

BENGT JONZON

Den rike mannen och friheten

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry, no matter how small, should be recorded to ensure the integrity of the financial data. This includes not only sales and purchases but also expenses and income. The document provides a detailed list of items that should be tracked, such as inventory levels, accounts payable, and accounts receivable. It also outlines the procedures for recording these transactions, including the use of journals and ledgers. The second part of the document focuses on the reconciliation process, which is essential for identifying and correcting errors. It describes how to compare the company's records with bank statements and other external sources to ensure that the numbers match. The document also discusses the importance of regular audits and the role of management in overseeing the financial reporting process. Finally, the document concludes with a summary of the key points and a call to action for the company to implement these practices consistently.

BENGT JONZON

Den rike mannen
och friheten

Predikningar och dikter

IDÉ OCH KULTUR
STOCKHOLM

OMSLAG: KJELL SJÖGREN

© 1967 DAGA JONZON

PRINTED IN SWEDEN

AXLINGS BOK- & TIDSKRIFTSTRYCKERI.
SÖDERTÄLJE

FÖRORD

Vid allhelgonatid 1918 dog en nära släkting till mig i spanska sjukan. Dödskampen hade varit mycket svår, och sorgen över den förstfödde, som skulle ha övertagit gården, var så stor, att ingen av dem som sutto kring bädden kunde säga ett ord. I stället gick den dödes far till pianot och spelade melodin till en sång:

Lyckans skiften ingen kan
böja och befalla,
men dem bära som en man,
det står fritt för alla.

Ingen tänkte väl på sångens författare, den då nyträdde sekreteraren vid diakonistyrelsen Bengt Jonzon, och knappast torde väl han själv ha trott att hans enkla dikt skulle kunna trösta i ordlös sorg. Men detta var varken första eller sista gången som han fick bli själsörjare. Han har varit det för många som kände honom och sannolikt för ännu mycket fler, som aldrig mött honom personligen.

Den föreliggande boken innehåller tal och tankar huvudsakligen från hans senare år, delvis från de senaste veckorna av hans jordeliv, som ända fram till den nära åttioåriges död under gudstjänsten i Arvika kyrka var fyllt av oförtrutet arbete och hängiven kamp för sanning och rätt. Den form han valt — vare sig han uttrycker sig i vers eller prosa — är konstlöst enkel och påminner mig om hur han en gång sade, när vi gemensamt utarbetade ett uttalande: 'Stryk kraftorden, det blir starkare så!' Han väjer inte för att säga impopulära saker. Han talar såsom den vars samvete är bundet i Guds ord. Stundom sker det med profetisk kraft. Det vore lyckligt om hans bok bleve läst och begrundad av många.

Skara i allhelgonatid 1967

SVEN DANELL

INNEHÅLL

KALLELSEN	9
DEN NATTEN	12
UTAN KRISTUS — MED KRISTUS	13
<i>Seglora kyrka, Stockholm, Julotta 25.12.1964</i>	
ETT CREDO I FASTAN	20
VARFÖR GICK JESUS TILL KORSET?	24
<i>Kiruna kyrka, Fastlagssöndagen 5.2.1967</i>	
FRI	31
MIN VÄG ELLER GUDS VÄG	33
<i>Luleå domkyrka, Första söndagen i Fastan 12.2.1967</i>	
SINNESÄNDRING	42
<i>Umeå stadskyrka, Botdagen 19.2.1967</i>	
DEN RIKE MANNEN	52
BRÖD AT DE HUNGRANDE MILJONERNA	54
<i>Engelbrektskyrkan, Stockholm, Midfastosöndagen 5.3.1967</i>	
GETSEMANE	64
PASKENS UNDER	66
<i>Kajaana kyrka, Finland, Påskdagen 26.3.1967</i>	
GENOM STÅNGDA DÖRRAR	75
<i>Nora kyrka, Första söndagen efter påsk 24.1967</i>	
ÄR GUD VERKLIG FÖR MIG, I MITT HJÄRTA OCH MITT LIV?	85
<i>S:t Görans kyrka, Stockholm, Pingstdagen 14.5.1967</i>	
DET OMÖJLIGA SOM GUD GÖR MÖJLIGT	95
<i>Hunnebostrands kyrka, Heliga Trefaldighets dag 21.5.1967</i>	
ÖPPEN VÄG FÖR BARNEN TILL JESUS	106
<i>S:t Jakobs kyrka, Stockholm 3.10.1965</i>	
DET OFATTBARA	116
ARSSKIFTE	117

O, HERRE, KOM	117
UPPFYLL MIG, HERRE	118
JESU, JESU, DU AR MIN	118
TILLVARONS LAG	119
BÖN I SJUKDOM	120
BALTERNAS DAG	122
SVANARNA	128
TILL FINLANDS KYRKOSANGARE	131
"EN ONYTTIG TJANARE"	133
PRÄST	140
"GÖR SOM DU GÖR, FÖR DET ÄR RÄTT!"	141
EN STUDENT	143
TAJ MAHAL	147
TILL MARTIN	148
PENSIONARSSANG	150
SEPTEMBER	152

KALLELSEN

Historiens Gud har bjudit
vårt folk sin kallelse en gång och fler.
Men röster har också ljudit,
som eggas vårt kött, vår ande drar ner,
dygd stämplar som skenhelighet,
brott vränger till rätt och rätt till brott,
och sträcker vår neutralitet
till kampen jämväl mellan ont och gott.
Dock, Gud har ej tröttnat att bida
på Sverige — på svenskar som offerar allt
i en kamp på Kristi sida
för hans vilja med oss, för vad han befallt.

Har vi svikit som folk, som kyrka? —
Är levnadsstandard, lust, karriär
vad oss viktigast är att yrka,
när hungerns kval miljoner tär?
Skall predikas i kyrkans mitt,
ej hur köttet blir Anden underlagt,
men hur långt det må släppas fritt,
hur kropparnas gudsgivna skaparmakt
vi må bruka för våra begär,
ej för skapandets syfte, i ära och tukt,
såsom Andens kraft det beskär
med trofasthet, kärlek, frid som frukt?
Då tändes i Sveriges själ
ej kallelSENS eld, men lidelsers brand.

Och hur vackert man talar och väl,
blir Sverige hatets, ej kärlekens land.
Om Vietnam ropas i kör,
om Tibet och Balticum icke ett ord.
Tyst kärlek och sanning dör,
medan Enögd sitter vid domarens bord.
Men hatet flamar dess mer;
och hat ej någonsin skapar gott,
blott vildare hat, som ser
väl andras, men aldrig egna brott.
Och vi drivs i blindo en led
som ej för till Sveriges, till världens väl,
för ej till försoning och fred,
men till folkens fördärv under hatets häl.

En syn som unga vi såg:
Sverige — Guds folk! — Var det blott en dröm?
Eller skall det stiga en våg
av liv i vårt hjärta från Andens ström,
ge tusenden mod, som sin tro
har gömt bakom räddhågans stängda dörr
i förtegen och fredad ro,
medan Mästaren korsfästes nu som förr?
Skall dörren slås upp? Skall de stå
för sin tro på honom och vad han bjöd,
ej i vänners fridlysta vrå,
men i hårda strider på liv och död,
i kampen för sanning och rätt,
för att kärlekens, renhetens, tjänandets bud
blir lagen för människors ätt,
för att folkens ledare leds av Gud,
för att mänskan i sanning blir fri,
styrd av samvetets röst, ej av vad som "tycks",
fri från nesligt avguderi

av människor, mammon, lusta och lyx?
Vårt skonade folk skall då,
i hungerns och hatets hotfulla tid,
som en bror bland bröder förmå
att bli ovänners vän och stifft frid
och bli för länder i nöd
ett broderland som delar med dem
så andens som kroppens bröd
och av bloddränkt jord gör ett folkens hem.

DEN NATTEN

Den natten sjöng det i skyarna
och sjöng på den mörka jord.
Men ingen, ingen i byarna
hörde en ton, ett ord,
blott några herdar som vakade
i markerna över sin hjord.

Den natten lyste en stjärna
majestätiskt och mystiskt klar.
Men icke en skrifflärd hjärna
i Juda förstod vad det var,
blott okända vise i okänt land
såg meningen uppenbar.

Den natten — dess sånger och stjärna
har sålts åt penningens gud.
Vem vandrar med herdarna gärna
och de vise på himmelskt bud?
Upp, hjärta! Lyss! Höres inom dig
sångernas återljud?

Den natten — envar som förnimmer
dess ton är kallad till strid,
envar som ser stjärnans skimmer
vet nu, just nu, är det tid
till kamp under Gud för folkens
förvandling, förlossning, frid.

UTAN KRISTUS — MED KRISTUS

Ack Herre Jesu, hör min röst:
gör dig ett tempel i mitt bröst,
uti mitt hjärta bliv och bo,
så har jag tröst och evig ro.
Amen.

Joh. 3:16.

Så älskade Gud världen, att han utgav sin enfödde Son, på det att var och en som tror på honom skall icke förgås, utan hava evigt liv.

Har någonting sagts, som i så få ord rymmer så mycket? Gud, världen, människan, livet! Och mitt i detta en gestalt, historisk och dock överhistorisk, en människa och dock Guds "enfödde Son".

Låt oss tänka på allt det andra utan honom och med honom.

I

Gud. I alla tider och folk har man trott på honom, tvivlat på honom och förnekat honom. Enkla människor har dyrkat honom under sköna gestalter och skrämmande, med upphöjda seder och grymma. Djupsinniga människor har sökt finna och uttrycka hans väsen, som ingen kan fatta. Eller man har med andliga övningar, som krävt kroppens och själens alla krafter, sökt nå honom i utesägliga erfarenheter. Samtidigt har människor betvivlat och förnekat tron på Gud

såsom en vacker men barnslig dröm eller såsom dårskap och vidskepelse. Skarpsinniga lärde har skrivit tjocka böcker för att bevisa att Gud icke finns. Man har häpnat över den ofattliga vishet och makt som uppenbarar sig i naturens byggnad och i alla levande väsen. Och man har förfärats över all den ohyggliga grymhet som råder och över allt meningslöst lidande. Gud — vad är han? Om han är. "När första världskriget bröt ut, miste jag min tro på Gud", hörde jag någon säga, någon som dock aldrig själv upplevt krig. Jag förstår det. Men jag har också råkat människor som mitt i krigets förbannelse och lidande eller när på annat sätt allt krossats för dem, upplevt Gud, funnit tro eller stärkts i sin tro.

Det är uppenbart att icke tanken såsom sådan avgör frågan om Gud för människor. Säger någon att vetenskapen tvingar honom att förneka Gud, så kan detta visst vara hans uppriktiga tro. Men det är just tro, en ateistisk tro, icke vetenskap. Varför skulle annars vetenskapsmän, som är lika skarpsinniga och kunskapsrika som han eller mer, känna sig oförhindrade att tro på Gud?

Världen. Vi vet mer om världen än man någonsin vetat. Och vi behärskar och utnyttjar världens tillgångar och krafter på ett sätt som man icke kunde drömma om i min barndom. Vi kan flyga över världshav och kontinenter på några timmar. Vi färdas under vatten. Vi talar med varandra från kontinent till kontinent och uppfattar varje skiftning i rösten vi hör. Vi är på väg ut i rymden, och snart landar förmodligen en jordens människa för första gången på en annan himlakropp. — Men är vi närmare världsgätornas lösning? — Redan för några årtionden sedan skrev en naturforskare att det förefaller, som om denna värld vore för oss människor principiellt outgrundlig. Ty bortom varje ny upptäckt, varje ny vetenskaplig erövring reser sig nya gåtor. Ju längre man når i utforskandet av världen, dess hemlighetsfullare och gåtfullare ter den sig.

Och än mer. Medan tidigare varje naturforskningens framsteg hälsades som en triumf för mänskligheten och framåtskridandet, greps naturforskarna själva av fruktan, att icke säga förfaran, när det otroliga, att klyva atomen, lyckades dem. Sedan dess hänger över världen hotet av förstörelsemedel som kan utplåna allt liv. Dessa medel vil ar i mä n i s k o r s h ä n d e r.

Men än mer. Tekniken går med stora steg i sådan riktning, att den kan lägga i maktägandes händer att omärkligt iakttaga och övervaka alla våra handlingar, ord, rörelser och företag och att utsätta oss för en förvandlande påverkan, som få märker och ännu färre kan motstå, en påverkan som allt ifrån späda år kan forma människors tankar, önskningar och viljor efter deras syften. Det är en skrämmande framtidssyn av ett nytt klassamhälle, där en liten intelligensens överklass i toppen sörjer för och bestämmer över underklassens välfödda och våldresserade människomassor.

De maktägandes syften — vem, vad bestämmer dem? **M ä n n i s k o r.** — En människa är icke god, därför att hon har makt. Det påstås tvärtom att makten demoraliserar. En människa är icke heller god, därför att hon är intelligent, kunnig, skicklig, duglig, handlingskraftig; hon är det lika litet som därför att hon är rik eller högättad. En människa kan blott bli dess mera farlig, ju mer intelligent, kunskapsrik, viljekraftig och skicklig hon är, och ju mera makt och medel hon har i sina händer. — Vad är en människa? Är hon bara ett högintelligent djur? — Djurens liv regleras genom deras instinkter i fråga om näring, vila, skydd, fortplantning. De kan, vart och ett efter sin art, göra underbara ting. Men de kan inte göra något a n n a t än det som de gör efter sin art, bortsett från vad som kan åstadkommas genom människors dressyr. Människan åter har att själv forma både sitt enskilda liv och samlivet. Hon ställes i val. Därav växlingen och mångfalden i människans värld. Hon skapar

historia. Det finns knappt mått för de höjder hon kan nå och de djup hon kan falla i. Hela historien och varje dag vittnar därom. Inga lidanden kan mäta sig med dem som människor vållar sig själva och varandra, och knappast någon lycka med den som de kan skänka varandra. Människor försöker att skapa sig ett himmelrike på jorden. De har hittills haft föga framgång, trots den i våra gynnade länder stigande levnadsstandard, som vi må vara tacksamma för, fastän den ingalunda i och för sig borgar för någon lycka. Men åtskilliga gånger har vi bra nära förvandlat jorden till ett helvete. Erkänner vi inom oss eller över oss ingen högre makt än vår egen vilja och intelligens, kommer vi att regeras av dem, vilket betyder att vi förr eller senare hamnar i kaos eller i slaveri under människor.

Vad är meningen med det hela? Vad är vårt liv? — Ett blint ödes spel med människors tillvaro och lycka? En episod, låt vara räknad i årtusenden eller årmiljoner, av lidande, lust, drömmar, kamp, ädla strävanden som blir till intet — till sist en stjärna sprängd i atomer eller stendöd irrlande i rymden utan att ens någon finnes, som kan berätta dess saga?

II

’Så älskade Gud världen’ — denna vår värld, din och min värld, oss människor, dig och mig — ”att han utgav sin enfödde Son”.

Det är detta vi firar i jul — ett faktum i historien, något som skedde i ett bestämt land, vid en bestämd tid. Ett barn föddes, i ett boskapsskjul, i ett föraktat folk och ett ockuperat land, i en avkrok av det mäktiga romerska världsriket. Femhundra år senare började man i samma rikes huvudstad räkna åren för historiens händelser och människors öden från tiden för detta barns födelse och icke såsom

dittills från stadens grundläggning — ett tecken, låt vara utvärtes, på vad detta barns födelse betydde.

Vad betyder den?

Den förvandlar allt.

Den förvandlar vårt tro på Gud. Han är lika hemlighetsfull och ofattlig som förr, så högt över oss som himmelen är högt över jorden. Naturen utstrålar hans härlighet. På samma gång är allt dess grymma lidande kvar. Och skickelserna kan alltjämt förkrossande och meningslöst drabba goda och onda, vi vet ej varför. Men har Gud utgivit sin enfödde Son, har han själv i honom givit oss sitt hjärta, så är Gud lik Jesus. Hans kärlek, hans hjärta kommer oss till mötes. Vi vet på vem vi tror. Och än mer: Guds väg går i Kristus fram genom förnedring, oförstående, motstånd, till sist förkastelse och fasansfull död — nej, icke "till sist", ty sist kom seger och liv. Hur orimlig tillvaron än kan te sig, begär vi icke att förstå Gud och hans vägar, men vi tror på honom, vi kan tro på honom, därför att han själv i sin Son, den Ende, den Oförliknelige, har gjort vår sak till sin. Hans älskar oss med sin stränga och milda kärlek.

Och barnets födelse förvandlar vår syn på världen. Vad Gud menar med detta universum av miljarder stjärnor på miljoner ljusårs avstånd, det vet vi inte och behöver vi inte veta. Har han också på andra planeter levande varelser — varom vi intet vet — så älskar han även dem och sörjer för dem. Mer behöver vi inte veta. Men om denna vår planet vet vi att den är Guds valplats, där han kämpar sin kamp om och för människor och folk. Han har av kärlek skapat människovärlden efter sin bild, för gemenskap med sig. Han har tagit risken att skapa den med den frihet, varförutan vi icke fritt kan älska och tjäna honom och varandra, och vars missbruk föder kaos, allas krig mot alla, tyranni och slaveri, bitterhet och hat, förtvivlan och cynism,

och till sist undergång och död. Vi vet, vad denna människo-
värld är ämnad till: att bli en stor Guds familj, där enskilda
och folk aktar och tjänar varandra såsom Guds söner och
döttrar och förvaltare av hans gåvor till samfällid välfärd.

Barnets födelse förvandlar vår syn på människan. Hon är förgänglig, stoft av stoft till stoft. Men Gud utgav sin enfödde Son, "på det att var och en som tror på honom skall icke förgås utan hava evigt liv". Med evigt liv menar Jesus något som börjar här och nu för att sedan fullkomnas i evigheten. Det är vad människan är skapad för: att leva för Gud, med Gud, i Gud, för hans syften och tankar. Människan är vida mer än ett intelligent djur. Hon är ansvarig för vad hon gör av sitt liv. Att möta Jesus är att se vad jag är kallad att vara såsom människa. Det är att se vad jag icke är och icke blivit. Det är att ställas i valet: antingen leva för mig själv, mina önsknings, mina planer och så mista det verkliga livet med dess gemenskap, spänning, växt, eller att följa Jesus, taga upp hans kamp för Guds vilja och syften med mig, med människorna omkring mig, med mitt folk och med världen. Det kan se ut, som om detta vore att mista sitt liv. Men det är det enda verkliga livet.

Vad tänker jag om Jesus? Vad tänker du om Jesus?

Är han obarmhärtig? — Han ställer omutliga krav: omutlig ärlighet, renhet, kärlek, osjälviskhet. Människor säger att det är obarmhärtigt att ställa sådana krav. Det är att döma människor. Det är grymhet och hårdhet. Vi måste vara barmhärtiga.

Vad är sant? — Sanningen är att Jesus älskar människor så, att han hatar, jag säger hatar, deras synd — all denna fina eller grova själviskhet i vårt hjärta och handlande, all vår förställning och ohederlighet i väsen, ord och gärning, all denna orenhet som kallar sig kärlek och är raka motsatsen till kärlek och drar människor ner i smuts, elände och fördärv. Jesus hatar det alltsammans, därför att

han älskar oss människor, vet vad vi är ämnade till och har lidit korset för att vi skall bli det.

Att vara född människa är att kunna bli en djävul och att kunna bli ett helgon — icke en skenhelig som talar men icke lever, utan en Guds människa och en Jesu lärjunge, en som vet att han är en syndare, och som dagligen behöver förlåtelse, men som har hört kallelsen och har valt att följa Jesus.

Detta är livet. Ty, säger Jesus, "den som följer mig, han skall förvisso icke vandra i mörkret, utan skall hava livets ljus". Den stora omvälvningen har skett och sker: "Jaget" är icke längre centrum och härskare, utan Kristus. Han bestämmer vägen och målet, jag följer. Det märkliga, det ofattligt stora, är att jag kan få vara på hans sida och användas av honom i hans väldiga kamp för denna värld, för vilken han har givit allt, själv sänd av Gud.

Detta är det största som kan skänkas en människa i livet. Växande skaror, icke minst av ungdom, på alla kontinenter, hör i denna tid kallelsen och går åstad. Vad framtiden bär i sitt sköte, vet Gud. Men om vi lyssnar, står upp och lyder, får vi, under Gud, vara med om att rädda denna värld från att förgöra sig själv eller hemfalla åt trälldom eller sjunka i kaos. Vi blir Guds medarbetare för att bereda en framtid, där våra efterkommande fritt kan söka, finna och tjäna Honom, som så älskat världen, att han skänkt oss Befriaren, barnet i Betlehem, sin enfödde Son. Amen.

ETT CREDO I FASTAN

Jag tror, ack vad? — Tror jag på mänskligheten?
Allt kan den: flyga över hav och land
och locka ur atomen hemligheten
och tala från Atlantens andra strand.

Den allt betvingar — blott ej brand som rasar
i egna ådror och snart sveper allt
i blod och eld på nytt. Var tanke fasar:
vad folken ledo, nalkas tiofalt.

Skall jag väl tro på alltings visa mening,
när millioner lida svält och nöd,
fast hand och kraft och snille i förening
av allt som tarvas skapat överflöd?

Vad tror jag? I kulturens mitt banditer
ta i sin tjänst vår yppersta teknik.
Vad svett och möda spart, ta parasiter.
Den ärlige blir arm och tjuven rik.

Vad kan jag tro, när stulna spädbarn skjutas
att pressa guld utur en moders nöd,
när kvinnor säljas att av lustan njutas
och oskuld trampas ned för mynt och bröd?

Var finnes Gud och själ och mänskovärde,
när frihet, broderskap och jämlikhet
bli kuriositeter för de lärde
och fagra glosor för en drömsk poet?

Jag tror, ack vad, när frasen triumferar
och floskler njutas såsom livsens brygd,
när under frihetsfanan våld regerar
och makt blir rätt och hatet kallas dygd,

när halva sanningar och lögner hela
och smicker, fjollig flärd och sensation
på våra lidelser och lustar spela
att fånga mammon och partiets hjon.

Vad är väl verkligt annat än att massan
begär som fordom bröd och skådespel,
att störst är den som har den största kassan
och den som lyckas ej, har alltid fel?

Och dock jag tror. Ack, ej på mänskan tror jag,
jag känner henne från mitt eget bröst.
En gränsbo mellan ljus och mörker bor jag,
och där hörs Guds men också satans röst.

Ur djupet stiger väl ibland en syftning
emot vad evigt är, mot allt jag bort,
men bräckt är vingen, hejdad andens lyftning
av vad jag gjort och vad jag icke gjort.

Jag tror — ett stoftgrand i oändligheten,
som kastas kring, jag vet ej vadan, vart;
jag frågat men ej frågar mer förveten,
jag tror på Någon, som vet allting klart.

Jag tror ej att den stora Hemligheten
är sfinxens, isögd, otillgänglig, stum.
Jag tror att Ödet ej men Saligheten
bor innerst i tillvarons sista rum.

Jag tror en Kärlek som sin tanke välver
högt över mänskotankar och likväl
ser sparvens flykt och lyss till suck som skälver
bland världars tummel ur en enda själ.

Jag tror. *Hur kan jag tro? — En törnkrönt panna,*
i smärta över mänskohavet sänkt,
en mun som ber för dem som blint förbanna
den kärlek som allt sitt och sig dem skänkt,

ett blod, det enda heliga, som rinner
till sista droppen ned på nesans jord,
en tro som än, när allt har slocknat, brinner —
se där för tron det enda fasta ord.

Ja, därför tror jag. När för jorden runnit
det blodet, finns trots skam och skuld ett hopp.
För denna kärleks skull, som seger vunnit
i själva döden, får min själ se opp

ännu ur fallet och en hjälp förbida,
där mänskohjäl, där mänskskraft är slut.
Se, än i djupen är den vid min sida
och reser mig och skammen plånar ut.

Så tror jag — tror att folkens villovägar
sist löpa samman bortom rum och tid
— när tömd till slut är kampens, plågans bägar —
i ofattbar och övervärldslig frid.

Jag tror och ser: tvärs genom jordens hinder
ett rike byggs för tid och evighet,
ett brödraskap som hjärtan tyst förbinder
och klass, partier, folk och ras ej vet.

Jag tror, väl ej att allting har en mening,
men tror, att allt till sist en mening får
av denna kärlek, som är brand till rening
och makt mot vilken intet sist förmår.

Ett stoft är människan. En gång skall brista
var bild och tanken vackla efter ro.
O Kärlek, Du, det första och det sista,
bliv då min tanke, syn, blev all min tro!

1933

VARFÖR GICK JESUS TILL KORSET?

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader, giv oss din Helige Ande i våra hjärtan, så att vi kan se din Sons kors, dess verklighet och dess härlighet.

Amen.

Luk. 18:31—43.

Vid den tiden tog Jesus till sig de tolv och sade till dem: "Se, vi gå nu upp till Jerusalem, och allt skall fullbordas, som genom profeterna är skrivet om Män-niskosonen. Ty han skall bliva överlämnad åt hed-ningarna och bliva begabbad och skymfad och be-spottad, och de skola gissla honom och döda honom; men på tredje dagen skall han uppstå igen." Och de förstodo intet härav; ja, detta som han talade var dem så fördolt, att de icke fattade vad som sades. Då han nu nalkas Jeriko, hände sig att en blind man satt vid vägen och tiggde. När denne hörde en hop män-niskor gå där fram, frågade han vad det var. Och man omtalade för honom att det var Jesus från Nasaret som kom på vägen. Då ropade han och sade: "Jesus, Davids son, förbarma dig över mig." Och de som gingo framför tillsade honom strängeligen att han skulle tiga; men han ropade ännu mycket mer: "Davids son, för-barma dig över mig." Då stannade Jesus och bjöd att mannen skulle ledas fram till honom. Och när han hade kommit fram, frågade han honom: "Vad vill du att jag skall göra dig?" Han svarade: "Herre, låt mig

få min syn." Jesus sade till honom: "Hav din syn; din tro har hjälpt dig." Och strax fick han sin syn och följde honom och prisade Gud. Och allt folket som såg detta lovade Gud.

"Se, vi gå nu upp till Jerusalem."

Med öppna ögon gick Jesus dit. Varför?

VARFÖR GICK JESUS TILL KORSET?

Han visste vad som väntade honom. Han förstod det bättre, än vi kan förstå det. Han hade säkerligen som de flesta judar en eller flera gånger sett en söndergisslad människokropp hänga på ett kors. Romarna var hårdhänta.

Vi har sjungit om korset och vi har sett det målat i konsten med så mycken skönhet, stundom också sentimentalitet, att vi kanske inte riktigt förstår hur ohyggligt det var. Ohyggligt är det att tänka på det och tala om det, men det kan vara nyttigt. Jesus visste vad det var. Gisslingen kunde formligen slita sönder en stackars människokropp, så att senor och till och med benknotor stack fram. Det hände att den straffade dog under denna tortyr. På samma gång var den ett slags grym barmhärtighet, ty genom den förkortades den korsfästes lidanden. Han härdade inte ut länge på grund av blodförlust och utmattning. Likväl hände det att människor levde på korset i dagar och nätter, medan rovfåglarna fullbordade bödlarnas gärning, till dess döden äntligen kom.

Jesus visste detta. Likväl går han till Jerusalem. Varför? Det kan svaras mycket på den frågan — djupa och sanna svar. Vi skall i dag stanna inför två av dem. Det första är detta:

Han älskade Gud

Han älskade Gud såsom ingen annan människa har älskat honom — över allting — och lydde Guds vilja i allt och till det yttersta. Jesus trodde på profeternas Gud, den Allsvåldige, som har himmel och jord, tid och evighet, liv och död i sin hand, som styr världarna och folken och människorna efter en vishet vi aldrig kan fatta. Denne allsvåldige, ofattlige Gud kallar han sin Fader. Han levde honom så nära att han kände hans hjärta, ja, levde i hans hjärta, och Gud levde i honom. Det fanns ingenting som skilde dem åt. Jesus hade aldrig någonsin gjort något som hans samvete kunde förebrå honom. "Jag och Fadern äro ett." "Jag prisar dig, Fader, du himmelens och jordens Herre . . . ingen känner Sonen utom Fadern, ej heller känner någon Fadern utom Sonen och den för vilken Sonen vill göra honom känd." Så innerligt var Herren Kristus förenad med Fadern.

Med Fadern hade han också börjat sitt verk och fullföljde han det. Hans kallelse innebar att han skulle göra Gud verklig i ett släkte som vänt honom ryggen, i en mänsklighet som hade brutit sin förbindelse med Gud. Detta skedde genom hans ord, gärningar, liv, person. Men ju mer Jesus i ord och handling verkliggjorde Gud bland människor, dess mer hatad blev han. Människor tålde inte att det avslöjades, som skilde dem från Gud. Och de som mest hatade var de människor som trodde sig stå Gud närmast och menade sig, och också i verkligheten ville, försvara tron på Gud, på Guds bud och hela det heliga arvet från fäderna.

Varför? — Många av dem tog gudsfruktan på sådant allvar att de var villiga att lida för den, vilket de senare också fick tillfälle att visa. Men likväl, i alltsammans gömde sig deras eget Jag, som till och med inför Gud ville göra sig rättfärdigt med alla sina gärningar. De förstod inte att det verkliga brottet var att jaget i stället för Gud var centrum i deras liv. Och när Jesus Kristus, hos vilken Gud var i centrum, avslöjade själva denna deras rättfärdighet som

synd, då reste sig allt inom dem till motstånd: de kallade honom hädare, gudsförmädare och förförare, och lade råd om hans undergång.

Men Jesus, som kände skrifterna, förstod att det avgörande, slutliga verkliggörandet av Gud i denna förvända värld icke kunde ske genom de bästa gärningar och de ädlaste, högsta och sannaste ord som har talats på denna jord. Det kunde endast ske på lidandets och offrets väg. "Människosonen har kommit, icke för att låta tjäna sig, utan för att tjäna och giva sitt liv till lösen för många." På den vägen skulle Gud verkliggöras i denna värld och människor finna sann frihet. Jesus såg detta kall, och han tog det från Gud och med Gud. Det betydde inte att det var lätt. Det var en t r o n s kamp, ty han var en människa som vi, och det var i tro han såg vägen: han måste kämpa sig fram steg för steg. Kampen stegrades i Getsemane och än mer i korsets yttersta nöd. Men han höll fast vid Gud intill det sista. Korset blev segerns tecken.

Det andra svaret på frågan varför Jesus gick till Jerusalem och korset kan uttryckas så:

Han älskade människorna

såsom ingen annan har älskat dem. Med Guds kärlek. Alla människor. I all deras nöd.

Här sorlade människor omkring honom, talade högt och ropade och kanske sjöng. Men den som Jesus gav akt på var den där stackars blinde mannen som de andra ville tysta. Det är något märkligt med den mannen. När han hörde att det var Jesus från Nasaret, började han genast ropa: "Jesus, Davids Son, förbarma dig över mig." Med den klarsyn som nöden och ångesten stundom ger människor förstod han

att denne Jesus, som folket inte riktigt visste vad de skulle tänka om, var "Davids son" d.v.s. Messias, Guds Smorde, den som hela folket i århundraden hade hoppats och väntat på. Jesus hörde mannens rop, kallade honom till sig och botade honom genom den tro som han väckt i hans hjärta.

Det finns här i världen mycken sjukdomsnöd och annat lidande som vi inte alls kan förklara. Det är inte meningen att vi skall förklara det. Jesus förklarade inte heller, men han hjälpte människorna. Han botade dem. Det är vår kallelse och även samhällets att göra allt för att hjälpa sjuka och lidande oavsett varpå deras sjukdom och nöd beror. Jesus frågade inte om möjligen mannens blindhet var självförvållad, eller vad den berodde på. När han mötte nödlidande människor, visste han att deras lidande stundom var självförvållat, men han hjälpte dem genom att väcka tro i deras hjärtan och genom sin makts ord.

Det finns mycken oförvållad nöd och sjukdom, också mycket som vi inte kan få hjälp för. Det finns många exempel på att sådant lidande i Jesu kraft kan bäras, så att det blir till en uppbyggelse och hjälp för människor och till Guds förhärligande. Men det finns också mycken självförvållad nöd. Våra läkare och sjukvårdare berättar att de otillräckliga platserna på sjukhusen ofta upptas av sjuka som inte hade behövt vara sjuka, om de hade levat riktigt. Nu utestänges andra vårdbehövande.

Jesus går till roten av människornas nöd. Männe vi inte alla är överens om att de svåraste och bitteraste lidandena här i världen är sådana som vi själva vållat eller bidragit till. Tänk på all mänsklig förnedring och på all bitterhet mellan människor. Allt som sliter sönder familjer, sliter sönder naturliga gemenskapsband i arbete och samhälle, all avund, allt hat, all förljugenhet, allt detta som skapar härvor som ingen kan reda ut. Det är vi som vållar det. Och tänk på all nöden ute i världen. Sakkunniga säger att vi med den teknik

och vetenskap som vi nu har skulle kunna avskaffa nöden. Det som hindrar är inom oss: tröghet, egennytta, själviska biavsikter, bekvämlighet, oförmåga att samarbeta, korrup-tion av finare och grövre art. När Jesus möter människor, handlar han radikalt, d.v.s. han går till roten. Han är radi-kalare än någon annan. Och roten — det är det onda i oss. Han älskar oss tillräckligt för att hata detta onda, som gör oss till något annat och mindre, än vi skulle vara, och gör oss oförmögna att fylla vårt kall som människor. Detta onda är det själviska jaget, som smyger sig in i allt, också det bästa vi vill. Det besmittar och förvrider detta, så att det förlamas eller fördärvas. — Just därför att Jesus gick till roten, blev han mer älskad än någon och mer hatad än någon. Han blev älskad av de människor som började förstå att här, i dem själva, fanns det ondas rot och böjde sig för denna insikt.

Vad gör vi människor, när vi möter detta onda? Van-ligen gör vi väl på ettdera av följande sätt. Antingen dömer vi: tänk hurudan han är! Eller också skyller vi på andra eller annat: samhället, miljön, föräldrar och andra uppfostrare, olyckliga omständigheter. Alltid hittar vi på någon förkla-ring. Det är sant att allt detta har inflytande på människor. Men en sak glömmner vi: ingen är tvungen att låta sig formas av sådant. Det är inte nödvändigt att bli en bitter människa, därför att man har haft hårda villkor. Det är heller inte alla med hårda villkor som blivit bittra. Det är inte nödvändigt att leva i smuts, därför att människor gör det omkring en. Det är inte nödvändigt att godta vad som är galet, därför att många gör det. Vi kan välja. Det är just det som gör oss till människor: att vi kan välja och skall välja.

Jag hörde här om året en ryktbar österrikisk professor berätta litet om sig själv. Han hade under flera år suttit i de värsta koncentrationslägren i Hitlers Tyskland. Hans unga hustru hade dödats, likaså andra anhöriga. På ett förunder-ligt sätt undkom han till slut med livet. Han sade att han

där, i dessa förfärliga villkor, erfarit att det finnes en inre frihet som är det enda väsentliga och som inga yttre omständigheter kan beröva en.

För att göra oss fria gav Jesus allt. Det kostade honom korset. Han älskar med Guds kärlek, älskar oss alla sådana som vi är — troende, ateister, förträffliga, avsigkomna, självrättfärdiga, förkrossade — för att göra oss till det vi är ämnade att vara: verkligt fria människor, som lever som Guds barn och varandras bröder. Amen.

FRI

Vitt ordas i dessa dagar
om mänskan och hennes natur.
Skall hon lyda sedliga lagar?
Eller driften blott, som ett djur?
Är hon verkligen människa? Barn av Gud?
Född för frihet? Eller för bur?

Man tror sig fri, när man följer
som slav sina blinda begär,
i skenfagra ord dem höljer,
och samvetet gör till chimär.
Men djuriskt och ont blir människors liv.
En dag djurtämjarn är här.

Fritt lyda en Högre vilja
är frihetens hemlighet.
Att orätt och rätt åtskilja,
den "vise" som det ej vet
i mörker famlar och kallar det ljus
— slaveriets blinde profet.

*

Vitt uppbådsropet har skallat.
Det når till var kontinent.
Envar som till kamp det kallat
för frihetens höga advent,
för folk och människor styrda av Gud,
kan bli ett Guds instrument.

En mänska, ej mer sin egen,
är tveklöst till allt beredd,
till öppen bedrift, till förtegen
gärning av ingen sedd.
Hon lyss till en Högres bud och går
vart helst hon av honom blir ledd.

För budet till fjärran länder
eller för till någon helt när,
påkallar det flitiga händer
i vardagstunga besvär
eller kostsamt offer för kostsam sak —
hon är redo. Ty fri hon är.

MIN VÄG ELLER GUDS VÄG?

Du helga eld, all världens tröst,
låt kärlek brinna i vårt bröst.
Giv oss av din hugsvalan god
i jordisk nöd ett himmelskt mod.
På korsets väg oss styrk och led,
mot frestelsen med kraft bered,
att här vi manligt strida må
och genom död till livet gå.
Halleluja! Halleluja!

Amen.

Matt. 4:1—11.

Vid den tiden blev Jesus av Anden förd upp i öknen, för att han skulle frestas av djävulen. Och när han hade fastat i fyrtio dagar och fyrtio nätter, blev han omsider hungrig. Då trädde frestaren fram och sade till honom: "Är du Guds Son, så bjud att dessa stenar bliva bröd." Men han svarade och sade: "Det är skrivet: 'Människan skall leva icke allenast av bröd, utan av allt det som utgår av Guds mun.'" Därefter tog djävulen honom med sig till den heliga staden och ställde honom uppe på helgedomens mur och sade till honom: "Är du Guds Son, så kasta dig ned; det är ju skrivet: 'Han skall giva sina änglar befallning om dig, och de skola bära dig på händerna, så att du icke stöter din fot mot någon sten.'" Jesus sade till honom:

"Det är ock skrivet: 'Du skall icke fresta Herren, din Gud.'" Åter tog djävulen honom med sig, upp på ett mycket högt berg, och visade honom alla riken i världen och deras härlighet och sade till honom: "Allt detta vill jag giva dig, om du faller ned och tillbeder mig." Då sade Jesus till honom: "Gå bort, Satan; ty det är skrivet: Herren, din Gud, skall du tillbedja, och honom allena skall du tjäna.'" Då lämnade djävulen honom; och se, änglar trädde fram och betjänade honom.

MIN VÄG ELLER GUDS VÄG?

Inför detta val ställer oss evangeliet.

I

Det är ett val som gör oss till människor

Djuren känner inte det valet. Hela deras liv är reglerat av drifter och instinkter, så att problemen endast uppkommer, om de hindras att följa dessa. Hindras de icke, blir deras liv normalt och riktigt. Med oss människor är det annorlunda. Vi måste välja: gott eller ont, synd eller rättfärdighet, min väg eller Guds väg. Vi är skapade så. Det är vår höghet. Det kan bli vår förnedring. Om vi hämningslöst följer våra drifter och instinkter, blir vi inte djur. Vi kan bli som djävlar. Men vi är kallade till någonting annat. Detta är människolivets stora risk och stora möjlighet. Det är något utsägligt stort att vara människa.

Det är detta val som gör att vi vet vad det är att frestas. Det finns röster inom oss som lockar, varnar, bjuder. Man försöker förneka samvetsrösten. Man försöker tysta den, men vi vet att den finns.

Det heter om Jesus att "han var frestad i allting likasom vi, dock utan synd". Ordet är svårt att förstå. Blev vår Frälsare verkligen frestad på allvar? Hade han verkligen kunnat välja fel? Uppenbarligen var det så; annars skulle detta ord inte stå där. Annat vittnar också därom. Vi kommer aldrig här i tiden att riktigt kunna fatta Jesu väsens hemlighet. Men vi får inte heller förvanska Skriftens bild av honom, så att han inte framstår som den hela människa han var. Dit hör att han var frestad. Och det står "i *allting* likasom vi". Det finns ingen av våra frestelser, som inte han har känt. Ja, han var frestad *mer* än vi. Frestelsen anknyter gärna till varje människas särskilda kall. Den kan anknyta till det högsta hos oss likaväl som till det lägsta.

Evangeliet i dag handlar om Jesu frestelse vid begynnelsen av hans kall. Han måste någon gång ha berättat där- om för sina lärjungar; annars skulle vi väl inte ha berättel- sen i vårt Nya testamente. Den visar hur frestaren knöt an till Jesu kall. "Är du Guds Son" — de orden påminte Jesus om något han strax förut upplevt: "Denne är min älskade Son, i vilken jag har funnit behag". Denna röst vid dopet i Jordan hade bekräftat vad Jesus säkerligen länge vetat: att han var Guds Messias, Guds enfödde Son, sänd till ett kall likt ingen annans. Jesus visste vad detta kall innebar. Han visste också vad man väntade av Messias. Han visste att Gud kunde och ville ge honom allt som var nödvändigt för kallet. Till sådana ting anknyter frestaren. "Är du Guds Son, så bjud att dessa stenar bliva bröd." Han hade fastat i fyrtio dagar och fyrtio nätter. Jesus vägrade, därför att han hade valt Guds väg. Han hade också valt att gå Guds väg på Guds sätt, inte på sitt eget. Jesus bespisade fyratusen och

femtusen män, utom kvinnor och barn, ute i öknen för att hjälpa människor som annars kanske skulle ha uppgivits på vägen hem. Men denna gång, fastän han själv svalt, vägrade han att göra stenar till bröd utan Guds anvisning, på djävulens förslag.

Det finns en annan berättelse om vad Jesus gjorde och sade en gång när han var hungrig. Lärjungarna hade gått för att köpa mat. När de kom tillbaka, sade Jesus: "Jag har mat att äta som I icke veten om . . . Min mat är att göra dens vilja, som har sänt mig, och att fullborda hans verk."

Frestaren tog honom till templets tinnar och ville att han skulle kasta sig ned i förtröstan på Guds löfte om att änglar skulle bära honom. Jesus visste att folket väntade sådana tecken. Men han vägrade, icke därför att det skulle ha varit omöjligt för honom, men därför att det icke var Guds väg. Han kom till sina förfärade lärjungar på vattnets böljor, och han stillade stormen. Men det var för deras skull, inte för att vinna folkgunst.

Jesus ville vinna "alla riken i världen och deras härlighet". Han kom för att upprätta Guds rike i människors hjärtan och i hela mänsklighetens liv. Det står på Bibelns sista blad att jordens konungar skola "föra ditin vad härligt de hava". Jesus ville upprätta detta rike, men på Guds väg. Han visste att den vägen gick över korset. Därför visade han bort frestaren: "Herren, din Gud, skall du tillbedja, och honom allena skall du tjäna."

Frestelsen var verklig för Jesus. Det märker vi därpå att den kommer igen gång på gång. Vi märker det på den upprörda ton varmed han svarade Petrus, när denne ville locka honom bort från korsets väg: "Gå bort, Satan!" Det var Satan som kom i Petrus' gestalt. Mästaren visste vad det gällde. Han kände frestelsens makt. Den sista kvällen med lärjungarna talar han som om han ville tacka dem, därför att de hade varit med honom i hans prövningar eller frestelser

— på Nya testamentets språk är det samma ord. Han hade behövt dem i frestelsernas allvar. Också ber han dem samma kväll, när Getsemane-kampen börjar, att vaka med honom; han känner behov av detta stöd. Han manar dem: "Vaken, och bedjen att I icke mån komma i frestelse." I *Fader vår* lär han oss bedja: "Inled oss icke i frestelse, utan fräls oss ifrån ondo." Han menar icke, att vi kan bli skonade från alla frestelser och prövningar. Men han ger oss bönen som värn och kraft mot och i frestelserna, för att vi må bli bestående och till sist frälsta från och ur allt ont.

II

Vi är människor ställda i val. Det är detta val som

avgör vårt och släktets öde.

Det är det viktigaste av allt i vår tillvaro. För detta faktum sluter vi våra ögon. I alla tider har man försökt komma förbi det. I våra dagar visar sig detta bl. a. däri att sådana ord som synd och frestelse, rätt och orätt, att icke tala om Gud och Satan, mer och mer försvinner ur språkbruket och den allmänna debatten.

Man använder helst andra ord. Man talar om "asociala", "missanpassade", "miljöskadade" människor o.s.v., där emot icke gärna om "onda" och "goda", icke om att människor råkat i "synd" och icke heller gärna om "frestelse". Jo — "frestelse" och "synd" gör sig bra på en biografaffisch; då väntar man sig någonting rafflande.

De där fina, psykologiska orden har sin nytta, där de rätt brukas och rätt förstås. Det farliga är om det avgörande valet kommer bort och frågan om rätt och orätt skjutes åt sidan. Somliga försöker, stundom under vetenskapligt

sken, göra gällande att rätt och orätt icke finns utan endast mänskliga meningar därom.

Den aktuella gymnasiutredningen menar, att samvetet uppstår genom ett "förinnerligande av de förmaningar, påbud och förbud med åtföljande belöningar och bestraffningar av många olika slag som barnet under sin tidiga uppfostran är utsatt för".

Är detta riktigt, har samvetet ingen annan auktoritet än de meningar som våra uppfostrare hyste. Varför skulle deras meningar vara bättre än andra människors eller mina egna? Finns bara människomeningar, försvinner rätt och orätt i moralisk mening. Återstår lagen och polisen. Jag såg också att man någonstans har infört ett skolämne som heter "laglydnadsfostran", och att polisen på tacknämligt sätt hjälper skolorna därmed. Men finns det inga andra vägmärken för människolivet än den juridiska lagens, kan emellertid slutsatsen knappast bli annan än att vi fritt må leva ut våra själviska böjelser och drifter, blott vi undviker konflikt med samhällets ordning. Men själviskheten gör hård, orenheten gör smutsig. Samarbete kommer att bli allt svårare och livet allt hårdare.

Under allt detta finns dock samvetet kvar, låt vara förnekad eller föraktad. Dess nedtystade stämma gör sig ibland påmind. Den oförstådda konflikten mellan mitt sätt att leva och mitt undertryckta samvete föder olust och disharmoni; den kan även vålla neuros.

Att samvetet tystas får ödesdigra följder icke blott för den enskilde utan även för samlivet och samhället. Att skapa och upprätthålla ett sunt samhällsliv är icke möjligt förutan en tillräcklig grund av samvetstänkande, förutan samvetetsmänniskor som gör vad som är rätt helt enkelt därför att det är rätt, gör det utan tanke på egen nytta eller skada. Därförutan hamnar vi antingen i kaos eller i ett tvångssamhälle sammanhållet med maktspråk, d. v. s. ett

samhälle av dressörer och dresserade. Men vem dresserar dressörerna?

Bortförklarandet av samvetet är ett stort självedrägeri. Det finns rätt och orätt. Det finns ett samvete som är något helt annat och mer än bara påprackade meningar. Inom alla människor, i alla tider och folk och miljöer, bjuder en obeveklig stämna: "Du skall handla rätt!" Den dömer oss när vi handlar orätt. Det kan ibland vara svårt att finna vad som är rätt. Det är också sant att det finns olika meningar om vad som är rätt. Men samvetet säger oss icke blott att det finns något som är rätt utan även att vi skall söka därefter. Den som söker det han finner det, om han verkligen vill finna det. Den som älskar sanningen skall finna sanningen. Vi kan ta miste, det kan kosta kamp. Men det går.

Samvetet kan vara sovande, men det kan vakna. Det kan vara förmörkat och förvirrat, men det kan upplysas, om vi älskar vad som är rätt och far därefter. Frågan om rätt och orätt avgöres icke i huvudet. I så fall skulle de mest intelligenta och kunskapsrika människorna också vara de moraliskt mest högtstående, och enigheten i moraliska frågor skulle bland dem vara störst. Så är ju emellertid icke fallet. De renaste karaktärer och det mest förfinade moraliska omdöme finner man i allehanda miljöer, i universiteten och fabrikerna, bland affärsmännen och bönderna. Naturligtvis måste man tänka för att finna vad som är rätt. Men det är inte tänkandet i och för sig som avgör utan någonting djupt inne i vårt innersta. Jesus säger: "Varför låten I icke edert eget inre döma om vad rätt är?" Vi måste lära oss akta detta innersta. Annars går det åt fel håll med vårt folk.

Vi behöver en samvetets renässans — människor i alla läger med vakna och klara samveten, män och kvinnor som känner vad som är rätt och öppet står för det, vad det än kostar.

III

Tar jag samvetet, valet mellan gott och ont, min väg och Guds väg, på allvar, kommer jag att

erfara frestelsens och syndens makt, men också Befriarens.

Jag upptäcker att jag var fallen i synd, innan jag märkt att jag hade varit frestad. Hur kunde jag göra så? Hur kunde jag säga det där? Hur kunde jag vara så kall och likgiltig? Hur kunde jag vara så blind för en människas nöd och behov? Hur kunde jag förnedra mig på det viset? — Jag tänkte inte på det då. Först när jag börjar kämpa för vad som är rätt, stå för vad Gud vill och stå emot min lägre natur och dess egenvilja, börjar jag se. Jag börjar lära känna mig själv. Börjar — jag blir nog aldrig färdig därmed här i tiden. Men jag kan komma framåt. Jag upptäcker vad som bor i mitt hjärta och min natur, min motsträvighet emot vad som är rätt, emot Gud.

Jesus var frestad på allvar, han kunde ha valt orätt. Det märkliga med honom är att han var så vaken att han genast såg vad det gällde och gav frestaren det rätta svaret. Men hur kan vi, som är fångna i vår naturs synd och hela härvan av vad vi förbrutit och försummat, bli fria människor?

Det första är att veta vad vi lever för. Jesus visste att han levde för att göra Guds vilja. "Herren, din Gud, skall du tillbedja och Honom allena skall du tjäna." Är hela mitt liv, det inre och yttre, allt vad jag äger och har, lämnat åt Gud, så att han får råda däröver? Detta är mitt kall såsom människa, det som jag är skapad till, och det normala livet. Så var det för Jesus. Så vill han hjälpa oss att få det. — Vad lever jag för? Mitt yrke förstås. Men vad vill jag med mitt yrke? Förtjäna pengar? Göra karriär? Vinna makt, ställning, människors uppskattning? Eller vill jag tjäna Gud?

Den andra betingelsen för frihet är att söka klarheten där jag vet att klarheten finns. Den finns hos Herren Kristus. Det vet var och en som med öppet sinne begrundar vad han lär oss, det må gälla renhet och orenhet, själviskhet och kärlek, ärlighet och hyckleri. Jag skall låta ljuset från honom falla in i alla hjärtats gömslen. Det gör ont när jag upptäcker vad där bor. Men det är hälsosamt. Jag skall göra upp vad som kan göras upp, och gottgöra vad som kan gottgöras. Inför honom får jag lämna allt det gångna, också det som icke längre kan gottgöras. Han stod frestaren emot, gick Guds väg och icke sin egen, korsets väg, för att vi skulle bli fria. I Hans namn och för Hans skull får vilken människa som helst, vad än hon har gjort och icke gjort, en ny möjlighet. Hon får lämna allt det gångna åt en gränslöst barmhärtig, förlåtande Gud. Och hon får ha Herren Kristus till sin Mästare, som är på hennes sida för att hjälpa henne i kampen för Guds vilja.

Vi är alla kallade att med Kristus kämpa för hans rike i oss själva och i andra, i vårt folk och i världen. Detta är hoppet för en hotfull och farlig tid, där vad som helst när som helst kan ske. Vi är meddelaktiga och medansvariga.

Det är stort att vara människa och att vara kristen.

Amen.

SINNESÄNDRING

O du som ser, o du som vet
vart stackars väsens hemlighet,
som också vet, långt mer än jag,
mitt väsens natt och dag,
tag allt jag äger i din hand,
bränn slagget med din renhets brand
och låt mig leva i ditt land,
min Fader och min Gud.

Om än den väg som för till dig
är smärtornas och dödens stig,
så lär mig vilja, Gud, ändå
den tunga vägen gå.
Den gång du viskade ditt: "Bliv",
du ville mening i mitt liv.
Din mening i mitt väsen skriv,
min Fader och min Gud.

Amen.

Psalt. 85:1—8.

Herre, du var förr ditt land nådig, du upprättade åter Jakobs hus. Du förlät ditt folks missgärning, du överskyldde all dess synd. Sela. Du lät all din förgrymmelse fara och vände dig ifrån din vredes glöd. Så vänd dig nu åter till oss, du vår frälsnings Gud, och upphör med din förtörnelse mot oss. Vill du då vredgas på oss evinnerligen och låta din vrede vara från släkte till

släkte? Vill du icke åter giva oss liv, så att ditt folk får glädjas i dig? Herre, låt oss se din nåd, och giv oss din frälsning.

"När vår Herre och Mästare sade: 'Gören bättring', menade han att de kristtrognas hela liv skulle vara bättring." Så lyder den första av de 95 teser som Luther spikade upp på slottskyrkans dörr i Wittenberg för 450 år sedan. Han ville få till stånd en akademisk disputation för att klargöra vad som var Skriftens och kyrkans lära om bättringen. Han anade inte att vid de hammarslagen historiens blad vändes så påtagligt och så inflytelsesrikt som knappast någonsin annars i Västerlandet.

Luthers ord rörde det djupaste och mest personliga av allt, förhållandet till Gud. De fick verkningar på alla livets områden, statens, samhällets, arbetets, familjens, kulturens.

Så är det: på det innersta hos oss beror hur det skall gå med världen, med folken, med samhället. Om detta innersta skall vi nu en stund tala, om bättring, eller, som ordet bokstavligen betyder,

SINNESÄNDRING

När Jesus sade: "Gören bättring", står det egentligen: "Ändren edert sinne".

I

*Guds stränghet och Guds mildhet har ett och samma syfte:
att hjälpa oss till en sinnets förändring*

Sångaren i denna psalm gör sig till ett med sitt folk. Hans folk är i nöd. Han känner Guds vrede vila över sig och sitt folk. Vi vet inte varför. Det kan hända att en svår miss-

växt eller dylikt drabbat landet. Det kan hända att det var fiender. Det kan hända att det var sedlig röta, förvillelse, förvirring. Alltnog, han kände Guds dom över sig och sitt folk. Men han flyr till Gud: han påminner honom om gångna tider. Också förr har det hänt, att Guds vrede kommit över hans folk. Men Gud har åter upprättat Jakobs hus.

Guds vrede och Guds mildhet spåras både i den enskildes och i folkens historia. Vi förstår inte Guds handlande i historien. Vi skall heller inte göra anspråk på att kunna tolka det. Ibland kan vi ana något, särskilt när det rör oss själva. Vi förnimmer i vårt samvete att Gud vill oss något. Men vi kan inte sitta till doms över folken eller över enskilda och tyda vad som händer dem såsom Guds dom. Vad vi kan säga till varandra är detta: Gud vill oss någonting. Jag förstår icke varför den olyckan, sorgen, förlusten, besvikelsen skulle drabba mig, varför Guds nåd, mildhet, godhet skulle på sådant sätt ösas över mig. Men han vill alltid någonting därmed. Det kan vi säga och skall vi säga. Om vi i vaken förbidan ger akt, får vi måhända märka att därur kommer något som vi aldrig kunnat tänka. Både Guds mildhet och stränghet har denna verkan.

Men man kan möta skickelserna på olika sätt. Guds domar kan mötas med tålmod, undergivenhet, tro, förbidan av Gud, eller med hårdhet, bitterhet, kanske med ovilja mot Gud och människor. Verkningarna på oss människor blir olika. Vad som gömmer sig i Guds skickelser kan vi icke tillägna oss, om vi inte ger oss till tåls och bidar efter honom. — På samma sätt kan de goda skickelserna mötas olika. Det som mottages med tacksamhet blir icke farligt eller skadligt. Tacksamheten öppnar hjärtat. Tacksamma människor är öppna för allt vad som är gott och rent och högt. Men de goda skickelserna kan också mötas med girigt begär. De kan mötas med stolthet: "Tänk så bra vi har gjort och ställt det för oss". Hjärtat hårdnar och krymper i själviskhet.

Vad Gud gör på det ena eller andra sättet har djupast ett syfte: att hjälpa oss att ändra vårt sinne, så att det blir mera öppet för honom och hans avsikter.

II

Men vad är då sinnesändring, och hur sker den?

Kristna människor vet att den är ett Guds verk. Blott hans helige Ande kan åstadkomma den. Men på samma gång är den ett verk som sker i och genom oss. Därför kan den också beskrivas såsom ett vårt verk.

Må vi ställa några enkla frågor till oss.

Den första frågan är denna: Vill jag se sanningen om mig själv? Kanske någon svarar: "Ja, naturligtvis. Förresten vet jag precis hurdan jag är." Den som säger så är i de flesta fall fången i självbedrägeri. I regel vet vi inte hurdana vi är. Men fråga din hustru, din man, dina barn, dina arbetskamrater. De vet det. Jag känner en ingenjör som gjorde det försöket. Han bad sina barn uppriktigt säga honom om det var någonting som borde ändras hos honom. De funderade inte länge: "Pappa måste lyssna mera på mamma." Det träffade prick. Vi är blinda rörande oss själva, om vi inte blir upplysta. Frågan är: Vill jag se?

Den andra frågan är denna: Ger jag mitt samvete tid och tillfälle att tala? — Samvetet talar alltid. Men vi vet icke alltid om det, ty vi skjuter det omedvetet ifrån oss, eftersom vi har på känn att det vill röra vid något obehagligt. Vill jag ge samvetet tid och tillfälle att tala? Vill jag vara stilla och tänka efter och lyssna efter dess röst? Det där ordet som jag sade en gång, men inte borde ha sagt? Det där ordet som skulle ha sagts, men som inte blev sagt? Varför? Jag var

feg. Den där handlingen som inte skulle ha gjorts? Den där försummelsen som gjordes? Den där kränkningen av en annan människas värdighet och person?

Vill jag ge mitt samvete tid och tillfälle att tala om hela mitt liv, om allt i mitt liv, mina förhållanden till människor, mina hemligaste tankar och gärningar, mina försummelser och försyndelser? Det är märkvärdigt med samvetet. Det kan ha sårats en gång för länge, länge sedan. Du har glömt det. Men plötsligt är det där igen. Det har hänt mig att saker har kommit upp, som hände för mer än ett halvt sekel sedan, och jag har måst ta itu med dem. Sådant är samvetet. Intet som har sårat det är smått. Det är viktigt, även det minsta. Det rör hjärtat, karaktären. Det rör vårt förhållande till Gud.

Men kan man lita på samvetet? — Vad skall vi annars lita på? På tidningarna? På radio och TV? På de lärda och olärda skribenter som öser över oss sin visdom i moraliska frågor? Varför skulle deras meningar vara bättre än våra?

En sak är klar: jag måste bestämma själv. Det är jag som har att handla. Därför är avgörandet mitt. Att låta bli att handla är ofta också en handling, och en allvarlig handling. Jag måste avgöra. — Men hur? Icke efter de många meningar som fladdrar omkring mig och inom mig. Utan efter mitt s a m v e t e. Efter ingenting annat.

Samvetena kan ha olika meningar. Kanske har vi själva ändrat mening i en eller annan moralisk fråga, så att vårt samvete nu säger någonting annat än det gjorde tidigare. Ty samvetet är ett levande ting. Dess innehåll kan förändras. Meningarna växlar i olika folk och tider, fastän det är förunderligt hur mycket som är gemensamt. Samvetet kan vara sovande, men det kan vakna. Samvetet kan vara förmörkat, men det kan upplysas. När så sker är det såsom ett igenkännande: "Ja, så är det. Varför såg jag det inte förut? Jag borde ha förstått."

Så nästa fråga: Vill jag upphöra att bortförklara, urskulda och bagatellisera? Sådant är bara osannfärdighet. Vill jag se sakerna som de är, i samvetets ljus? Naturligtvis kan allt som människor gör på ett eller annat sätt förklaras. Jag kan inse vad som föranleder mitt handlande. Det var de och de inflytelserna, alla de påverkningarna. Jag var inte vaken. Jag hann inte betänka mig. Jag var rädd o. s. v. Allt detta må vara sant. Men det tar inte bort mitt ansvar. Jag borde ha förstått. Jag kunde ha handlat annorlunda. Jag borde ha varit vaken. Varför var jag det inte?

Ännu en fråga: Vill jag ställa mig med mitt samvete i ljuset av det högsta jag känner? Kristna människor vet vad det är. Det är Herren Kristus, vad han har sagt och vad han har visat oss i liv och död. Också de som icke kallar sig kristna vet att här är det högsta. Man vet det också i främmande världsdelar och religioner. Jag hörde en buddistmunk, en av sitt lands främsta predikanter, säga helt stilla och ödmjukt till en stor internationell konferens: "Om Västerlandet började leva Bergspredikan, så skulle Europa skonas från ett mörkt skede." — Man vet att här, i Kristus, är sanningen om livet — såsom det heter i en psalm: "Klarna skall livets mål och grund, om endast du en salig stund kommer oss mänskligt nära."

Om jag svarar ja på dessa frågor och söker handla därefter, vad blir följderna? Följderna blir, att jag får veta sanningen om mig själv. Den lär man sig inte lätt. Ja, vi blir aldrig färdiga med den här i livet. Därför säger också Luther att de kristtrognas hela liv på jorden skall vara sinnesändring. Vi har ständigt nya läxor att lära, och Gud vill lära oss dem.

Men vad skall jag ta mig till med allt det som det vakna samvetet i detta ljus påminner mig om? Jag skall göra det som varje klok far eller mor hjälper sitt barn att göra, när det handlat illa. Jag skall erkänna det inför mig

själv, inför den som jag har felat emot, inför Gud; och jag skall be om förlåtelse. Och självfallet skall jag om möjligt gottgöra vad jag gjort orätt. — Men allt det jag icke kan gottgöra? Och allt det jag icke blivit som människa, men borde ha blivit? Ett helt förfelat liv? Vad skall jag ta mig till därmed? — Guds stränghet som erfares i det väckta samvetets upptäckter är i honom alltid förbunden med hans mildhet. Denna förening är mitt i vårt släkte uppenbarad genom korset, där Guds vrede över synden och hans förbarmande med syndaren förenas. Dit får vi gå med det förgångnas börda. Vi skall se det som det är, icke gräva i det med ruelse, men ångra och erkänna det och lämna det åt Guds förlåtelse.

III

I denna ändring av sinnet födes tro och förtröstan.
Och därmed

vinnes den enda rätta friheten.

Jag får mitt fäste icke i någonting hos mig själv eller hos människor, utan i Gud. Det är den enda frihet som är verklig. Den är också nödvändig. Vi blir fria från fruktan, fruktan för det förgångna och för framtiden, fria från dödsfruktan; fria mitt i kampen emot frestelser och synd, därför att vi vet att Herren Kristus är på vår sida och vi får kalla på honom, närhelst frestaren kommer; fria från människor, därför att vi är beroende av Gud och vad han vill mer än av någonting annat.

Denna frihet är storligen nödvändig i en tid då så

mycken människofruktan regerar överallt. Vad skall människor säga, vad skall tidningarna skriva, vad skall mina vänner tänka, mina överordnade?

För tre veckor sedan bevistade jag i Finland begravningen av en ung tjugufyraårig student, som hade omkommit i Amerika. Jag råkade denne unge man för två år sedan vid en konferens för nordisk ungdom, som han och några av hans kamrater anordnat mitt under brinnande tentamensläsning för slutexamen. De brann för att nordisk ungdom skulle bli fria människor med karaktär och kraft att lyfta sina folk och göra dem skickade att fylla sin bestämmelse i denna tid. Han var en av sitt lands främsta idrottsmän och betraktades såsom framtidsmannen på gymnastikens och idrottens område med en lysande karriär framför sig. Han for till de nordiska grannländerna för att om möjligt mobilisera åtminstone hundra idrottsmän och gymnaster till kamp för en ny karaktär i ungdomen och i folken. Han begav sig till Amerika, därför att han förstod vad Amerika betyder för världen, och att bland dess ungdom måste fostras ledare vuxna det ansvar som vilar på deras land. Där hade just på Mackinac Island grundats en högskola, som förutom kunskap och bildning vill främja den karaktärens växt som framtiden kräver. Han blev kallad till lärare vid denna skola, dit elever strömmade.

Till hans bår kom mängder av vittnesbörd om vad hans korta liv betytt för äldre och yngre. Han såg folk rakt i ögonen. Han talade inte mycket, men det han sade vägde tungt. Han var ljus och klar, och han var fri. Till den högtid med vilken hans vänner i Amerika hedrade honom, innan han fördes därifrån, sände hans mor en hälsning. Han var ende sonen i familjen. Hon skrev: "Matti skrev till oss att frihet, sann frihet, är att vara fri att göra Guds vilja. Vi är djupt tacksamma för den insats som han har fått göra för Moralisk upprustning och för Mackinac college därute.

Hans tro är en utmaning för oss att leva så, att vi lämnar spår av ljus efter oss, när våra dagar är ute. Jag var beredd att låta honom själv bestämma, vad han ville välja för väg, och låta honom ge allt för det han valde. Hur smärtsam förlusten än är, vet jag att den skall vändas till välsignelse."

Det var en fri man och en fri mor.

Vårt folk behöver tusentals fria män och kvinnor, yngre och äldre. Vi lever under ett slags osynligt tyranni från grupper och tankeriktningar som icke minst genom massmedia har rika möjligheter att främja sina syften och att nedsätta oliktkänkande.

140 läkare framförde i ett hovsamt och sakligt brev till Konungen sina på läkareerfarenheter grundade önskemål framför allt om förstärkt karaktärsfostran i skolorna. De sade intet annat än vad hundratusentals svenskar känner vara riktigt. Men de överöstes med smädelser och glåpord i de största tidningar och i TV. Bland dessa läkare finns flera av Sveriges mest kända och betydande. Det hedrar den svenska läkarkåren att trots allt icke en av de 140 drog tillbaka sitt namn.

Eller tänk på hur i somliga ungdomsgrupper och skolor en liten klick tyranniserar hela skaran med sina handlings- och tänkesätt. En pojke som vågar säga att han tror på Gud, kan bli missfirmad eller rent av misshandlad av sina kamrater. Och flickor tvingas att göra vad de aldrig skulle vilja göra, därför att de annars anses osolidariska och blir utfrusna. De är "ute", som det heter, icke "inne". Slikt händer snart sagt överallt i vårt land.

Hur skall detta tyranni brytas? — Det kan brytas endast därigenom att vi får fria män och kvinnor som utan fruktan står för vad de vet vara rätt, kämpar för det, och säger det öppet i sin krets eller offentligt närhelst så kräves.

Norge tycks ha förhållandevis flera av detta slags män och kvinnor än Sverige har. Gud vare tack för Norge!

Det hjälper oss. Men varför skulle icke Sverige ha lika många och fler?

Vi är alla kallade, alla, unga och gamla. Det är alla s vårt ansvar — liksom psalmisten i Psaltarens gamla psalm kände ansvaret för hela sitt folk.

Gud vill ändra våra sinnen och göra oss till fria människor, fria till att göra hans vilja och bli hans stridsmän.

Amen.

DEN RIKE MANNEN

Vi har hört om den rike mannen
och om Lasarus vid hans dörr.
Det hände för tvåtusen år sen,
det händer nu som förr.
Miljoner som Lasarus svälter,
miljoner dör hungerns död.
Vem är den rike mannen
som lever i överflöd?

Vår levnadsstandard skall stiga —
är det inte vår självklara rätt?
Ny bil och en sommarstuga
och ett finare TV-set,
semester på Rhodos, Mallorca —
man flyger så vilsamt och lätt...
Men miljoner ser fälten förtorka,
och ingen skall äta sig mätt.

Den rike var alls inte elak,
han bara ej Lasarus s å g,
alltför van vid den ömkliga synen —
tills själv han i plågor låg.
Var Lasarus finns, det vet vi.
Men det spörjs om honom vi s e r.
Han är ju så långt, långt borta,
hundratals mil och mer.

Vi vet var Lasarus finnes:
några flygtimmar blott från vår dörr.
De främmande kontinenter
är inte fjärran som förr.
Om Lasarus vet vi och hör vi
genom press och TV-program.
Men frågan bränner: Vad gör vi
åt det vi såg och förnam?

Klasskillnad och klasskamp i Sverige
snart nog är en saga blott.
Mellan fattiga folk och rika
är ett svalg av förfärande mått.
Om ej det svalget försvinner,
är världskatastrof oss när.
Vi är den rike mannen,
det är vi som ansvaret bär.

Att lyfta och ena all världen
är välfärdsstaternas kall.
Vårt rika, skonade Sveriges
ära det vara skall
att kämpa för människovärdet,
för frihet, arbete, bröd,
för en stigande levnadsstandard,
ej vår, men folkens i nöd.

Se r vi var Lasarus finnes,
på fjärran, på nära ort?
Tänk om han är alldeles nära,
invid, kanske inom min port,
någon välbekant, lik de flesta,
vars ordlösa nöd jag ej
ens har märkt — han bidar en nästa.
Finner han honom i mej?

BRÖD AT DE HUNGRANDE MILJONERNA

Allsmäktige, barmhärtige Gud, du som med din kärlek omfattar allt levande, förbarma dig över alla de miljoner människor som svälter. Sänd snar hjälp. Väck oss och alla andra rika folk att se vår uppgift och fullgöra den. Förbarma dig över oss, och gör oss till ett ditt folk, redo att tjäna våra bröder i världen med vad du har givit oss. Amen.

Joh. 6:1—15.

När Jesus for över Galileiska sjön, "Tiberias' sjö", följde honom mycket folk, därför att de sågo de tecken som han gjorde med de sjuka. Men Jesus gick upp på berget och satte sig där med sina lärjungar. Och påsken, judarnas högtid, var nära.

Då nu Jesus lyfte upp sina ögon och såg att mycket folk kom till honom, sade han till Filippus: "Varifrån skola vi köpa bröd, så att dessa få äta?" Men detta sade han för att sätta honom på prov, ty själv visste han vad han skulle göra. Filippus svarade honom: "Bröd för tvåhundra silverpenningar vore icke nog för att var och en skulle få ett litet stycke." Då sade till honom en annan av hans lärjungar, Andreas, Simon Petrus' broder: "Här är en gosse, som har fem kornbröd och två fiskar; men vad förslår det för så många?" Jesus sade: "Låten folket lägga sig här." Och på det stället var mycket gräs. Då lägrade sig männen där, och deras antal var vid pass femtusen. Därefter tog Jesus bröden och tackade Gud och delade ut åt dem som hade lagt sig ned där, likaledes ock av fis-

karna, så mycket de ville hava. Och när de voro mätta, sade han till sina lärjungar: "Samlen tillhopa de överblivna styckena, så att intet förfäres." Då samlade de dem tillhopa och fyllde tolv korgar med stycken, som av de fem kornbröden hade blivit över efter dem som hade ätit.

Då nu människorna hade sett det tecken som han hade gjort, sade de: "Denne är förvisso Profeten som skulle komma i världen." När då Jesus märkte att de tänkte komma och med våld föra honom med sig och göra honom till konung, drog han sig åter undan till berget, helt allena.

BRÖD AT DE HUNGRANDE MILJONERNA

Bröd har alltid varit en livsfråga för dem som svälter. I dag är det tillika en livsfråga för de mätta och de övermätta. Från det mest auktoritativa håll i den internationella politiken och den fria fackföreningsrörelsen har det sagts att om svaltget mellan de fattiga och rika folken icke försvinner, går världen oundvikligen mot en katastrof. Om vi betänker detta, vad blir vår slutsats? Är den litet mera pengar till u-hjälpen? Borde den icke snarare bli, att vårt skonade, rika folk skulle inrikta alla sina ansträngningar på att bortskafta detta svalg och gå i spetsen för de rika nationerna i kampen för en värld med mat, kläder, hem, arbete, frihet och ett människovärdigt liv för alla? Skulle detta icke vara vår främsta nationella angelägenhet för de närmaste tjugu åren?

Men är detta någonting för oss här i kyrkan i dag? Vad kan vi göra däråt? Är det inte politikernas sak? — Det är allas vår sak. Det är vår sak som svenska medborgare och kristna människor. — Det som vill till är en omrikt-

ning av hela vårt folks liv. Det är två saker som härvid framför allt skall besinnas.

I

Den första är att

vårt samvete måste vakna.

Många är oroad, och många ropar på mera u-hjälp. Det behövs. Men våra samveten är inte vakna över vad som verkligen har skett och sker. Jesu samvete behövde icke väckas. Det var alltid vaket. När han såg folkskarorna kunde han ju ha sagt: "Jag har inte bett dem komma." Han hade i själva verket farit över sjön för att komma ifrån dem och få vara ensam med sina lärjungar. Han behövde det. Men folk kom strömmande från alla byar. Han gav dem hela dagen, botade deras sjuka och talade med dem om Guds rike. Så kom aftonen. Lärjungarna sade till honom, att han i tid borde skilja folket ifrån sig, så att inga bleve kvar och sedan på hemvägen kanske omkomme i mörkret av hunger och trötthet. Vi skulle troligen ha sagt på samma sätt. Kanske fanns det tvåhundra silverpenningar i Judas Iskariots penningpung. Men icke ens det skulle ha förslagit, så att alla hade fått det nödvändiga. Vad var att göra? — Jesus kände deras sak som sin. Nästans sak var alltid för honom hans sak. Så behöver vi lära oss att känna det. Nästan? I dag är dessa hungrande hundratals miljoner bara några flygtimmar ifrån oss.

Men också en annan sak rör vårt samvete i denna fråga. Vi är medskyldiga till nöden i dessa länder. På vad sätt? Kolonialismens historia har utan tvivel vackra blad. Mycket har gjorts för dessa länder och folk. De har fått civilisation, vägar, skolor, sjukvård, en begynnande boklig kultur och mycket mer. Men denna historia har också fruk-

tansvärda blad om en grymhet som knappast står efter vad som upplevts i Stalins och Hitlers tid.

Dock detta är icke det värsta. Det värsta är något som vi i allmänhet inte har tänkt på, åtminstone inte vi som var vuxna före det första världskriget. Vi tänkte i regel icke annat än att kolonialismen var en riktig sak. Det tedde sig självklart att de vita, kristna folken var bestämda att erövrade dessa främmande världsdelar och kolonisera dem. Vi har snarast betraktat denna erövring som en heroisk historia. Men vad var det man egentligen gjorde. Man linjerade på kartan upp koloniområden och drog gränser utan tanke på folks och stammars naturliga samhörighet och på de människor det gällde. Även om man sedan gjort mycket för dessa områden, har man dock alltid främst tänkt på egen vinning, och man har dragit in dessa folk i våra europeiska strider. De har offrat blod för de vitas skull. Vi har genom allt detta väckt dem. Deras frihetsbegär har uppstått just under och genom beröringen med de vita folken. Efter det sista kriget har detta frihetsbegär vuxit till en storm som ingenting kan hejda. De har fått sin frihet.

Plötsligt skall nu dessa koloniområden börja fungera som nationer, vilket de aldrig har varit, och som stater, vilket de heller aldrig har varit annat än såsom styrda av en kolonial diktatur. De har i regel icke förberetts för att fungera som nationalstater efter demokratisk ordning. I allmänhet har man icke skapat en skolad ämbetsmannaklass i stånd att ta hand om landets stora angelägenheter. Man har till och med på många håll förhindrat uppkomsten av en sådan klass. Det är inte underligt om vi nu ser dessa stater hotas av sönderfall genom inbördes strider, som hindrar det nödvändiga arbetet för utvecklingen av deras livsbetingelser och kultur. Vi är medskyldiga till allt detta.

Men är vi svenskar verkligen det? Vi har ju inte på århundraden haft en koloni. — Det är sant. Men vi har,

åtminstone vi äldre, intill det sista världskriget, tagit hela denna utveckling som en självklarhet och ofta prisat vad som har gjorts. Och vi har njutit alla förmåner av kolonialismen. Det stigande ekonomiska välståndet i Europa och i vårt land från det förra århundradet har till stor del byggt på ut-sugning av de främmande kontinenterna. Det är ett enkelt historiskt faktum. Vi har tagit vår del med sovande samvete. — Ännu en sak. Historien om svenskar och samer har, låt vara med små yttre mått, följt kolonialismens mönster. Det är ett ganska mörkt kapitel, som ännu icke tagit en vändning svarande mot ett vaket samvetes krav.

Vi är medskyldiga. Den vita världens skuld kan aldrig betalas. Men den kan inses och erkännas, och vi kan lära därav. Gång på gång i historien har det hänt, att vi börjat förstå, först när följderna uppenbaras av det som vårt samvetes sömn hindrat oss att se. Vi måste fråga oss: Är det något som vi nu är sovande för? Är det något som måste ske, för att vi icke om några år eller årtionden skall nödgas fråga oss: Varför såg vi det icke i tid?

II

Det andra som här behöver sägas är att det i vår kristna värld kräves

*en ny livsstil präglad av broderssinne, omutlighet
och offerglädje.*

För att bortskaffa svalt mellan de rika och fattiga folken behövs självfallet allehanda ekonomiska, kulturella, organisatoriska och politiska åtgärder. Nödig sakkunskap finnes. Många högt sakkunniga menar också att det finns tillräckliga resurser för att avskaffa nöden och ge alla män-

niskor vad de behöver. Vad är det då ytterligare som vill till? — En internationellt verksam ledare inom jordbruket lät vid ett samtal med en av mina vänner förstå, att vad som hindrar de stora internationella organisationerna att effektivt ta itu med hungerproblemet är egennyttan, korrupktion, nationell högfärd och politiska motsättningar.

Med andra ord, det kräves en ny livsstil. Vad Jesus gjorde den där dagen var en akt av broderssinne. Skarorna blev hans bröder. Det är egendomligt att tänka att han med makten av sin person, sin ande, sin handling förvandlade dessa människoskaror till en Guds familj. Det blev ordning, det blev stillhet. De slog sig ned i gräset i hopar om femtio och hundra. Det blev högtid. Allas blickar riktades på Jesus. Han delade ut vad han och hans lärjungar hade fått för att stilla sin hunger.

Det finns i denna berättelse en person som näst Jesus är den märkligaste. Vi känner inte hans namn. Det var en pojke — det grekiska ordet betyder egentligen en liten pojke, ett barn. Vi kan se honom för oss. Han hade varit med hela dagen, och han hade hållit sig framme, kilat genom människohoparna för att komma fram nära Mästaren. Så hör han honom tala om bröd. "Men jag har ju fem bröd och två fiskar!" Han vågar sig inte fram till Jesus själv. Han går till Andreas. "Här har jag." Han tänkte inte på sin egen mage. Han tänkte på Mästaren. Han gav vad han hade, och Jesus tog det. Pojken menade kanske att Jesus skulle ha det för sin och sina lärjungars räkning, och han gav det gärna. Men Jesus gav det åt folket. Och alla blev mätta. Det blev inget kiv om maten. En sak till: man tog till vara tolv korgar av överblivet bröd. Ingenting fick förfaras, ty det var Guds gåvor. Dessa fick inte slarvas bort och inte fifflas bort. Jesus kräver omutlighet också i sådana ting. Det är detta slags broderssinne, offerglädje och omutlighet som behövs, om världen skall bli mättad.

Jag känner en ung indier, Rajmohan Gandhi, bara ett par och trettio år gammal, en av de bästa och högst begåvade män jag råkat. Han är sonson till den store Mahatman, som med sin vapenlösa kamp befriade Indien från främmande herravälde. Han har börjat en kamp för sitt folk på denna basis. Han vädjar framför allt till dess ungdom. Han säger till dem att Indien behöver ett nytt ledarskap, och att de kan bli ledarna. "Jag lovar er icke pengar, icke ära, icke position. Jag förväntar att ni gör slut på allt fusk och allt snusk i ert liv för att kunna rädda vårt land. Jag vill icke förolämpa er med att tänka att ni icke skulle vara villiga att offra mer, arbeta hårdare, kämpa uthålligare än de män och kvinnor som i era föräldrars tid vann Indiens frihet." — Tusentals unga följer honom. De rensar drastiskt upp i sitt liv och är villiga att ge sig själva och allt sitt och offra framtid och karriär för att rädda sitt land. Sådant vill till för att övervinna håglöshet, fattigdom, korrruption, oenighet och annat som hindrar nationen att resa sig, att skapa människovärdiga villkor för alla och finna sin bestämmelse.

Denne man hoppas på hjälp, och han välkomnar envar som på dessa villkor vill delta i kampen. Säkert är att om Sverige skall fylla sin historiska uppgift i denna tid, kommer det att behövas tusentals unga människor, villiga att gå ut till sådana länder för att där tjäna och arbeta. Men vilken livssyn kommer de att företräda? De måste vara i stånd att arbeta samman med sådana män som denne indier och hans likar i andra länder. De får icke representera en livsstil som saboterar vad dessa män finner vara nödvändigt för att rädda landet. Det måste vara män och kvinnor med god utbildning och fast och ren karaktär, vilka sätter uppgiften framför levnadsstandarden, arbetet framför karriären, tjänandet framför förtjänsten och landets väl framför egna intressen.

Har vi denna livssyn och detta livssätt här i vårt land? — Det är en fråga som rör oss alla. Vi kan inte vänta att unga människor skall representera något som är främmande för deras eget folk. Jag är övertygad om att det finns tusentals unga människor i Sverige, villiga att göra vad som kräves och att betala priset i sitt eget liv, om de såge vad det verkligen gäller och finge den nödvändiga skolningen.

Svenska industrier har skapat stora företag i främmande länder. Detta hör till det viktigaste som ekonomiskt sett kan göras. Men dessa industrier bryter ned med en hand vad de bygger upp med den andra, ifall de, såsom händer, ger efter för mutväsen och annan oredlighet, som många gånger möter dem som en makt.

Den avgörande frågan är vad Sverige moraliskt och andligt skänker. Det finns krafter som i press, litteratur, konst, radio och TV propagerar köttets lust och de själviska begärens rätt och rotar i människans förfall och förnedring utan ett ord om att livet också rymmer annat, rymmer "vad sant är, vad värdigt, vad rätt, vad rent är, vad som är älskligt och värt att akta." Säkert är att dessa krafter är direkt fördärliga för vårt folks möjlighet att fylla sin historiska uppgift för utvecklingsländerna.

Vad lever vi för som folk och som enskilda? För att själva få det bättre, en högre levnadsstandard, när vi har allt vi behöver och mer därtill, och miljoner svälter? Eller för att av hungrande folk och mätta folk skapa en Guds familj präglad av broderssinne och inbördes hjälp? Vi kan inte göra detta senare utan den livssyn och det livssätt vi här talat om.

Det kan knappast tänkas att det där svalget mellan fattiga och rika folk skall kunna bortskaffas utan att det berör vår egen levnadsstandard. Vi är tacksamma för denna. Men det som måste hända kan inte hända utan att röra vid mycket som vi är vana att betrakta som självklart. Redan nu inser väl de flesta tänkande medborgare att just kravet på

höjd levnadsstandard börjar bli hotet mot vår levnadsstandard genom att indirekt vålla inflation.

Vår levnadsstandard kommer också att beröras, om vi genom effektiv utvecklingshjälp får främmande länder till konkurrenter. Detta börjar redan skymta i tidningarna och i den allmänna debatten och vållar oro, inte minst i handel och industri. Det kan inte hjälpas. I längden kommer det att gagna alla, att folken reses till en människovärdig tillvaro.

Å andra sidan, vad skulle det icke betyda för vårt folk, om vi själva allmänt började leva rätt? Det har visats att vår industri förlorar miljarder genom brister i arbetsmoralen på alla nivåer. Dessa miljarder skulle sparas. Det har sagts från mycket initierat håll, att skatterna skulle kunna sänkas, kanske med en tredjedel, om alla bleve ärliga i skattefrågor. Vad skulle ett rätt livssätt betyda för vår sjukvård? Alkoholism, narkomani o. d. skulle inte längre nämnvärt betunga läkare och sjukvårdsinrättningar. Barnbördsavdelningarna skulle befrias från underåriga barnaföderskor. Veneriska sjukdomar skulle bli undantagsfall. Neurotisk ohälsa med upphov i bitterhet, fiendskap, jäkt o. d. skulle förebyggas. Socialvård, barnavård och ungdomsvård skulle ha färre splittrade hem, färre skilsmässobarn, mycket färre ungdomsbrottslingar att söka hjälpa. Domstolarnas och polisens arbetsbörda skulle radikalt minskas och fängelsernas överbelastning upphöra. Miljarder skulle genom allt detta sparas, och mängder av högt utbildade människor skulle frigöras för andra och positiva uppgifter, kanske just i u-länderna.

Någon säger: "Önskedrömmar! Det är orimligt!" — Vad är orimligt? Jag är övertygad om att bland vårt lands nära åtta miljoner människor finns hundratusentals som tillämpar denna livsstil. De är inga helgon. Men de kämpar med Guds hjälp sin kamp för ärbarhet och dygd, hur fanatiskt än en sådan livsstil offentligen bespottas och förlöjligas i vårt

land. Det finns hundratusentals män och kvinnor som troget och stilla bär bördorna för sina kära, för andra och för samhället, utan knot, helt enkelt för att tjäna. Det finns mängder av människor som vet — och även handlar därefter — att deras pengar och egendom icke är deras utan Guds. De brukar den för sitt och de sinas nödtorft, och vad som inte behövs därtill, ger de till andra som behöver det, kanske till utvecklingshjälp, kanske till missionen.

Offer skall här i dag tagas upp för missionen. Missionen är, i stort sett, det enda som det kristna västerlandet har skänkt de främmande kontinenterna av rent osjälviska motiv. Allt det andra, hela kolonialismen, vad den än har medfört av goda ting, har byggts på ekonomiska, politiska och själviska motiv. Missionen är det stora undantaget. Vad den har utfört, icke minst för undervisning och sjukvård, är ett pionjärbete som visar vägen.

Alltnog, det finns skaror av människor som godtagit detta livssätt och lever det. Varför skulle de inte bli fler? Varför skulle icke alla vi, som är här idag, lämna denna kyrka med ett fast beslut att göra detta livssätt till vårt och kämpa för det, var och en i sin krets, som enskilda, som yrkesmän, som medborgare? Vad hindrar? Intet utanför kyrkan. Intet. Hindrar något, finns det här i kyrkan, i våra hjärtan. Vad som vill till är några ögonblick av verklig besinning. Beslutet skall fattas inför Gud, under Gud, med Gud. Det skall sedan förverkligas dag för dag. Därtill behöver vi hjälp, kanske människors, säkert Guds. Han vill ge den.

Det var en enkel sak Jesus gjorde den där dagen. Han gav de fem bröden och de två fiskarna. Men han gjorde det i tro, och hans tro kom icke på skam. Så är det: när vi gör det vi i djupet av vårt hjärta känner att vi skall och kan, då gör Gud det vi icke kan. Han gör under, under i våra hjärtan och under omkring oss.

Amen.

GETSEMANE

Du föll till jorden, i vånda dig vred,
en ångest till döds fått dig fatt.
Du ropade högt, medan natten skred —
vår okända ödesnatt.
Du grät, du bad, du svettades blod.
Du visste vad förestod.

Du hade givit din lärjungarund
allt vad du hade att ge.
Nu bad du dem vaka med dig en stund.
Men alla somnade de.
I mer än dödsnöd du sökte en vän;
men ingen du fann — icke en.

Varför flydde du inte? Du kunde ha flytt
till Juda öken helt när.
Man skulle ha sökt dig. När morgon grytt,
förgäves man sökt dig där.
Men från frestelsens berg skulle ekat ett skratt
sataniskt: "Jag fick dig dock fatt!"

Du stannade. Alltjämt svett som blod
till jorden droppade ned.
En ängel plötsligt hos dig stod,
bevittnade hur du stred.
Ej att trösta eller dig ömka han kom,
men dig styrka — och så vända om.

Du kunde ha värjt dig. Ditt ord det är
att din evige Gud och Far
skulle sänt mer än tolv legioners här
av änglar till ditt försvar,
om du bett honom. Men du bad: Ske din,
din vilja, ske icke min!

Du ville Guds vilja, var fasans minut,
under gissel, på kors, tills du dog.
Så vann du dess eviga seger till slut,
som paradisportarna slog
för rövarn och alla hans likar opp
och så gav oss alla ett hopp.

Din strids, din smärtas, din kärleks djup
kan min blick aldrig pejla här.
Den svindlar som inför ett bottenlöst stup.
Dock jag vet du vill vara mig när.
Om ock den minste i din armé
får jag kämpa. — En gång skall jag se.

PASKENS UNDER

Herre och Frälsare, du som har brutit syndens och dödens makt, kom till oss, bryt våra bojor, och gör oss levande med dig. Amen.

Joh. 20:1—10.

På första veckodagen om morgonen, medan det ännu var mörkt, kom Maria från Magdala till graven och fick se stenen vara borttagen från graven. Då skyndade hon därifrån och kom till Simon Petrus och till den andre lärjungen, den som Jesus älskade, och sade till dem: "De hava tagit bort Herren ur graven, och vi veta icke var de hava lagt honom." Då begåvo sig Petrus och den andre lärjungen åstad på väg till graven. Och de sprungo båda på samma gång men den andre lärjungen sprang fortare än Petrus och kom först fram till graven. Och när han lutade sig ditin, såg han linnebindlarna ligga där; dock gick han icke in. Sedan, efter honom, kom ock Simon Petrus dit. Han gick in i graven och fick då se huru bindlarna lågo där, och hur duken som hade varit höljd över hans huvud icke låg tillsammans med bindlarna, utan för sig själv på ett särskilt ställe, hopvecklade. Då gick ock den andre lärjungen ditin, han som först hade kommit till graven; och han såg och trodde. De hade nämligen ännu icke förstått skriftens ord, att han skulle uppstå från de döda. Och lärjungarna gingo så hem till sitt igen.

Låt oss med vaken tanke och öppet hjärta ställa oss inför

PASKENS UNDER

I

Påskan är ett under som trotsar alla naturliga förklaringar

Vad som hände i graven före gryningen den där söndagsmorgonen, vet vi icke. Ingen har berättat det.

Vad vet vi då? Är det något som vi verkligen vet? — Vi vet två saker. Vi vet att graven var tom, när Maria och sedan lärjungarna kom i den tidiga morgonen redan före dagbräckningen. Man har gjort många försök att finna naturliga förklaringar till detta faktum. Svagheten i dessa förklaringar är, att de alla skapar nya gåtor som man icke kan lösa. — Det andra vi vet är att lärjungarna under veckorna efter Jesu död hade erfarenheter som övertygade dem om att *J e s u s l e v d e*. Han var densamme, och dock icke densamme. Han kom, fast dörrarna var stängda. Icke alltid kände de genast igen honom. Maria trodde först att det var örtagårdsmästaren. De två lärjungarna på väg till Emmaus trodde att det var en vanlig vandrare som gick med dem. Först då han bröt brödet i deras hem, kände de igen honom, och då var han borta.

Det är tydligt att lärjungarna icke lätt övertygades om att det var verkligt, det som de erfor. Det var inte bara Tomas som tvivlade. Lukas berättar att när Jesus på söndagskvällen kom och stod mitt ibland lärjungarna bakom deras stängda dörrar, fanns bland dessa de som tvivlade, detta fastän icke blott kvinnorna utan också Petrus talat om för dem att de mött Mästaren och talat med honom. I slutet av sitt evangelium berättar Matteus att Jesus hade stämt möte med de elva apostlarna på ett berg i Galiléen och där gav dem sin

sista stora befallning att gå ut i all världen. Till och med då sägs uttryckligen att bland dem, dessa elva, fanns några som tvivlade. För försöken att förklara tron på Jesu uppståndelse såsom sprungen ur sörjande hjärtans och förvirrade hjärnors uppjagade fantasi är just dessa tvivel en stötesten. En ännu svårare stötesten är verkningarna av lärjungarnas erfarenheter under tiden efter påsk. De förvandlades från ganska egensinniga, räddhågade och högst vanliga människor till fasta, beslutsamma, modiga karaktärer, som gav sig helt åt en skenbart orimlig uppgift.

Men varför, kan man undra, gick icke Jesus, om han verkligen var uppstånden, till sina fiender, till Pilatus, överstepräster, de äldste? Vilken triumf, om han plötsligen hade stått mitt i Stora rådet, levande och dock oåtkomlig, hade visat dem sina genomborrade händer sagt dem huru de, genom sin dom, hade korsfäst den utlovade Messias och på samma gång just fullbordat skriftens profetior och Guds rådslut! — För övrigt, skulle dessa fiender ha haft lättare att tro än lärjungarna? När konung Herodes, som hade halshuggit Johannes döparen, fick höra om Jesus, trodde han att Johannes hade uppstått från de döda, men han omvände sig icke därför. I Jesu berättelse om den rike mannen och Lasarus ber mannen Abraham sända Lasarus till hans fem bröder, för att de måtte omvända sig och icke hamna i dödsrikets plågor. Men Abraham svarar: "Lyssna de icke till Moses och profeterna, så skola de icke heller låta övertyga sig, om någon uppstår ifrån de döda."

Nej, det var till sina lärjungar och vänner som Jesus kom, för att skänka dem tro och bereda dem för deras kommande uppgift. Dock, det finns ett undantag. För en av sina fiender uppenbarade sig den Uppståndne. I Första Korintierbrevets femtonde kapitel finns den äldsta berättelse vi äger om den Uppståndnes uppenbarelser, skriven förmodligen blott ett par och tjugu år efter Jesu död. Paulus räknar

där upp de personer eller grupper av personer som Jesus visade sig för, och tillägger: "Allra sist visade han sig också för mig." Paulus var en stark karaktär med djup övertygelse och en fanatisk fiende till Jesu verk och till hans församling. Denne sin farligaste fiende gjorde Jesus till sin störste apostel. Utan Paulus skulle vårt Nya testamente sakna ungefär en tredjedel av sitt innehåll, ja, kanske skulle det aldrig ha blivit till, kanske skulle vi, utan Paulus, över huvud icke ha haft något Nytt testamente, någon kristendom eller kyrka.

Jesu uppståndelse kommer alltid att förbli ett föremål för tvivel och bortförklaringar. Den är icke avsedd att kunna fattas av det blotta förståndet. Den kommer att förbli ett föremål för tro.

II

Påskens under blev en verklighet i lärjungarnas liv

Huru gick detta till? Vad gjorde den uppståndne med sina lärjungar under samvaron med dem efter påskan? — Berättelserna skiftar i enskildheter. Men fyra huvudsaker framstår tydligt.

För det första: Jesus övertygade dem om att han verkligen levde och ville vara hos dem. Han hade lovat detta. Han hade talat till dem om sin död, men också om sin uppståndelse. Under den sista samvaron på torsdagskvällen sade han dem att han skulle gå bort, men komma åter till dem. "En liten tid och I sen mig icke, och åter en liten tid och I skolen se mig." Han höll sitt löfte.

Det andra är vad som uttryckligen flera gånger sägs, nämligen att han uttydde skrifterna för dem. Även tidigare hade han flera gånger sagt att han skulle gå till Jerusalem för att lida och dö "enligt skrifterna". Men de kunde då varken förstå hans ord om att dö eller hans ord om skrif-

terna. Nu klarnade det. Det finns mycket i Gamla testamentet om lidandet såsom Guds väg, om seger genom lidande. I korset tillspetsar sig såsom aldrig förr eller senare i historien kampen mellan det radikalt goda, Guds heliga kärleks vilja och syfte med oss människor, och det radikalt onda, hos oss människor uppenbart och verksamt framför allt däruti att vårt jag i stället för Gud blivit centrum i vårt liv. Korset och uppståndelsen är den avgörande segern i denna kamp. Jesus, den korsfäste, får sin plats på Maktens högra sida i himmelen. På samma gång är han när sina lärjungar alla dagar intill tidens ände. Korset och uppståndelsen är höjdpunkten och vändpunkten i Guds handlande med människorna i historien. Där får det djupaste i Gamla testamentets tro sin fullbordan och fullkomning. Dess löften och hopp får en uppfyllelse som på samma gång överträffar dem. Det Gamla förbundet med sitt gudsfolk avlöses av det Nya förbundet, som profeterna siat om, och som från alla tungomål och land samlar till ett nytt gudsfolk alla dem som blivit Jesu lärjungar och av honom föres till Fadern.

Därmed är vi vid det tredje: det nya stora uppdrag som Jesus ger lärjungarna. Redan tidigare hade han sänt dem ut, men med uttryckligt förbehåll att de icke skulle gå till hedningar eller samariter, utan blott "till de förlorade fåren av Israels hus". Nu väntade dem ett större uppdrag. Lärjungarnas tankar gick icke i den riktningen. Ännu vid den sista samvaron under dessa fyrtio dagar frågade de Jesus om han icke nu skulle upprätta riket åt Israel. Deras drömmar och hopp var ännu jordiska och begränsade. Jesus avvisar deras fråga ganska kärvt och talar i stället om ett stort och svårt uppdrag på lång sikt, uppdraget att bli hans vittnen både i Judéen och Samarien och sedan intill jordens ända. De skulle fullfölja hans verk med ordet om bättring och förlåtelse och tro. "Såsom Fadern har sänt mig så sänder ock jag eder." "Gån ut och gören alla folk till lärjungar."

Men han gav dem också — och det är det fjärde — löftet om det som skulle göra allt detta möjligt. Han lovade dem Anden. När Anden kom, blev allt det som de upplevt med Jesus före och efter hans uppståndelse en levande makt i deras hjärtan med tro, liv, ett oförgängligt hopp, mod och en erövrarhåg under Jesu banér, som intet kunde nedslå. De förvandlades. Ger vi akt på Petrus och de andra apostlarna före och efter pingsten, ser vi dagsklart att Kristus var med dem och i dem. Hans fiender mötte honom igen, mötte honom i dessa lärjungar. Många fiender blev också på detta sätt vunna. Från de förvandlade lärjungarna har Anden genom deras vittnesbörd gått vidare i historien. Det finns många mörka blad om upplösning, förvirring, synd och förnedring i Kristi kyrkas historia. Men det blir aldrig ett slut, däremot nya begynnelse, nya frambrott av denna Ande.

III

Påskens under — är det en verklighet i mitt, i ditt liv?

Jag kan tro, utan ringaste skymt av tvivel, på allt som berättas om påskens under, utan att detta därför är en verklighet i mitt liv. Några frågor kan hjälpa oss att klarare se var vi verkligen står.

Först, får ljuset från korset falla in i mitt hjärtas fördolda? Detta ljus visar oss det radikalt goda i kamp med det radikalt onda, Guds Heliges yttersta kamp med den djupa själviskheten och orenheten i vår natur. Vem korsfäste Jesus? Pilatus? Javisst. Han ville det icke, han gjorde försök efter försök att motstå översteprästerernas och rådsherrarnas lidelsefulla påtryckningar. Han visste att Jesus var oskyldig, och säger det. Varför gav han då efter? Han hade makten, säger han själv, att korsfästa honom eller ge

honom fri. Hans hustru varnade honom. Hon förstod likaväl som han att Jesus var oskyldig. När han till sist ger efter, tvår han teatraliskt sina händer liksom för att frita sig från skulden. Varför gjorde han icke vad han som domare borde ha gjort? Svaret är enkelt: han var rädd. Han visste att det fanns en stor judisk församling i Rom, som ständigt stod i förbindelse med Stora rådet i Jerusalem. Hur enkelt skulle det icke vara för dessa uppretade rådsherrar att låta sina landsmän i Rom få veta vad som hänt, hur en falsk Messias, vilken för romerska ögon lätt kunde te sig såsom en upprorsmakare och även framställdes som sådan, hade frigivits av själva den romerska landshövdingen, som hade att bevaka det romerska rikets intressen i detta farliga hörn av världen. Man skulle sörja för att skvallret snabbt nådde kejsarens öron. Pilatus' karriär och framtid stod på spel. — Är Pilatus den ende som har svikit, därför att egna livsintressen hotades? Är han den ende som kompromissat med samvetet eller avfärdat sanning och rätt med en axelryckning? Samvetet står idag icke högt i kurs, i vare sig tänke- eller handlingssätt.

Tyngre än på Pilatus tycks skulden falla på överstepräster, rådsherrarna och fariséerna. De hotade Pilatus med beskyllningen att han icke vore kejsarens vän, om han gäve Jesus fri, och de hetsade massan mot Jesus. Det är kanske icke underligt, om vår dom över dessa män vill falla hård. Likväl far vi vilse, många av dem tillhörde sitt folks religiösa och moraliska elit, många var män med en djup och fast övertygelse, för vilken de ville stå med allt vad de var och ägde. Det fanns bland dem män som hellre led vad som helst, än de svek sin tro. De ville göra allvar av denna. Farisé var ursprungligen ett hedersnamn. Det skulle ha förblivit ett hedersnamn, om icke dessa fariséer råkat möta Jesus. Felet med deras tro var att fastän de tog den på djupaste allvar, de i grunden byggde sin förtröstan och sitt hopp just på sitt eget allvar och sin nitälskan för lagen och Guds

ära. I Jesus mötte dem en sådan den gudomliga kärlekens nitälskan, att den gjorde all deras nitälskan till intet och på samma gång öppnade paradiset port för den som intet var. De kunde icke uthärda denna omstörtning. Den tedde sig såsom ett nedbrytande av rättfärdighet och religion, ja, såsom gudsförmädelse. På visst sätt har detsamma upprepats gång efter annan i historien. När en ny våg av Kristi Andes liv brutit fram i kyrkan, har ofta just religionens särskilda representanter och väktare haft som svårast att i det nya känna igen Kristus. För var och en av oss gäller, att det kommer att kosta oss den sista biten av vår självtillit och vårt självförsvar inför Gud, om påskens under skall bli verklighet i vårt liv.

Men massan? Det är väl ändå ohyggligt med denna massa som ropar kortfäst mot den rene och helige och mot den som visat och övat så mycken barmhärtighet? — Javisst är det ohyggligt. Men massan var besviken på Jesus. Den hade trott honom vara Messias, som skulle bereda dem jordisk glans och härlighet, förmåner och ära. — Är männe vi människor i denna tid mera motståndskraftiga mot opinionsvindar, hets- och hatpropaganda? Sanningen är att Guds Helige korsfästes, icke därför att han råkade uppträda i ett folk och i en tid med särskilt korrumperade, hårdhjärtade och onda människor. Han korsfästes därför att han var Guds Helige och råkade möta människan, möta oss: vi var alla med. Det är vår historia vi läser, när vi läser om Jesus och hans möte med människor och hans död. När domen faller över honom, faller den över oss.

Men intet kunde bryta hans kämpande kärlek och förvandla den till bitterhet och hat. Den segrade. Den är den Uppståndnes makt och vårt hopp, den öppnade paradiset för rövaren. Är jag för fin för rövaren, så är jag för fin för Kristus.

En andra fråga: Vad, vem, råder över mig?

Vem bestämmer över mitt liv, min tid, mina krafter, mina pengar, mina planer? Är det mitt jag eller är det den kärlek som gick korsets väg för min skull? Är jag på den Korsfästes och Uppståndnes sida i hans kamp? Annars, på vems sida? På min egen? I så fall är jag i själva verket på deras sida, som bragte Jesus på korset.

En tredje fråga: Är Jesus min bästa vän? Är han närmare mig och viktigare för mig än den människa som jag älskar mest? Är han min vän på ett sådant sätt att jag för hans skull kan vara sann och tala sanningens nödvändiga ord, vilken människa jag än har att göra med? Jesus vill vara den vän som jag vänder mig till i varje läge, i frestelse och fara och nederlag, då jag är som gladast, och då jag är som mest nedslagen, skamsen och bedrövad.

Så en fjärde fråga: Vad hoppas och väntar jag? Att få det bra här på jorden, naturligtvis också att leva nyttigt och anständigt, och att när livet är slut, få komma till himmelen? Eller hoppas och väntar jag, före allt annat att jag skall få följa och tjäna Jesus och en gång få se honom sådan han är och bliva honom lik? — "Om någon vill efterfölja mig", säger Jesus, "så försake han sig själv och tage sitt kors på sig; så följ han mig." Att taga korset på sig är att sätta Guds syften och vilja före mina egna önskningsar och planer, så att, när jag vill något som jag förstår strider mot vad Gud avser och vill, jag väljer hans vilja. Detta är en avgörande sak, för mig och Guds verk i världen. En av de största kristna personligheter jag lärt känna har sagt: "Kristna utan korset har gjort mer för att dölja Kristus för miljoner människor än någon ateist eller kommunist."

Påskens under kan bli verklighet i vårt liv, Gud vill det. Det ställer korset i ljus, det gör oss till Kristi soldater, som under honom, ledda av honom och i hans kraft kämpar för Guds vilja med oss själva, med människor omkring oss, med våra folk och med Guds värld. Amen.

GENOM STÄNGDA DÖRRAR

Käre himmelske Fader, du vet hur frestelser, tvivel och räddhåga hejdar oss och hindrar oss att göra vad du befallt. Sänd till oss din helige Ande att uppenbara för oss din Sons seger och härlighet, giva oss del av hans uppståndelses kraft och göra oss fria till att tjäna dig allena och förkunna din ära.

Amen.

Joh. 20:19—31.

På aftonen den första veckodagen, medan lärjungarna av fruktan för judarna voro samlade inom stängda dörrar, kom Jesus och stod mitt ibland dem och sade till dem: "Frid vare med eder!" Och när han hade sagt detta, visade han dem sina händer och sin sida. Och lärjungarna blevo glada, när de sågo Herren. Åter sade Jesus till dem: "Frid vare med eder! Såsom Fadern har sänt mig, så sänder ock jag eder." Och när han hade sagt detta, andades han på dem och sade till dem: "Tagen emot helig ande! Om I förlåten någon hans synder, så äro de honom förlåtna; och om I binden någon i hans synder, så är han bunden i dem." Men Tomas, en av de tolv, han som kallades Didymus, var icke med dem, när Jesus kom. Då nu de andra lärjungarna sade till honom att de hade sett Herren, svarade han dem: "Om jag icke ser hålen efter spikarna i hans händer och sticker mitt finger i hålen efter spikarna och sticker min hand i hans sida, så kan jag icke tro det."

Åtta dagar därefter voro hans lärjungar åter därinne, och Tomas var med bland dem. Då kom Jesus, medan dörrarna voro stängda, och stod mitt ibland dem och sade: "Frid vare med eder!" Sedan sade han till Tomas: "Räck hit ditt finger, se här äro mina händer; och räck hit din hand, och stick den i min sida. Och tvivla icke, utan tro." Tomas svarade och sade till honom: "Min Herre och min Gud!" Jesus sade till honom: "Eftersom du har sett mig, tror du? Saliga äro de som icke se och dock tro." Ännu många andra tecken, som icke äro uppskrivna i denna bok, gjorde Jesus i sina lärjungars åsyn. Men dessa hava blivit uppskrivna, för att I skolen tro att Jesus är Messias, Guds Son, och för att I genom tron skolen hava liv i hans namn.

Evangeliets handlar om huru Jesus går

GENOM STÄNGDA DÖRRAR.

Lärjungarna hade stängt sig inne av fruktan för judarna. Vi kan riktigt se för oss hur väl fönsterluckorna var tillskruvad och hur man tätat varje springa, för att utifrån gatan allt skulle se mörkt och dött ut. De hade skäl att vara rädda. På samma gång befann de sig i ett fängelse av värre slag, i tvivlens och förtvivelans häkte.

Jesus trotsar de stängda dörrarna. Han går

genom tvivlens och förtvivelans fängelseport.

Maria hade visserligen berättat att hon mött Frälsaren. Det nämnes också två gånger att Jesus den där dagen

mötte Petrus. Men Maria hade inte haft mycket att säga. Hon hade ju också alltid varit lite underlig, tyckte man. En gång hade hon varit mycket illa däran. Och Petrus tycks ha varit förunderligt tyst om vad som sades vid det där mötet med den Uppståndne, icke ett ord därom har kommit till vår kännedom. Lärjungarna tvivlade, berättar Lukas uttryckligen.

Det var inte lätt för dem att tro att Jesus verkligen levde. Först genom pingsten bröts alla tvivel ner. — Men Jesus kom den där kvällen genom stängda dörrar och gav dem sin frid. De gladdes sig, kanske ännu tvivlande.

Det är gott om tvivel och gott om förtvivlan i denna vår värld. Men aldrig någonsin har något så stort, högt, meningsfullt och rent krossats så grymt som när Jesus dog på långfredagen. Därför kan vi förstå vad det betydde för lärjungarna, när han dog på detta sätt, liksom när det började klarna för dem att han levde.

Men vi andra har ju inte fått se honom såsom de fick se honom. Till Tomas sade Jesus: "Saliga äro de som icke se och dock tro." Det är ett ord som gäller för alla tider. Världen ter sig för oss helt annorlunda än för gångna slakten. Vetenskapen forskar ut den allt längre. Men den blir blott allt ofattbarare. Vi hör om ett universum, som sträcker sig miljoner ljusår ut i rymden. Det är mått och tal som ingen fantasi kan göra fullt föreställbara. När jag gick i skolan, fick vi lära oss att molekylen var materiens minsta beståndsdel. Sen talade man om atomen. Nu klyver man atomerna. Det tycks finnas ett helt universum i det minsta. Vetenskapen står själv häpen inför det ofattliga, som blir allt ofattligare.

Var finns Gud i allt detta? — Mycket synes förnuftigt och meningsfullt i tillvaron. Men mycket strider också emot vad vi finner vara meningsfullt, rimligt och rätt. Där är mycket obarmhärtigt lidande och mycken grymhet, vållade genom naturens egen gång. Jordbävningar drabbar vuxna

och barn, skyldiga och oskyldiga. Var är den allsmåktiga kärleken?

Men än värre är vad vi människor vållar. Vi har sedan sekelskiftet upplevt de förfärligaste krig som någonsin ägt rum på denna jord. Ett tidevarv med den högsta tekniska och vetenskapliga kultur har gjort sig skyldigt till mer utstuderade grymheter än något föregående. — Nåväl, det är icke Gud som har vållat krigen. Det är icke Gud som begär de mänskliga grymheterna. Men var är han, om han är den allsmåktiga kärleken? — Jag har själv hört människor säga att de förlorade all tro på Gud då det första världskriget bröt ut. När människor ser allt det dyrbaraste i livet krossas, vad skall man göra? Det lönar sig icke att diskutera. Det går heller inte att bevisa att det finns en allsmåchtig och god Gud. Vad skall man då säga? Kanske ingenting särskilt. Men har någon i sitt hjärta fått något av "den kärlek som går genom världen" från Herren Kristus, så kan han, måhända utan många ord, hjälpa den förtvivlade att få blicken riktad icke på den han talar med, icke på tankar och spekulationer, utan på den Korsfäste.

Korset är skenbart det mest meningslösa och det som mest strider mot tanken på en allsmåchtig kärlek, och blir dock just fästet för tron på denna kärlek. Det händer att människor som drabbas hårt förlorar all tro och kanske krossas. Men det händer också att mitt i de förfärligaste öden tron vaknar, växer och segrar. Det sker då nästan alltid genom att blicken på något sätt fästes vid Honom som dog på korset och kom genom stängda dörrar.

Egentligen kom han icke genom dörrar, icke heller genom väggarna, icke genom golvet eller taket. Han var där, han stod där. — Skall vi kunna övervinna förtvivlan i förtvivlans tider och tvivel, när tvivlen kommer, sker det icke genom några vetenskapliga resonemang, icke heller genom att vi försöker tvinga oss till tro, utan det sker när vårt

hjärta blir stilla inför honom, inför vad han är, säger, har gjort, lidit.

Det är märkligt med Tomas. Han tycks ha haft svårare än de andra att tro. Somliga har svårare än andra. Vi vet inte mycket om Tomas. I vad som berättas om honom skymtar, att han, liksom så ofta vi, var en smula egensinnig. Han hade sitt huvud för sig. När Jesus ville anträda den sista vandringen till Jerusalem, gjorde lärjungarna invändningar, eftersom judarna velat stena honom. När Jesus vidhöll sin avsikt, sade Tomas: "Låt oss gå med, för att vi må dö med honom." Orden uttrycker nog ingen önskan om martyrium för Jesu skull. Snarare skymtar i orden, att den egensinnige Tomas tyckte att Jesus var något egensinnig. Något liknande skymtar i vår text. Tomas vägrade att tro vad som berättades för honom. Han måste se märkena efter spikarna i Jesu händer och sticka handen i hans sida, annars kunde han icke tro.

En annan lärjunge trodde utan att se, den lärjunge som har berättat detta, och som i evangeliet kallas "den lärjunge som Jesus älskade". Om honom står det att han kom med Petrus till graven på morgonen. De såg att graven var tom och att bindlarna låg där. Om denne lärjunge, inte om Petrus, heter det att han trodde, fastän han ännu icke sett den Uppståndne. Förmodligen hade han mer än Tomas förstått att lyssna till Jesus själv, som flera gånger hade talat om att han skulle lida och dö och på tredje dagen uppstå, och att skrifterna så skulle fullbordas. När han nu såg graven tom, gick det upp för honom att det gått som Jesus sagt. Och han trodde. Men Tomas, han skulle se. När han kom till tro skedde det därför att han mötte den som genomskådat honom. Han blev tagen på orden: "Här äro mina händer . . . räck hit din hand, och stick den i min sida." Det står icke att Tomas rörde vid såren. Han svarade blott: "*Min Herre och min Gud!*". — Här var Gud. De hade upplevt Guds verk-

lighet och närvaro, när de hade varit tillsammans med Jesus under hans jordiska liv. Nu såg de Gud i honom, den Uppståndne. Det kan icke om Gud sägas någonting större än att han är såsom Herren Kristus.

Jesus kan komma genom stängda dörrar, också för-tvivlans och tvivlets, när man håller sig till honom, lyssnar till honom, sträcker sig efter det som han ger. Men vi manas i dag att också besinna en annan sak. Jesus sade till sina lärjungar: "Såsom Fadern har sänt mig, så sänder ock jag eder." Han sänder lärjungarna i sitt ställe, eller rättare, han vill själv genom sin ande gå med dem även dit där han icke är välkommen.

Det vill säga: vi skall gå

med Jesus genom stängda dörrar.

Han vill gå med oss till vårt folk, vars hjärta under senare år mer och mer har blivit som ett stort tomrum med hårda väggar. Vi är, utvärtes sett, ett av världens lyckligaste folk med den högsta levnadsstandard, ett utvecklat välfärds-samhälle. Men vårt hjärta håller på att bli tomt. Varför? Därför att vi försöker fylla det med allt som inte är Gud och stänga Gud ute. Man kan aldrig verkligen tillfredsställa hjärtat med levnadsstandard. Försöker man det, blir det blott allt tommare och kallare. Det kan icke tillfredsställas med pengar. Det blir då blott kallt och hårt som penningen. Fyller man det med orenhet, blir det smutsigt och unket.

Vårt folks hjärta — vårt hjärta, ty vi är en del av vårt folk — har börjat bli självbelåtet. Tänk vad vi är bra. En enkel hygglig svensk som låg på sjukhus sa till en rums-kamrat: "Tänk om alla vore som vi svenskar, hur lugnt och bra skulle det inte bli här i världen!" Männe icke i själva

verket många tänker som han? Hur bra har vi inte klarat allt! Varför följer man icke vårt exempel?

Så litet känner vi oss själva. Vi talar högljutt om rasförtryck i andra länder. Låt oss gå till oss själva. Hur tror vi att dessa tusentals främmande arbetare och studenter känner det? Känner de sig som jämlikar? Är de välkomna på arbetsplatsen, i hemmen, i familjerna? Möts de med hjärtats värme? — Det är en mycket allvarlig sak att ha dessa tusentals främlingar här.

De ser vår höga levnadsstandard och ser att vi lever för att höja den; detta är ju den främsta frågan i vår politik, fastän vi har allt vad vi behöver och mer därtill, medan hundratals miljoner svälter. Vad månne de tänker och känner? De kan inte drömma om att på årtionden nå vår standard. När de kommer hem, har de med sig vad de här lärt sig i tekniska ting o. d. Vad annat har de lärt sig? Att det man främst far efter i ett kristet välfärdssamhälle är att få det så bra som möjligt, och komma så långt som möjligt? Med ett sådant tänkesätt bygger man inte en nation, inte heller ett välfärdssamhälle, man undergräver dem.

Herren Kristus vill gå med oss genom de stängda dörrarna. Han vill nå in i hjärtat och fylla det med verkligt liv. Det heter i evangeliets slutord att "I genom tron skolen hava liv i hans namn." Människohjärtat är skapat för Gud, för Guds renhet, Guds kärlek, Guds sanning, d. ä. för det sanna livet.

Starka krafter har länge arbetat för att få bort Gud ur vårt folks liv, få bort tron på honom och på hans bud, på sanning och ärlighet, renhet, kärlek. Man säger att det icke finns några obetingade normer. Det finns bara människors meningar. Var och en får göra som han finner bäst.

Det sägs också att man inte skall påverka ungdomen i moraliskt avseende. Detta är så tillvida riktigt, som man icke bör påtrycka de unga sina meningar. Det hjälper

dem icke. Men vad man kan och skall göra är att vädja till deras samvete. Starka krafter, även på pedagogiskt håll, förringar och misstänkliggör samvetets myndighet.

Att samvetsrösten försvagas och tystnar är det farligaste som kan hända ett folk. Vi måste gå med Herren Kristus genom de stängda dörrarna för att återupprätta samvetets majestät. Sanningen är att Herren Kristus har en bundsförvant i varje människas inre. Envar som i ärlighet inför honom vågar lyssna till sitt eget innersta vet att Jesus har rätt. Det vi möter i honom är det största, det högsta som över huvud kan tänkas. Det visar oss vad vi är skapade för.

När man läser kyrkans historia, kan man få intrycket att vi kristna begravt Kristus i religion, stängt honom inne i våra religiösa begrepp och vanor: tänk som jag, gör som jag, känn som jag, sjung som jag. Nathan Söderblom, den store ärkebiskopen, forskaren, tänkaren, som brann för att ena kristenheten i kamp för Guds vilja, säger: "Jesus har ej kommit för att stifta en ny religion, utan för att upphäva religionerna och grunda gudsriket." Naturligtvis finns det en kristen religion, men blott som ett redskap för Guds herravälde som Jesus vill upprätta. Men vi stänger in honom i våra fållor. Vi diskuterar om kvinnliga präster, om ceremonier och bruk, om kyrkans organisation och annat mer, medan Jesus kallar på oss för att gå till storms emot de hårda murar som stänger hjärtat för honom, murar som vi i vår blindhet och kallsinnighet har hjälpt till att bygga upp. Vi måste komma ut ur våra båsar. Det betyder ej att vi inte skall vara tacksamma för vad vi har fått i våra kyrkor och samfund. Men det betyder att det finns någonting som är viktigare än allt annat, nämligen Guds herravälde i människors hjärtan och liv. Söderblom skickade kort före sin död en hälsning till Frank Buchman: "Ni arbetar med det enda som har verklig vikt i religion och liv, Kristi herravälde i våra hjärtan, gärningar och ord. Ett förvandlat människoliv

är värtaligare än många predikningar." Det var hans syn på kristendomen.

Det betyder vidare att vi kan och skall bli fria människor genom den frihet Jesus skänker. Vi skall strax få lyssna till ett par verser ur vårt lands äldsta frihetssång, biskop Tomas frihetsvisa. Den handlar om landets och medborgarens frihet. Men den gamle biskopen, som en gång var kyrkoherde i denna församling, ser djupt. Han vet att frihet är det bästa ting "för den henne rätt kan bära". Därmed menar han den som kan bära frihetens ansvar, därför att han i sitt samvete är bunden av Guds lag och därmed i sanning fri.

Vi skall bli fria människor — fria från det förgångna, från allt som har varit oklart och oriktigt i vårt liv. Det måste upp i ljuset. Vi måste tala ut därom med Gud och människor och få det bakom oss genom den förlåtelse som Herren Kristus skänker. Så skall vi gå åstad bundna av hans bud i vårt samvete och kämpande för hans sak. Det betyder också fria från fruktan. Det kom en dag då de instängda lärjungarna slog upp dörrarna och gick ut som fria män. Vi vet föga om dem. Men vi kan vara övertygade om att de icke svek. Alla fick lida. Sannolikt dog de flesta som martyrer. — Den som i denna tid i Sverige kämpar för Kristi vilja, sinne, tro, får vara beredd på att bli förlöjligad, bespottad, kanske kallad nazist eller kommunist eller bli betraktad som en efterbliven figur. Men tusen hjärtan kommer att lyssna och många att öppnas.

Vårt folk kan gå mot en ny framtid. Det kan bli skickat att fylla sin uppgift i världen, den söndrade, hungerande, lidande människovärlden. Ty vårt folk har ett kall tillsammans med sina brödrafolk i Norden, kallet att tjäna människovärlden, framför allt dem som har det värst. Vi är kallade att med Herren Kristus i kärlek kämpa kampen för hans sak. Han allena kan göra människohjärtan fria och göra livet människovärdigt och bygga världen sådan den

skall vara och kan vara, trots all den synd och brist som
kommer att vidlåda henne så länge hon består.

Vi är alla kallade, unga och gamla.

O kärlek, som är
det eviga livet i växlingen här,
smält om våra hjärtan i altarets glöd
och rena vårt stoft från all krankhet och död,
att glada vi känna, som eld i vårt blod,
de levandes mod.

Amen.

ÄR GUD VERKLIG FÖR MIG, I MITT
HJÄRTA OCH MITT LIV?

Kom, Helge Ande, Herre Gud,
giv lust att hålla dina bud.
Vår köld, vår tröghet övervinn,
o, kom i våra hjärtan in.
Du helga kraft, med nådens sken
gör viljan god, gör själen ren,
att livets väg vi glada gå
och heligt rörda sjunga må:
Halleluja! Halleluja!

Du helga ljus, all sannings port,
lär oss på varje tid och ort
att känna Gud och den han sänt.
Gör Sonens dyra namn bekänt,
förklara Faderns välbehag
och falska läror från oss tag.
Det ord är fast, det ord är visst,
som lär oss tro på Jesus Krist.
Halleluja! Halleluja!

Amen.

Joh. 14:23—31.

Jesus sade: "Om någon älskar mig, så håller han mitt ord; och min fader skall älska honom, och vi skola komma till honom och taga vår boning hos honom. Den som icke älskar mig, han håller icke mina ord; och likväl är det ord som I hören icke mitt, utan Faderns, som har sänt mig.

Detta har jag talat till eder, medan jag ännu är kvar hos eder. Men Hjälparen, den helige Ande, som Fadern skall sända i mitt namn, han skall lära eder allt och påminna eder om allt vad jag har sagt eder.

Frid lämnar jag efter mig åt eder, min frid giver jag eder; icke giver jag eder den såsom världen giver. Edra hjärtan vare icke oroliga eller försagda. I hörden att jag sade till eder: 'Jag går bort, men jag kommer åter till eder.' Om I älskaden mig, så skullen I ju glädjas över att jag går till Fadern, ty Fadern är större än jag. Och nu har jag sagt eder det, förrän det sker, på det att I mån tro, när det har skett. Härefter talar jag icke mycket med eder, ty denna världens furste kommer. I mig finnes intet som hör honom till; men detta sker, för att världen skall förstå att jag älskar Fadern och gör såsom Fadern har bjudit mig."

Gud är alla verkligheters verklighet. "I honom leva vi och röra oss och äro till." Världarna, som sträcker sig ut i rymden miljontals ljusår, vilar i hans hand och lyder hans bud. Det största snille, den högsta maktthavare, den eländigaste människospillra, den minsta och osynligaste bacill lever och rör sig i honom. Vi kunde inte lyfta ett finger, om inte hans kraft vore där. Den som bespottar honom kunde inte röra sin tunga, om Gud droge sig tillbaka. Men...

ÄR GUD VERKLIG FÖR MIG, I MITT HJARTA OCH MITT LIV?

I

Denna fråga rör människan och allt vad människa heter. Ty bland alla skapade varelser är

*människan allena danad för en personlig och medveten
gemenskap med Skaparen.*

Därför kan hon också stänga Gud ute. Det har hon gjort, och dörren har gått i baklås. Hon är instängd med sig själv, tänker förbli det och kallar detta för normalt liv. Hon försöker allt för att skydda sig mot samvetets förebåelser och den förkvävda gudslängtans uppror.

Men Gud, den utestängde Skaparen, har kommit oss till hjälp. Den gudomliga, eviga kärleken har tagit mandom en gång i historien och fötts som ett litet människobarn, frestats, kämpat, korsfäst, dött och uppstått för vår skull, för människans skull. Det hände för länge sedan, och det har bara hänt en gång och kommer inte att hända mer i historien, så länge den räcker. Och ändå tillhör det, som då skedde som en engångshändelse, alla tider och alla människor. Det kan och skall bli samtidigt. Det är inte så, att ju längre historien går, dess längre bort kommer man från den där händelsen. Vi som lever 1967 och de som lever år 2067 eller 3067 är inte längre borta från den händelsen än de som levde år 67 eller 167.

Kristus föddes en gång i historien och sedan aldrig mer. Och dock, i viss men verklig mening kan och skall han födas i varje människas hjärta. Han korsfästes en gång; vår gamla upproriska, motspänstiga natur skall korsfästas med honom, för att en ny människa skall uppstå.

Bibeln lär så, och det kan och skall upplevas. Pingsten talar om det som gör detta möjligt och verkligt: Andens utgjutande, apostlarnas förvandling och kyrkans födelse. Det som vi firar i pingsten är också en engångshändelse, som aldrig på samma sätt har upplevts eller skall upplevas i historien. Dock är det en händelse för alla tider. Anden, som gavs då, vill komma till oss såsom den makt som gör det som en gång skedde i historien verkligt levande i våra hjärtan. Man kan tro på Kristus och vara övertygad om att allt är sant, som kyrkan sagt om honom. Ändå är det inte säkert att han lever i mitt hjärta, är verklig för mig. Det är något mer som vill till. Luther säger det enkelt i katekesen: "Jag tror, att jag icke av mitt eget förnuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom, utan den helige Ande har kallat mig."

Vad detta verkligen betyder, kan man inte mer påtagligt se än i det som hände med den där lilla kretsen av människor, till vilken Jesus talar i vår text den sista kvällen. De älskade Jesus, de trodde på honom. Men de var upptagna av sina egna små tankar, de var rädda, de flydde, de förnekade, de gömde sig. Och så, efter pingsten: andra människor, starka människor, målmedvetna människor, modiga män, som vågade allt och satsade hela sitt liv för Kristi sak. Gud hade blivit verklig i deras hjärtan.

II

Det var då det, tänker någon. Men nu? När vi tänker på förhållandena i vårt land och i Guds kristenhet, också vår svenska kristenhet, vad vore mer behövt än

en våg av förvandlande liv från Andens källsprång.

Här i Stockholm hölls för 42 år sedan under några augustiveckor ett möte, som säkerligen alltmör kommer att framstå som en vändpunkt i kristenhetens historia. Där möttes praktiskt taget alla kyrkor, samfund och riktningar i världens kristenhet, med ett stort undantag. För ett ögonblick riktades världens blickar på denna stad och på vårt folk. För ett ögonblick tedde sig Sverige såsom försoningens, rättens och fredens hopp och fäste. Detta genom vad som föregick vid mötet och genom dess själva tillkomst, men, och icke minst, genom dess främste tillskyndare och ledare, tillika vår kyrkas främste man.

Vad skulle också hellre vara det skonade, socialt, ekonomiskt och kulturellt rika Sveriges kall än att föra försonlighetens, fredens och rättfärdighetens talan? — Har det blivit så? Har icke snarare vårt land inför världens ögon allt mer blivit inte bara ett orenhetens utan ett hatets hemvist? Hatet växer i vårt land. Det finns mycken anledning till medkänsla med pinade och plågade folk och människor. Och det finns mycken anledning till harm över oförrätt och förtryck, som övas i flera länder. Men när dessa känslor alstrar hat icke mot orätten men mot främmande människor och nationer, tjänas icke humanitetens och fredens sak.

Det borde inte behöva sägas, allra minst i en kristen kyrka, och dock måste det sägas, att hat, allt hat, är synd, utom hatet mot synden. Jesus hatade synden, men han älskade människorna. Det skall också sägas, att hat aldrig skapar något gott. Vad hatet skapar är mera hat, mera självgodhet och mera egenrättfärdighet i den som hatar och förmodligen vanligen också i den som blir hatad. Så växer splittring och fiendskap och därmed krigshot i världen. Vad kan bota detta hat? Endast ett Andens under, en våg av nytt och rent mänskligt liv.

Vi har i yttre avseende aldrig varit lyckligare ställda. Vi har mycket att vara tacksamma för. Samtidigt vet alla att

tecknen är oroande vad angår människan själv och sammanlevnaden. Alla talar därom. Det är ungdoms- och familjeproblem, narkomani, brottslighet m. m. Det påkallar naturligtvis ökade insatser, psykologiska, medicinska, sociala, ekonomiska, rättsliga, polisiära. Dessa kostar massor av pengar, statens budget är ansträngd. Skall vi ha råd till allt? Om vi har råd till det, skall vi lyckas? Kanhända. Men knappast om samtidigt samvetet, som har varit ett allvarligt och väsentligt ord både i lagstiftning, uppfostran och det allmänna medvetandet, bortförklaras och ringaktas, såsom sker på lärt och olärt sätt. Knappast heller om skuld känsla och ånger, som är det vaknande samvetets riktiga reaktion och ett moraliskt hälsotecken, betraktas såsom sjukliga symptom. Det kan icke heller lyckas, om ansvarskänslan undergräves och försvagas därigenom att man betraktar och behandlar människan såsom allenast en produkt av arv och miljö. Då har hon intet ansvar.

Självfallet har miljö, arv och omständigheter inflytande på allas vårt liv. Men människan är någonting mer än blott en produkt av dessa. Att vara människa är att vara ställd i val. Jag må ha haft mycket som gjort livet besvärligt och tungt. Men hur jag ställer mig därtill, det är mitt avgörande. Tar man bort ansvaret, tar man bort min möjlighet att förvandlas och bli en fri, ny och riktig människa. Detta kan nämligen bara ske, när jag klart tar på mig ansvaret för mig själv och mitt liv, ser och erkänner min skuld, gottgör vad jag kan och söker och tar emot förlåtelse. Detta befriar, förvandlar och nyskapar en människa.

III

Kan det komma, skall det komma en sådan våg av Andens liv i vårt folk och i världen?

Det kan komma. Det har skett många gånger förr. Skall det komma? Den frågan kan ingen av oss besvara annat än genom att rikta den till sig själv. Frågan rör oss, vi är en del av svaret.

Det är ett Andens under som vill till. Jesus talar i vår text om vad det innebär: "Min Fader skall älska honom" — nämligen den som håller Jesu ord — "och vi skola komma till honom och taga vår boning hos honom." Jesus talar också om Hjälparen, som han skall sända. Han säger därmed ingenting annat, ty Hjälparen, den helige Ande, är den som låter undret ske i ett människohjärta. Men han har ett par bestämda saker att säga om hur det går till. Det han säger kan uttryckas i tre ord.

Först Kristi ord. "Om någon älskar mig, så håller han mitt ord." Jesu ord är icke hans utan Guds, Faderns. Vill vi en Andens förnyelse i oss själva och i vårt folk, skall vi ta Kristi ord på allvar. Detta ord är huvudsakligen budord och löftesord. Jesus har ställt lagens bud i ett ljus som gör klart att de inte är några tillfälliga påfund av gamla profeter, utan uttrycker människans bestämmelse som skapad till Guds bild och därmed det normala människolivet. Han slutar utläggningen av buden med ordet: "Varen så eder himmelske Faders barn." Han går med buden till hjärtat och till hela människan. Han utesluter inte det innersta, han utesluter inte handlingarna. Hela människan och hela människolivet ställes under Guds bud. Han lär oss vidare att det inte är nog att undvika det onda. Vår största synd är tvärtom att vi icke gör det som är gott, kärlekens, barmhärtighetens, renhetens, sanningens gärningar.

Det är underligt att kristna människor nu för tiden är så rädda för att tala om buden. Har man glömt att Luthers katekes har ett helt huvudstycke om dem och förklarar dem enligt Jesu tankar? Det kan icke råda tvivel om att Jesus menar allvar med det han säger om buden. "Om eder rätt-

färdighet icke övergår de skriftlärdes och fariséernas, så skolen I icke komma in i himmelriket." Jesus menade buden obetingade. Vad är för övrigt relativ sanning och kärlek värda? — Men när detta kommer på tal, blir människor ofta ängsliga och börjar tala om "lagiskhet". Lagiskhet är en farlig sak. Men lagiskhet skapas icke av att man tar buden absolut, utan tvärtom därav att man tar dem relativt. Det var det fariséerna gjorde. De nitälskade för Guds lag. Men i allmänhet lät de den inte nå hjärtats innersta. De gjorde allehanda regler för hur man skulle göra och icke göra. Det var krångligt att följa dem alla, men inte särskilt svårt, ifall man hade tid.

Däremot, att ta buden på allvar och till hjärtat, såsom Jesus lär oss, är enkelt, men kostar allt. Det tar hela människan i anspråk, från det innersta till det yttersta. Man frågar också ängsligt: vart tar evangelium vägen? — En sak skall vi ha klar för oss: evangelium betyder aldrig att buden skjuts åt sidan. Sådant är inte Guds evangelium. Guds evangelium är det obetingade löftet om förlåtelse för varje syndare som ångrar och bättrar sig, den eländigaste såväl som den mänskligt sett oförvitligaste. Om vi tar buden på allvar, såsom Jesus lär, och ställer oss i deras obetingade ljus, så blir vi icke fariséer och icke heller "lagiska", men vi blir syndare, som behöver obetingad barmhärtighet.

På denna väg, och endast på den, når vi det andra som Jesus talar om, **Kristi frid**. "Min frid giver jag eder; icke giver jag eder den såsom världen giver. Edra hjärtan vare icke oroliga eller försagda." Jesus kände sina lärjungar. De var försagda och svaga, men de älskade honom och ville ta hans ord på allvar. Och han gav dem sin frid och lovade dem sin Ande, som skulle påminna dem om allt vad han sagt och gjort och var för dem. De blev nya män, frigjorda till att fritt och helt tjäna Gud och ingen annan.

Det är detta som behöver ske också hos oss genom Andens kraft. Därmed kan vi komma ut ur den besynnerliga förvirring om allehanda moraliska frågor, som vi nu lever i. Man säger sig behöva avvakta resultatet av en stor utredning om vårt folks sexualvanor för att kunna klargöra för oss vad som är Guds vilja med avseende på äktenskapet och därmed sammanhängande livsområden.

Jag tänker på Paulus. Han satt fången i Cesarea, och hans domare, landshövdingen Felix, var intresserad av hans fall och lyssnade gärna på honom. Men Paulus talade om rättfärdighet och återhållsamhet, så att landshövdingen "blev förskräckt" och hastigt avbröt samtalet. Och Paulus lärde sina kristna i en romersk värld, som var om möjligt ännu mer förvillad och förvirrad i moral och sexualvanor än vår, enkla och klara bud om äktenskap, renhet och hemliv.

Det var bud som för den tidens människor tedde sig som rena galenskapen. Naturligtvis blev de kristna bespottade och förlöjligade. De var så "annorlunda". De blev förföljda, många dödade. Men de segrade. De visste att Kristi evangelium med absoluta bud och en villkorlös barmhärtighet, båda uppenbarade i korset, gav frigörelsen. De visste att om man var Kristi livegen, så var man fri ifrån världen och kunde genom hans Andes kraft göra sina kroppar till lydiga redskap för hans vilja, bryta begärens tyranni och, trots bristfullhet, leva icke i nederlag utan i seger. Om man föll, stod man upp igen, bortförklarade icke sitt fall, utan gjorde bättring och fick nytt mod. Vad Nya testamentet säger oss om hjärtats renhet, om äktenskapets helgd och om hur vi skall leva med varandra, låter sig icke förlikas med föräktenskapliga förbindelser och barnbegränsning genom konstlade medel. Slikt löser icke de verkliga problemen, men väl skapar det nya.

Låt oss släppa Kristus in. Hans Ande verkliggör för oss vad han har gjort och givit i liv, död och uppståndelse,

verkliggör hans obetingade bud såväl som hans obetingade löften och skänker oss hans frid.

Därmed kallas vi till det tredje, som Jesus talar om, **Kristi strid**. Det heter i slutet av texten: "Härefter talar jag icke mycket med eder, ty denna världens furste kommer. I mig finnes intet som hör honom till; men detta sker, för att världen skall förstå, att jag älskar Fadern och gör såsom Fadern har bjudit mig." — Ett underligt ord. Världen tycktes alls icke förstå. Ensam gick Jesus till den sista avgörande kampen. Lärjungarna gömde sig. Men pingstens under förde dem ut och gjorde dem till nya människor. De fick gå ut med budskapet om sin Herre. Och världen började förstå. När vi som de tar upp vår Herres kamp i hans Andes kraft för hans rike av kärlek, renhet och sanning och bekämpar allt som inom och utom oss står Gud emot, väcker det samma motstånd och försmädelse som på Jesu tid. Men Guds Ande, verksam i människor, är starkare än världen och dess furstes ande. Många börjar förstå, icke minst bland de unga. Kampen lönar sig, först och sist därigenom att Anden under den gör Gud till den stora verkligheten i våra hjärtan och liv.

Du helga eld, all världens tröst,
låt kärlek brinna i vårt bröst.
Giv oss av din hugsvalan god
i jordisk nöd ett himmelskt mod.
På korsets väg oss styrk och led,
mot frestelsen med kraft bered,
att här vi manligt strida må
och genom död till livet gå.
Halleluja! Halleluja!

Amen.

DET OMÖJLIGA SOM GUD GÖR MÖJLIGT

Käre Fader, du har älskat oss, innan vi var till, och du har tänkt på oss, medan vi vände dig ryggen. Du ser att vi är fångna i oss själva och i vad vi gjort och försummat, blivit och icke blivit, och att vi icke kan befria och förvandla oss själva. Men du gör det omöjliga möjligt. Kom och gör under med oss. För Jesu skull. Amen.

Joh. 3:1—15.

Vid den tiden var bland fariséerna en man som hette Nikodemus, en av judarnas rådsherrar. Denne kom till Jesus om natten och sade till honom: "Rabbi, vi veta att det är från Gud du har kommit såsom lärare; ty ingen kan göra sådana tecken som du gör, om icke Gud är med honom." Jesus svarade och sade till honom: "Sannerligen, sannerligen säger jag dig: Om en människa icke bliver född på nytt, så kan hon icke få se Guds rike." Nikodemus sade till honom: "Huru kan en människa födas, när hon är gammal? Icke kan hon väl åter gå in i sin moders liv och födas?" Jesus svarade: "Sannerligen, sannerligen säger jag dig: Om en människa icke bliver född av vatten och ande, så kan hon icke komma in i Guds rike. Det som är fött av kött, det är kött; och det som är fött av Anden, det är ande. Förundra dig icke över att jag sade dig att I måsten födas på nytt. Vinden blåser vart den vill, och du hör dess sus, men du vet icke varifrån den kommer, eller vart den far; så är det med var och en

som är född av Anden." Nikodemus svarade och sade till honom: "Huru kan detta ske?" Jesus svarade och sade till honom:

"Är du Israels lärare och förstår icke detta? Sannerligen, sannerligen säger jag dig: Vad vi veta, det tala vi, och vad vi hava sett, det vittna vi om, men vårt vittnesbörd tagen I icke emot. Tron I icke, när jag talar till eder om jordiska ting, huru skolen I då kunna tro, om jag talar till eder om himmelska ting? Och likväl har ingen stigit upp till himmelen, utom den som steg ned från himmelen, Människosonen, som var i himmelen. Och såsom Moses upphöjde ormen i öknen, så måste Människosonen bliva upphöjd, för att var och en som tror skall i honom hava evigt liv".

Evangeliet i dag talar om

DET OMÖJLIGA SOM GUD GÖR MÖJLIGT.

Nikodemus sade: "Huru kan detta ske?" — nämligen att människan födes på nytt, blir en ny människa. Det är en stor fråga, avgörande för allt vad människa heter och för hela vårt släkte.

I

Kan man verkligen nyfödas, skapas om, förvandlas?

Vad skulle detta konkret, praktiskt innebära? Låt oss tänka efter. Den skvalleraktige, som har sin lust i att lyssna på allt prat och föra det vidare, gärna med en del tillägg, förmodligen därför att han tycker sig vara litet bättre, när

han får tala om andras brister — skulle han kunna bli en människa som styr sin tunga och använder den för det som bygger upp och hjälper?

Eller den lögnaktige, som kanske som barn blivit skrämnd till att ljuga och fortsatt därmed, tills han inte vet när han talar sanning eller lögn — skulle han kunna bli en in i hjärtats grund sannfärdig människa?

Eller den avundsjuke, som alltid sneglar på andra, hur mycket bättre de har det, och grämer sig över att inte ha det på samma sätt — skulle han kunna bli en frigjord människa som gläder sig åt andras framgång?

Eller den bittra människan? — Männe ej bitterheten är den största sjukan ibland oss? Vårt folk har det så bra som knappast något annat folk på jorden. Men här frodas så mycket bitterhet, ovilja, hat, som sliter sönder familjer, hem, samhälle. Skulle en genombitter människa kunna bli en positiv, glad människa, som är tacksam för det hon har och gläder sig med dem som har annat eller mer?

Eller den högmodige, maktlystne, äregirige, som bara har i sikte hur han skall komma upp i toppen, skulle han kunna bli en ödmjuk människa, som har sin lust i att tjäna i stället för att härska?

Eller den girige? Man behöver inte vara rik för att vara girig. Girigheten sitter i hjärtat. Den beror inte på hur mycket man har, utan på vad hjärtat trår efter.

Eller drinkaren? Skulle han kunna bli en verkligt ny människa, herre över sitt begär? Eller den orene, med alla sina orena tankar och handlingar, med en atmosfär av orenhet inom sig, vilken sprider sig omkring honom? Han vet kanske om sitt elände, men kan inte få bukt med det. Skulle han kunna bli en verkligt ren människa i hjärta och väsen?

Kunde sådant ske skulle det snarast förnimmas såsom något av himmel på jorden. Det skulle icke betyda att människorna bleve fullkomliga, men väl att de visste vad de

skulle göra med sina fel, visste hur man blir annorlunda, ny, frisk. Skulle slikt bli vanligt och normalt i ett helt samhälle, t. ex. här i Hunnebostrand, så skulle man snart tala om det i hela landet. Där man har trassliga och besvärliga människor, skulle man säga: "Låt oss ge dem en semester i Hunnebostrand, för där vet man vad man skall göra åt sådant."

Men kan det ske? — Många svarar att det är omöjligt, ungefär som Nikodemus.

En framskjuten politiker i vårt land satt vid ett middagsbord, där denna fråga kom på tal. Han menade att människorna nog är som de är och att däråt inte mycket är att göra. Han menade nog inte, att icke uppfostran, kulturtraditioner, lag, ordning och polismakt har sin verkan. Men att någon verkligen från grunden skulle bli en annan människa, det tvivlade han på.

Har denne politiker rätt? Eller kan det verkligen hända något avgörande nytt med människan? — Även vi kristna svävar på målet ibland. Kristna människor som handlar illa kan man få höra säga: "Jag är ju så där, du vet." — Precis som om det vore en ursäkt. De frågar inte: "Skulle jag kunna bli av med den där oarten?" — Kanske säger vi också om andra litet ursäktande: "Du vet hur han är. Han är så bra egentligen. Men han är så där." Vi godtager det utan att fråga om han skulle kunna hjälpas att bli fri från sin svaghet.

Har Nikodemus och politikern rätt? — Andra säger att det går, men endast om hela samhället ändras om ända från botten, framför allt vad angår de ekonomiska förhållandena. Så säger man i det stora folket i öster, och i det ännu större folket längre österut, vid Stilla havet. Man har gjort försöket, i Ryssland redan för femtio år sedan. Har det lyckats? — Det har kostat mycket. Mycket har också ut rättats. Men har det besannats att när samhället skapas om på detta sätt, frukten blir goda, fria människor? — Jag skall

inte närmare gå in på denna fråga. Men en sak vet man, därför att våra grannar i Ryssland själva talar därom. Ännu femtio år efter revolutionens början brottas man med problemet hur man skall kunna dana det slags människor, som kan bära vidare vad man genom revolutionen har vunnit. Man säger öppet att man icke har funnit lösningen på detta problem. — Det tycks vara på något liknande sätt för Mao Tse-tung borta i Kina, att döma av det som skett det sista året.

Vad säger vi kristna? Vi säger naturligtvis ja till vad Herren Jesus har sagt: människan måste och kan födas på nytt. Det har också i den del av världen där kristendomen blivit rådande religion hänt sådant som mestadels är okänt i andra delar av världen. Så har människovärdet blivit förstått på ett alldeles särskilt sätt, barmhärtigheten har fått en plats som är okänd på annat håll, individens betydelse och rätt har hävdats. Där kristendomens grepp över ett folk försvagas, råkar dessa värden snart i fara.

Men vi kristna har på samma gång varit förunderligt tröga att praktiskt dra konsekvenserna av det vi tror. I ett par århundraden godtog man i stora delar av kristenheten slaveriet som en ekonomisk nödvändighet, och det tog en av Englands ädlaste män en outtröttlig, nära nog livslång kamp att äntligen driva igenom ett förbud för slavhandel på engelska skepp. Vi har likaså stillatigande godtagit kolonialismen. Naturligtvis har vi reagerat, när vi hört om grymhet och orättfärdighet, men vi har mestadels funnit det vara i sin ordning att man far över haven för att slå under sig andras länder. Först nu, när följderna visar sig farliga, börjar vi förstå vad man verkligen gjort.

Gång på gång har också uppstått odrägliga och ovärdiga förhållanden i samhället, utan att vi kristna gått i spetsen för att rätta dem. Karl Marx studerade de sociala förhållandena i Tyskland och England. Där fanns helt visst levande

kristendom. Men han såg ingen verkan av den på de skriande sociala missförhållandena. Så drog han sin slutsats: människan kan icke förändras, icke heller av religionen. Samhället måste förändras, då kommer också människan att bli annorlunda. Så fick vi kommunismen.

En av mina vänner besökte för många år sedan Moskva. Han träffade en av Lenins främsta medarbetare. Denne började tala med honom om aposteln Paulus. Denne var, menade han, en verklig revolutionär. Var han kom, vände han upp och ned på tingen. Han ställde varje mänskliga mot väggen. Han ville ändra människan och ändra världen. Han blev älskad, hatad, förföljd och dödad. Var, frågade kommunisten, ser vi sådana kristna som han? — Han tillade: "Om de kristna hade levat så som Paulus, skulle de sista hundra årens historia ha blivit helt annorlunda; och de mörka bladen i vår revolution hade aldrig behövts."

Tar vi kristna på fullt allvar vår tro att människan kan förändras, erfar och förstår vi att det icke kan ske av hennes egen vilja och förmåga. Jesus säger också att det icke är människan själv som kan göra det, även om det måste ske i henne och genom henne. Han menar att

II

det är möjligt endast genom ett Andens under i människan.

Nikodemus kom till honom med uppriktigt sinne. Han hade liksom flera av sina medbröder förstått att Jesus hade kommit från Gud såsom lärare, att Gud var med honom. Vad han ville Jesus, får vi aldrig riktigt veta. Kanske ville han samtala om ett ämne som brände alla som tog religionen på allvar — om Guds rike, som ju också var en huvudsak i Jesu förkunnelse. Men Jesus bryter tvärt av: "Om en människa

icke bliver född på nytt, så kan hon icke få se Guds rike." Det vill säga: Jesus avvisar all diskussion. Han vill inte röra sig på tänkandets plan, utan på skeendets. Det är inte i huvudet någonting måste hända, utan i hjärtat och livet. Det är visst viktigt att ha riktiga tankar i andliga ting. Men därmed är icke sagt — hur riktiga tankarna än är — att man når verkligheten. Jesus är angelägen om verkligheten.

Vad är det då som skall ske? Jesus talar därom med egendomliga ord: "Vinden blåser vart den vill, och du hör dess sus, men du vet icke varifrån den kommer eller vart den far; så är det med var och en som är född av Anden." "Vind" och "ande" är i Nya testamentets språk samma ord. Jesus synes mena att den som är född av Anden, är lik vinden som blåser vart den vill, så att du icke vet varifrån den kommer eller vart den far. Hur skall detta förstås? Männe icke så: Jaget, självet, som är upphovet till att det vi talade om i början — skvalleraktighet, lögn, ärelystnad och annat ont — har flyttats från sin tron. En annan makt har tagit regeringen och driver människan, nämligen Anden, Guds vilja och kraft.

Detta betyder icke att en människa är felfri. Det finns inga felfria människor på denna jord. Men det betyder två ting. Först: det är slut med kapitulationen inför synden, det finns inte längre någon dagtingan med frestelserna. Människan vet vad synd är, vad frestelse är, hon är vaken och kämpar. Hon kan falla, men hon reser sig. Hon vet vart hon går. Vidare: en annan betyder mer för den människan än hon själv, nämligen Gud, hans vilja, hans syften. Hon tillhör icke längre sig själv.

Giver man akt på apostlarna efter pingst är en sak uppenbar: dessa enkla yrkesmän, som skulle ha fört ett stilla liv, var på sin plats, står plötsligt i nationens mitt med allas ögon riktade på sig, inbegripna i en kamp som de aldrig drömt om. Apostlagärningarnas knapphändiga berättelser

visar oss dem i allehanda lägen. Efter Stefanus' död måste de fly. Men de flydde inte för att gömma sig, utan de predikade var de kom. En ny eld tändes, Gud blev verklighet. Det hände under i människors liv. — Ge akt på Paulus. I Korint anklagar man honom för vankelmod: han säger ett, och så gör han ett annat. I själva verket hade Paulus nödgats ändra sina planer, men icke av vankelmod, utan därför att han drevs av Anden och följde hans ledning. — De som drivs av Guds Ande tillhör inte sig själva. De har inga egna planer, de tjänar Guds planer, som han kan visa dem, när de intet annat vill.

Sådana mäniskor kämpar för att andra skall finna samma hemlighet och bli fria människor, ledda av Gud. Blott ett fåtal blev apostlar och evangelister. Men också alla andra som förblev i sina vanliga sysslor levde där på samma sätt, ledda av Gud. Vi kan alla på detta sätt bli Guds medarbetare. Hans sak, hans rike kan och skall gå från man till man.

Detta Andens under med och i människor är i grunden världens hopp. Ryssarna vet att det enda som kan bereda framtid åt det som de kämpat, offrat och lidit för, är ett nytt slags människor. Vi vet det också i vårt välfärdssamhälle. Där uppstår nya problem, som vi icke tycks kunna bemästra. Ett samhälle, hur välordnat det må vara i allt yttre, kan till sist icke bestå, om människorna blott ledas av sin själviskhet.

Det som behövs är människor, som kämpar icke för sig själva utan för Guds vilja emot det som inom oss och omkring oss står honom emot. — Skall en kristen vara tillbakadragen? Naturligtvis skall han inte vara en bråkmakare. Men det har nästan blivit en dygd att under alla omständigheter vara tillbakadragen och stilla. Om Gud behöver mig, om det gäller kampen för rätt emot orätt, om det gäller livets högsta värden, skall jag då dra mig tillbaka? — Nikodemus kom till Jesus om natten. Hade han kommit om dagen, hade han riskerat hela sin ställning i samhället och i den judiska

församlingen. Vem vill ta sådana risker? Vi har föga skäl att se ned på Nikodemus. Men handlade han rätt? Och är det rätt att så många människor med kristen övertygelse drar sig undan, när det gäller kampen för vad Gud vill och vad som är rätt inför honom? Om de första kristna har det sagts att de var ytterligt oförfärade, löjligt lyckliga och alltid råkade illa ut. De kunde inte röra sig utan att väcka anstöt genom att bryta mot rådande sed och tänkesätt. Men de lät sig inte styras av allmänna meningen. De var under högre befäl. De visste sig vara "Kristi soldater" och handlade där- efter. De blev bespottade, förföljda, dödade, och de förde kristendomen till seger.

Detta är att vara kristen. Detta Andens under är hoppet för vårt folk och människosläktet. Men det är också hoppet för den enskilda människan. Livet blir meningsfullt, skapande. Vi kan bli använda av Gud. Han behöver oss alla, unga, vuxna, gamla, friska, sjuka.

III

Men hur sker detta Andens under?

Det kan ske. Låt mig nämna ett exempel. Den där svenske politikern, som menade att sådant knappast kunde ske, fick ett överraskande svar av sin granne, en mörkhyad man, ambassadör från ett fjärran land. Denne sade: "Jag vet att människan kan förändras, ty jag såg min åldrige far förändras. Det räddade vårt land från krig och inbördeskrig, som övergått så många nyskapade stater." Den historien började helt enkelt med en vanlig lantbrukare. Han blev annorlunda, började lyssna till vad Gud ville i stället för att bara tänka på sig själv. Genom märkliga skickelser ledde detta till det resultat som ambassadören talade om.

Det var en vanlig lantbrukare, lik tusen andra. Hur skall sådant hända? — Jesus ger oss anvisningar. Han talar om att "födas av vatten och ande". Borde icke Nikodemus, en "Israels lärare", förstå detta? Vad avsåg Jesus? Måne han icke tänkte på de många ord i Gamla testamentet, som talar om rening och ande. Hesekiel säger t. ex.: "Jag skall stänka rent vatten på eder, så att I bliven rena; jag skall rena eder från all eder orenhet och från alla edra eländiga avgudar. Och jag skall giva eder ett nytt hjärta och låta en ny ande komma i edert bröst." Tänkte icke Nikodemus på ord som detta? En annan sak låg också nära att tänka på. Johannes döparen kom. Folket strömmade ut till honom, lät sig döpas och bekände sina synder, medan fariséerna, råds-herrarna och de skriftlärde höll sig tillbaka. — Nåväl, vi är döpta med ett nytt dop, det som Jesus stiftade, i hans namn. Detta betyder en Guds utkorelse: vi får vara hans egna av hans blotta nåd, för Jesu skull. Detta åter innebär, säger Luther, "att den gamla människan i oss skall genom daglig ånger och bättring förkvävas och dödas med alla sina synder och onda lustar och en ny människa dagligen framkomma och uppstå, vilken i rättfärdighet och helighet skall leva inför Gud evinnerligen".

Det som Jesus menar är att synden skall tagas på allvar. Det är det första. Det betyder icke bara att man vet att man är en syndare. Mången vet det och tänker: vi blir aldrig annat, men Gud är ju god och barmhärtig för Kristi skull, vi må trösta oss med det. Tanken är riktig. Men blir det bara en tanke i huvudet, kan samvetet alltjämt sova, och synden tas icke på allvar. Den minsta sak som strider mot samvetet är en stor sak. Den står i vägen för Gud och för livet. Den skall ses som den är, erkännas, klaras upp och om möjligt gottgöras.

Det andra som Jesus talar om är Anden. Anden kan vi icke taga oss. Han är Guds gåva. Men vi kan och

skall be om Anden. Jesus säger: "Om nu I, som ären onda, förstån att giva edra barn goda gåvor, huru mycket mer skall icke då den himmelske Fadern giva helig ande åt dem som bedja honom." Bönen skall bli hörd. Ber vi den av hjärtat, skall vi också ta emot allt det som Gud sedan sänder. Det kan ofta vara mycket överraskande och synas ha litet att göra med Anden. Det kan vara prövningar, goda gåvor, missräkningar. Vad det än är, ta emot det såsom bönhörelse. Han vill med och genom allt låta sin Ande komma i våra hjärtan.

Det tredje är Jesu vittnesbörd. Han säger: "Vad vi veta, det tala vi, och vad vi hava sett, det vittna vi om, men vårt vittnesbörd tagen I icke emot." Vi får och skall leva med Herren Kristus i hans vittnesbörd, om vi verkligen flitigt och allvarligt brukar hans ord. Anden skall leda oss till självkännedom och därmed syndakännedom, men också, och än mer, till en hjärtats Kristus-kännedom, d.v.s. en levande tro. "Såsom Moses upphöjde ormen i öknen, så måste Människosonen bliva upphöjd, för att var och en som tror skall i honom hava evigt liv." Den stund skall komma, då detta blir verkligt för vårt hjärta. Han, Frälsaren, blir min, syndarens, Frälsare, och jag får vara hans, under hans hägn och hans befäl. Det är en gåva, en uppgift, ett löfte. Han har, såsom Luther uttrycker det, förvärvat och vunnit mig, förtappade och fördömda människa, för att jag skall vara hans egen — icke min egen — bliva och leva under honom i hans rike, här på denna jord och i evighet. Amen.

ÖPPEN VÄG FÖR BARNEN TILL JESUS

Käre Fader i himmelen. Se i nåd till alla hem från Torne-
dalen till Öresund. Och se till alla, alla hem i hela din värld,
goda och dåliga, lyckliga och olyckliga. Lär oss alla, föräldrar
och barn, yngre och äldre, att hjälpa varandra med vad envar
behöver och hjälpa varandra att leva rätt, att finna vägen
till dig och att finna din väg för oss och för vårt folk och för
denna värld. Amen.

Mark. 10:13—16.

Man bar fram barn till Jesus, för att han skulle röra
vid dem; men lärjungarna visade bort dem. När Jesus
såg detta, blev han misslynt och sade till dem: "Låten
barnen komma till mig, och förmenen dem det icke;
ty Guds rike hör sådana till. Sannerligen säger jag
eder: Den som icke tager emot Guds rike såsom ett
barn, han kommer aldrig ditin." Och han tog dem upp
i famnen och lade händerna på dem och välsignade
dem.

ÖPPEN VÄG FÖR BARNEN TILL JESUS

Denna maning riktas icke blott till dem som själva
har barn eller fått barn sig anförtrödda. Den riktas till oss
alla. Ty på ett eller annat sätt får vi alla att göra med barn,
och alla är vi med om att öppna eller stänga vägen för bar-
nen till Jesus.

Öppna vägen för barnen till Jesus, ty *många och mycket vill spärta den.*

Där är den bristande respekten för barnet.

Vi ser den hos lärjungarna som visade bort de små och deras mödrar. Barnen, menade de, hade intet där att skaffa; "det här är för stort folk, för sådana som oss". — Jesus blev "misslynt" — på vardagsspråk skulle det heta att han "blev ond", "förargad". Det är den enda gång som detta uttryckligen sägs om Jesus. Hans blod kom i svallning — det märktes i orden, i tonen, i blicken — för barnens skull: som om de skulle ha mindre att hämta hos honom än lärjungarna och mindre sinne för hans gåvor. Jesus kände sig sårad å barnens och deras mödrars vägnar. Han krävde respekt för barnet såsom barn.

Har vi samma respekt? — Låt oss ställa två frågor.

Först, vad ser jag i barnet?

Vi har kanske aldrig tänkt därpå. Men männe vi icke egentligen i barnet ser en varelse som skall bli någonting, men ännu just icke är någonting? Vi roas av dess älskliga lustigheter, dess lekfullhet, dess fantasi, dess språk, dess mångahanda påfund. Men har vi respekt för barnet såsom människa? Eller är det för oss, i viss mån och kanske på mycket bestämt sätt, en levande leksak, dyrbar, ömtålig, intagande kanske, oersättlig, men dock något som är till för vår glädje och tillfredsställelse?

I och för sig är det icke orätt att ha roligt åt ett barn, som ju ofta är underbart roande. Men utan respekt för barnet är det farligt och kan bli ödesdigert. När vi tanklöst skrattar åt ett barns omedvetna lustigheter, kan lätt ettdera av två hända: barnet kommer i medelpunkten inte bara för de skrattande utan också, omedvetet, för sig självt och börjar

fägnas därav. Så mister det snart det som tjusar, det som vi mest älskar hos det: omedvetenheten, omedelbarheten. Vi väcker och eggas den böjelse för självupptagenhet, som är vår medfödda naturs olycksöde, dess förvändhet. — Eller också skrämmer barnet av vårt skratt: varför skrattar man åt mig? Barnet i sin barnslighet tar nämligen sig självt på allvar, och det är bristande respekt för barnet som människa, om icke vi också tar det på allvar. Så blir det otryggt och söker skydd, kanske genom att stänga sig inne med sig självt och ej våga vara sig självt i omedveten frihet. Detta kan bli inledningen till svåra lidanden och strider i en människas liv.

Den andra frågan är denna: för vem, för vad är barnet till?

Föräldrar, särskilt en mor, kan med hela sitt väsen känna: denna människovarelse är min, jag är till för henne och hon för mig — min, min, kött av mitt kött och blod av mitt blod!

Men detta är icke sant. Låt vara att barnet har kommit till genom far och mor och lagts i deras vård och på deras ansvar. Det är dock icke till för dem. Det är till för sig självt och för Gud, livets Herre och Skapare. Det skall växa till att vara och bliva sig självt, en fri, självständig personlighet under Gud. Lika nödvändigt som barnet i tidiga år behöver föräldrars skydd, vård, ledning, lika nödvändigt behöver det undan för undan lära sig att självt tänka, besluta, ta ansvar, möta strid, ta törnar och sår.

Men förledda av vår kärlek och värmda av barnets tillgivenhet och lyckliga beroende tar vi föräldrar gärna Guds plats i dess liv, i stället för att bereda plats för Gud. Vi binder det tanklöst vid oss och gör det därmed osjälvständigt i stället för att binda det vid Gud, den enda bundenhet som ger sannskyldig frihet. Så blir det kanske aldrig den fria personlighet det skulle vara. I varje fall kommer friheten att kosta mer lidande och kamp och kommer den kanske att

vinnas först efter en för både föräldrar och barn smärtsam revolt. — Så kan själva kärleken brista i respekt för barnet och spärta vägen till Befriaren och friheten.

Barnets väg till Jesus spärras också av övermodig förnuftstro.

En av den pågående skolreformens främsta tillskyndare och ledare beklagar i en uppsats om "Kristendomen och skolan" att "hemmen inte respekterar religionsfriheten och barnens människovärde". "I många hem", säger han, "anser föräldrarna det vara sin plikt att fostra barnen till kristen tro. Man sätter hämningslöst skygglappar på barnen. Barnen inges föreställningarna att det existerar en personlig, allsmäktig gud, att personlig frälsning endast kan vinnas genom Jesus, att det finns en personlig tillvaro efter döden. Med dessa underliga idéer kommer barnen sedan till skolan och råkar i svårigheter, när de småningom upptäcker att det finns andra uppfattningar än föräldrarnas, uppfattningar som kanske har större sannolikhet för sig." Då "föräldrarna har rätten att fostra sina barn på det sätt de själva finner vara det bästa... har vi endast att lita till utvecklingen, till en folkuppfostran på lång sikt", varmed författaren först och främst måste avse föräldrauppfostran. I ett handlingsprogram med fem punkter lyder följdriktigt punkt två: "Hemmens ställning när det gäller fostran till religionsfrihet uppmärksammas och diskuteras."

Svenska föräldrar får alltså här från högt ansvarigt pedagogiskt håll höra att de kränker religionsfrihetens grundsats och sina barns människovärde, om de för dem till Jesus och lär dem att bedja och att tro på Gud. Och de kommer uppenbarligen att bli undervisade därom i en allt mer påträngande propaganda genom skrifter, dagspress, veckotidningar och massmedia. Detta är vad ledande män i vårt undervisningsväsen menar och avser — ingalunda alla, men somliga, och somliga i mycket inflytelserik ställning.

Såsom ateist och en ateismens förkämpe är den citerade skolmannen helt visst i god tro, och ingen bör bestrida honom rätten att kämpa för sin övertygelse. Men när han påstår att barnets personlighet och religionsfrihetens idé kränkes genom att hemmet fostrar till tro och bön, överskrider han, självfallet utan att avse det, gränsen för vad som i förnuftets och objektivitetens namn kan sägas. Intet barn lever eller tillåtes leva i ett andligt tomrum. Även om föräldrarna ansträngt sig att hemlighålla vad de tror, förnekar, betvivlar, så förnimmes det ändå i atmosfären. En dag träder sjukdom, olycka, död över tröskeln till barnets värld. Hur omgivningen reagerar, hur den besvarar eller avvisar barnets frågor, röjer tro, hopp, förtvivlan, förnekelse, resignation.

På ett eller annat sätt, i en eller annan riktning påverkas barnet sålunda alltid. Det är oundvikligt. Frågan är allenast, i vilken riktning — trons eller icke-trons. Även icke-tron är tro och intet annat än tro. Den är ingalunda vetande. Den som i religionsfrihetens namn vill förmå föräldrar att avstå från att fostra sina barn i kristen tro, kämpar icke för religionsfrihet utan för religionslöshet. Denne skolman utgår tydligen från antagandet att gudstro är ett för barnets och människans medfödda väsen främmande element, vars införande i barnets liv därför innebär andligt våld eller en förorening av den luft det lever i. Detta antagande har intet vetenskapligt stöd, och det kan anföras goda skäl däremot.

Ateism i ett hem är från saklighetens och sanningskärlekens synpunkt ingalunda en riktigare hållning än gudstron. De yttersta frågorna, om livets mening, om Gud och evigheten, avgöres icke och kan icke avgöras av tanke och forskning. Det finns lysande tänkare och vetenskapsmän på gudstrons sida såväl som på ateismens. Här har envar att finna svaret själv genom vad han med hela sitt inre, med hjärta, tanke, samvete har erfarit och upplevt, i skickelserna,

naturen, människorna och i skrifterna, icke minst den skrift som kallas den heliga, skriften om den Helige. Till sist lever och dör vi alla på tro. Sådana är människans villkor. Därför skall också envar som har ansvar för barn frimodigt ge dem det högsta och största som han har funnit — icke truga, tvinga, kommendera det på dem, men ge dem det, på hjärtats, på kärlekens sätt.

II

Och vet du intet större än Kristus — och vem vet det? — så öppna vägen till Jesus genom att gå vägen med barnen.

Så gjorde mödrarna och kanske också en och annan far och äldre syster eller bror den där dagen. Man bar dem fram. De var små, åtminstone en del av dem var spädbarn. Lukas använder i sitt återgivande av händelsen just detta ord. Vad tänkte och ville dessa föräldrar eller äldre syskon? Det hade de kanske icke gjort klart för sig. Men här var det största, den Störste, de någonsin mött. Och de kom med det dyrbaraste de ägde, de små, "för att han skulle röra vid dem". — "Vad skall det tjäna till?" tänkte lärjungarna. "De förstår ju ingenting." — Men Jesus tänkte annorlunda, och hans röst blev skarp: "Låten barnen komma till mig, och förmenen dem det icke; ty Guds rike hör sådana till." "Och han tog dem upp i famnen" — allesammans, en och en — "och välsignade dem."

Det som här i några korta satser berättas är utan tvivel det största som har hänt i barnets historia årtusenden igenom. Och det är utan tvivel det märkligaste ord om barnet som världslitteraturen äger. Underbara ting har skrivits på vers och prosa om barnets ljuvlighet, blomning, skönhet och

om allt vad moders- och faderskärlek kan hoppas och drömma. Men Jesus knyter bandet med Gud och utfärdar därmed barnets högsta frihets- och adelsbrev. Icke bara föräldrar, icke bara ett hem är barnets rätt. Guds rike hör det till, och Jesus, himmelrikets konung, tar det i sitt hägn. Historiskt har detta förändrat synen på barnet och dess ställning i hem och samhälle. Även det största och bästa som i denna tid göres för barnen — och det göres mycket — torde ytterst ha sin rot i det som gjordes och sades den där dagen i Galiléen för snart tvåtusen år sedan.

Jesus idealiserar icke barnet. Han talar en gång om lynniga, sura barn. Han vet att i varje människovarelse finnes självskhetens onda rot. Men han ser Guds under i barnet. Han ser dess egenvärde såsom barn. Han ser dess närhet till Gud, som sammanhänger med att det ännu icke är förkonstlat, utan är vad det är, helt i gråt och skratt, öppet, mottagande, helhjärtat. "Guds rike hör sådana till", det är deras, de tar emot det. Och han vänder lärjungarnas föreställning upp och ned: "Den som icke tager emot Guds rike såsom ett barn, han kommer aldrig ditin." Frälsaren fann, säger en gång ärkebiskop Nathan Söderblom, "att barnet har närmare till Guds stad än vi äldre... Barnaögat behöver intet fjärrglas. Det skönjer Guds himmel".

Och barnen förstår Jesus, intuitivt, med hjärtat. Ty de förstår godheten och älskar den, den verkliga, lugna, osentimentala, fasta och starka godheten. Barnasinnen öppnar sig för den. Godhet och barnasinne har sannare, innerligare kontakt med livets djupa verkligheter än förnuftet och är därför förnuftigare än förnuftet, visare än klokskapen. Barnaväsendet öppnar sig och blommar i Jesu närhet.

Den som iakttagit detta — och hundratusentals föräldrar, småskollärarinnor och andra barnavänner vittnar om det — kan icke annat än finna något omänskligt och barbariskt i denna fordran att barnen skall hållas borta från Jesus.

Om sagornas troll och prinsar får man berätta. Men sannsagan om den störste och bäste, den ende gode, rene, som trampat denna jord, skall förtigas. Att låta barn höra om honom och lära av honom skulle vara ett brott!

Skall sådana ohemula påståenden och krav godtagas eller tillbakavisas? — Det beror på Sveriges alla föräldrar och ytterst på oss envar. På föräldrar lägger Guds och naturens ordning främst ansvaret för barnen, för deras andliga väl ej mindre än för deras timliga väl. Föräldrarna får icke låta detta ansvar tagas ifrån dem vare sig av stat eller samhälle eller av någon propaganda i vetenskapens och pedagogikens missbrukade namn, i hur fina eller lärda ord den må skruda sig. Sverige har biträtt Förenta nationernas "Förklaring om de mänskliga rättigheterna", som hävdar denna föräldrarnas naturliga plikt och rätt.

Men föräldrarna försvarar på denna punkt sitt föräldrakalls rätt och plikt först och sist genom att gå vägen med barnen till Jesus. De flesta föräldrar i vårt land låter döpa sina barn. Sannolikt tänker många icke mycket på vad det betyder. De följer seden. Nåväl, det är en god och meningsfull sed. Och jag tror att långt fler föräldrar och särskilt mödrar, än man menar, i sina hjärtan känner det gott att få ställa barnet i dess hjälplöshet under Guds och Kristi hägn. Långt fler föräldrar än mången tror lär också sina små den gamla svenska barnabönen "Gud som haver barnen kär", kanske därför att de själva en gång fick lära sig den, och därför att deras hjärta säger dem att det är rätt. Vad denna bön betytt i vårt folks liv är fördolt; när det en gång uppenbaras, tror jag att vi kommer att häpna. Jag vet att det finns gamla män, som få eller ingen skulle tro vara på förtrolig fot med Gud, men som ingen kväll somnar utan att omärkligt ha bett barndomens bön.

Men vägen till Jesus måste vandra träget, om barnet skall lära känna honom. Och vem skall gå den med barnet,

om icke far och mor? — Någon invänder: "Jag är ju inte just religiös. Jag vet i grunden knappast, vad jag tror, eller om jag har någon verklig tro." — Låt mig svara: Vad trodde de där föräldrarna i Galiléen? Vad tänkte de om Jesus? — Vi vet det inte. Kanske hade de ganska grumliga och en smula vidskepliga tankar. Men de visste en sak: han är god. Därför måste de få sina barn till honom. — Finnes det någon här i kyrkan, som icke vet detsamma? Envar som vet det kan och skall i sitt barns sällskap gå vägen till honom, d. ä. göra sig förtrogen med Jesus, med hans ord, med berättelserna om honom. Det finnes bilder och andra hjälpmedel för de små och böcker, lämpliga att läsa och berätta ur, framför allt Nya testamentet självt.

Låtsas inte ha en tro som du inte har. Ingenting är mer ödesdigert för barnet än en spelad tro. Det märker småningom att här är något som man lär barn, men som de vuxna i verkligheten icke bryr sig om. Då släpper det troligen alltsammans eller sluter sig med sår och oro i sitt hjärta in i tankar som det icke vill eller vågar yppa. Var icke rädd för att erkänna ovisshet och okunnighet. Det är inte nödvändigt att förklara allt. Det kan tvärtom vara skadligt. Ty barn förstår ofta evangeliets berättelser bättre än vi på sitt eget sätt. Låt det förstå på sitt sätt! Då händer att barnet blir den som hjälper dig, när ni tillsammans läser om Jesus och lyssnar till honom. Giv akt på vad barnet får med sig från skola och söndagsskola och längre fram från konfirmandläsningen. Dessa skall hjälpa till. Men föräldraansvaret får icke överflyttas på dem.

"Men", säger någon, "jag lever ju faktiskt icke som Jesus lär. Skulle jag ta honom på allvar — det skulle vända upp och ner på mycket i mitt liv; jag vet inte var det skulle sluta! Det går ju också stick i stäv emot mycket som sägs nu för tiden och det som ofta högljutt förkunnas i press, radio och TV! Kanske de rösterna har rätt och Jesus orätt?"

Vad skall svaras? — Först detta: Ingen kan svara i ditt ställe. Du skall själv finna svaret, om du har modet att verkligen lyssna till det djupaste i ditt inre. — För det andra: Har Jesus rätt, vad bättre kan du göra än börja leva som han lär, och börja n u, för din egen skull, för ditt barns skull, för många andras skull?

Det är en revolution. Den kostar mig min egenvilja, mina egna planer, mitt själv; den kostar uppgörelse och gottgörelse. Men livet får mening och mål. Gud blir verklig. "Om någon vill göra hans vilja, så skall han förstå om denna lära är från Gud." (Joh. 7:17). Och mitt svaga liv skall bli brukat för att hålla vägen öppen för mitt barn och andras och för kommande släkten i mitt land och världen, vägen till Jesus.

Amen.

DET OFATTBARA

Det ofattbara — ack, vad fattar vi?
En glimt av millioner ljusårs världar,
uppstigna utur djup av evigheter.
Envar av oss blott ett av milliarder
små mänskokryp, som alla liksom jag
har drömt och hoppats, kämpat, lidit, såsom
om han rymt allt tillvarons väl och ve,
som om för honom måste slå ett hjärta
bakom vad syns som blinda krafters gyckel.

Finns detta hjärta? Är det hemligheten
i ljusårsvärldar, evigheter? Är det
väl hemligheten med en mänskas hjärta,
som ensamt bland allt skapat tillfredsställes
av intet skapat, utan trår utöver
allt synligt till ett hjärta, trår till Gud?
Finns det, av Liv och Kärlek fyllt och Makt
och Vishet över allt vad människor tänker,
då faller icke ens en sparv till jorden,
som icke detta hjärta vakar över.

EN har det vågat tro och har det sagt.
Hans hjärta levde av det hjärtats liv
och gav det ut på denna dödens jord.
Hans nederlag och död vart Livets seger,
det ofattbaraste av allt, och dock
av alla verkligheter verkligast.
Med honom ger vi åt den Ofattbare,
hans Fader, som han lär oss kalla vår,
vad allt vårt hjärtas tankar brottas med.
Han fattar allt. Han ger åt allt en mening,
ofattlig nu, men en gång uppenbar.

ARSSKIFTE

Aren ha brått.
Må vi taga med tack
vad de gåvo av gott,
vad brände och stack!
Framtid är skymd.
Må vi fylla vårt mått!
I den tigande rymd
bor Kärleken blott.

O, HERRE, KOM

O Herre, kom, kom hit till mig.
Mitt hjärta öppet är för dig,
försvarar ej min dolda skam
men för din blick tar allting fram.
Mitt liv är kort. Vad återstår,
gör du därav vad du förmår.

UPFYLL MIG, HERRE

Uppfyll mig, Herre, med din kärleks anda,
låt självet dö, din Son stå upp i mig.
Låt mig ej egna dunkla syften blanda
i dina planer. Visa mig din stig.
Och lär mig lyhört lyssna till
din röst, vad helst den säga vill.

JESU, JESU, DU ÄR MIN

Jesu, Jesu, du är min.
Kom och gör mig helt till din.
Allt vad livet skänkt och skänker,
vad jag känner, vill och tänker,
tid, kraft, pengar — allt är ditt,
Intet mer skall vara mitt.

TILLVARONS LAG

Hör den gyllene lag för envar som vill se
en gemenskapens värld byggas opp:
Gör mot andra vad helst som du önskar att de
göra dig under mödornas lopp.

Akta människan högt, vare hög eller låg,
vare mäktig och rik eller arm.
Rik är den som är god, hög är den som har håg
till vad högt är i brinnande barm.

Var din fiendes vän. Icke vet du vad bor
bakom mulnade blickarna hans.
Möt med ljus, och du vinner kanhända en bror.
Bättre seger ej någonsin vanns.

Och mot broder håll tro. Om än vatten och land,
om än åren hans väg skymma bort,
när han tarvar ett stöd, skall han finna din hand.
Mellan hjärtana vägen gör kort.

Din förtjänst skall du hävda med tjänst som du gör.
Därförutan den hör dig ej till.
Stor är den som gör blott, men gör helt det han bör,
mest förtjänt den som tjäna blott vill.

Så dig giv åt din tjänst, gör med kraft vad du skall,
och din lust uti mödorna hav.
Den är fri som förgäter sig själv för sitt kall,
men den tröge gör själv sig till slav.

Så är tillvarons lag. Så är samvetets röst.
Lyss, och Mästare-budet du hör.
Det har gensvar och ja i var människas bröst.
Väl gör den, rätt gör den som det gör.

BÖN I SJUKDOM

Så kom till mig, o Herre Krist,
kom, tag min hand, och led mig visst
till målet du beslutit.
Ej finnes dag, ej finns minut
som icke du har sett förut.
Och allt vad jag har brutit,
det känner du och sonat har.
Så finns för dig och mig blott kvar
rättfärdigheten, livet.

Om plågans kalk skall räckas mig,
så vet jag att den räcks av dig.
Skall då jag räddas drycken?
Dolt är, vad mig skall ske en gång.
Du lovat suckan skall bli sång
och sår och smärta smycken.
Och ett jag vet, som skall mig ske,
att dig jag evigt skall få se
och evigt dig bli lika.

Din kropp har pinats för min själ,
all kroppens nöd förstår du väl.
Jag vet, när helst dig täckes,
om blott du räcker ut din hand,
så brista alla sjukdomsband
och feberns låga släckes.
Jag tror det fast, din helga makt
om kropp och själ har samma vakt.
Så är det sörjt för båda.

Din jord är skön. Jag älskar den
och ville gärna leva än
en tid med dem du gav mig.
Det värv du skänkte mig är stort,
jag ämnat mycket, litet gjort,
och litet blev det av mig.
Jag ville tjäna än en tid.
Men du vet bäst. Jag tryggas vid
din vilja nu och evigt.

Din heliga och visa nåd
mot synd och dårskap visste råd
och gav mig ej åt döden.
I livets skiften har jag sett,
hur underbart en hand har lett
och fogat mina öden.
Din hand skall dit mig leda sist,
där synd och död all makt ha mist
och evigt fri jag tjänar.

BALTERNAS DAG

Den 25 januari 1946

Vad hände?

De stred för sitt land som ärliga män
på den front som gav dem en skymt
av hopp att slutligt vinna igen
en frihet som krossats grymt.
När hoppet slocknat som utbrunnet bloss,
till Sverige de flydde, till oss.

At "frihetens stamort" de ville blott
få fria ge håg och hand
och trodde ej där kunde räknas som brott
att kämpa för frihet och land.
Men vi dem drev som en trälahjord
på slavägarskeppet ombord.

Från Könkämä älvdal till Öresund
den dagen vi alla förnam
att någonting brast i vår väsensgrund.
Vi skalv av skräck och av skam.
Skall Sverige förskylla oskyldigas ve?
Hur kunde, hur fick det ske?

Deras fränder och landsmän har jag mött
på fjärran, fjärran strand.
Dit kom de tomhänta, med hjärtan som blött,
för att giva ett främmande land
sin kraft, sin odling av ädlaste snitt,
med tack att få andas fritt.

När jag sagt dem som svensk min sorg, min skam
för vad vi kunnat begå,
ej en bitter blick eller ton jag förnam.
De kunde blott icke förstå...
Till Sverige, till Sverige de blickat opp
i sekler och satt sitt hopp.

"Den Högstes kvarnar långsamt mal",
och sådd och skörd har sin lag.
Vad mäld av fördärv, förnedring, kval
skall ur sådden på balternas dag
bli vår den tunga ödesdag
oss drabbar historiens slag?

Hur hände det?

"Den svenska linjen den kristna är" —
så statens och kyrkans män
slog fast, när hotet av Hitlers här
ville tvinga oss bli hans vän.
Den linjen, se'n sekler vår oskrivna lag,
svek vi på balternas dag.

Vi andades ut vid Hitlers fall
och änden på brunt tyranni.
För röde tyrannens fotapall
förbindligt bugade vi
och glömde Guds och människors lag
för den väldiges välbehag.

De höga herrar i kungens kansli
med ansvarsbördor som sten,
de är ju blott människor, de som vi,
och ingen av oss är ren.
Men för var och en röjs i en provets stund,
vad bor i hans hjärtas grund.

Vi biskopar sände ett tyst telegram,
när vi borde ha ropat i skyn
till hela vårt folk: det är brott, det är skam,
som sänker Sverige i dyn.
I min själ har värkt mer än tjugu år
ett oläkt samvetssår.

När räddhågan viskar i ängsligt bröst,
vi finner mångfaldiga sätt
att tysta samvetets varnande röst
och orätt vränga till rätt.
Men förgäves giver man rättens sken
åt en handling som är gemen.

Vad hände sedan?

När det hänt — som korrekt se'n ju måste förklaras,
med korrekt diplomatisk köld,
vad aldrig för samvetet kunde försvaras.
Och samvetets sår blev en böld
som smyger gift i sinne och vett,
tills mer man ej vet vad är rätt,
och tror samvetet vara blott återljud
av vad folk präntat i oss som små:
det finns inga högre giltiga bud
än människan själv hittar på,
ingen inre bjudande stämmas lag,
ingen myndighet högre än — JAG.

Så kan levnadsstandard bli levnadsmål,
vår symbol ett dignande bord,
där var och en tar vad han kan och tål.
Och känner världen två ord
av "ärans och hjältarnas" tungomål,
är det -- "smörgåsbord" och "skål!".

Ej bryr oss minnen från fornstora dar.
Vi rycker på axeln blott
och tronar dess högre på vad vi har,
vi själva, vårt släkte, förmått.
Punschpatriotismen har lyckligen flytt
— mot v å r självhärlighet bytt.

Vi dyrkar vår egen förträfflighet:
vad en mildrik försyn oss gav,
vår välfärd, vår fred och neutralitet —
vår vishet tar äran därav
och ger sina råd åt världen all
om hur saker skötas skall.

Mot förtrycket i Afrikas fjärmaste land
och i Spanien ropas gällt.
Om förtrycket på Östersjöns närmaste strand
tiges det stillsamt och snällt.
Nej, radion talar: den finner allt väl
i ett folk med förseglad själ.

Det s k a l l talas för rätt och frihet på jord.
Men talet blir fjäderlätt
den dag ej handling stämmer med ord.
Vi miste vår talans rätt,
när balterna drabbades av vårt slag
på Sveriges svartaste dag.

Vad skall hända?

Vårt Sverige är värt att vardas sig självt
i kamp för vad högst är och störst,
att viga däråt ej hjärtats hälft,
men hela dess hunger och törst.
Vart sår kan helas, när öppet och rent.
Det behöver ej vara för sent.

Japanernas statsminister bad,
i en anda ödmjukt fri,
de forna fiendefolkens rad
om tillgift för grym despoti,
utövad i krigets hatfyllda år.
Han helade djupa sår.

"Det ödmjuka hjärtats statskonst" han
kallade vad honom drev.
Han skönare segrar än svärdets vann
och högre historia skrev.
När jordens statsmän den konsten lär,
är en folkens vårtid när.

Det värker i tusentals hjärtan än,
ja, hemligt i hela vårt folk.
Först då skall fritt det andas igen,
när dess samvete får sin tolk
och Sverige ödmjukt gör allom känt:
Vad hände borde ej hänt.

Från vår självgodhets skampall, vårt högmöds schavott
stiger vi stilla då ned,
har åter bland fribornas släkt vår lott
och kan kämpa i främsta led
för folkens försoning, för framtid fri
från trældom och tyranni.

Det går mellan folken ett ginungagap,
en gigantisk klasskamps hot,
Blott frihet, jämlikhet, broderskap,
som l e v e s kan råda bot.
Vår kraft, vår kunskap, vårt överflöd
tillhör nationer i nöd.

Att något veta, som mera än död
man fruktar, och något som mer
man älskar än livet och allt det bjöd,
en makt som ej mätes ger.
Ett folk med ett sådant sinnelag
är redo för kallelsens dag.

Melbourne i september 1966

SVANARNA

Fem svanar sträcker sin flykt över jorden.
En vintrig vind vill hindra dem väl;
men intet hindrar de svanar från Norden,
deras flock har ett mål, en vilja, en själ.
Hur isigt än blåsten ven,
de finner sin väg i en stjärnas sken.

Fem folk på skapelsens bud blev grannar,
naturen själv tillsammans dem band.
Månghundraåriga hävder sannar
likväl att släkten är värst ibland.
De slogs och blödde. Och dock
de drömde en dröm om enad flock.

En gång blev den verklig. En ädel drottning
förente de söndrade mäktig och god.
Men verket bröts ned under våldsmäns brottning,
det dränktes i Stockholm till sist i blod.
Hennes stora verk var förbi —
men t a n k e n icke, som bodde däri.

Och fem folks hävder, av bragd förgyllda,
med nesa väl också i mörkt förråd,
förtäljer om sekler till brädden fyllda
av fredens och krigets mödor och dåd.
Vart folk har sin ära. Till sist
vann Finland den frihet för alltid synt mist.

Men drömmen, drömmen om enhet i Norden,
där fem folk kivats och våldfört varann?
Den kunde ej dö. Ur själva jorden
steg den och längtade att bli sann.
När skalderna gav den röst,
kom genvaret djupt ur folkens bröst.

För verklighet räcker dock icke sången.
Man sjöng skandinaviskt mer än nog;
allena dock Danmark stod den gången,
då övermakt Sönderjylland tog.
Trots allt oss historien sagt,
stred Finland ensamt mot Österns makt.

På Stockholms slott stod Nordens regenter
i folkets åsyn. Vi ante envar
att nu kan på känslor, ord, dokumenter
ej byggas en enad Nords försvar.
Vi vaknade dock för sent,
sen Hitler och Stalin sig skamligt förent.

Så kom de mörka, de tunga åren,
då våldfört och splittrat Norden låg.
Dock dog ej drömmen. Av själva såren
den tändes och brann i vilja och håg.
Kaj Munk i odödliga ord
sjöng i mörkret sin tro på en enad Nord.

Och i mörkret flammade andens styrka,
hur hårt tyrannit sina bojor smitt.
I Norge sig reste en enig kyrka,
För Danmark red Christian sin kungliga ritt.
Kärvt vägrade Finland att dö.
Mot framtiden sträckte sig sagornas ö.

Vår Nord, hur mäktig, hur rik ej är den!
Fem folk, sig själva i ärvt och förvärvt,
kan visa, tillsammans, den pinade världen
ett livssätt så rent, så högt, så djärvt,
att de hopplösa anar ett hopp,
att tvedräkt dör och samdräkt står opp.

Århundradens dröm kan verklig bliva.
Vi har kallats att strida för vad är mer
än landen, än Norden. Vill allt vi giva
för Gud och hans vilja, då undret sker:
fem folk i kamp för Guds värld
blir ett — fem svanar på stjärnlyst färd.

TILL FINLANDS KYRKOSÅNGARE

En väldig kyrka av timrade stockar.
Det fanns ej en orgel. Men det fanns mer:
i svarta hucklen och mörkgrå rockar
samlades folket, tusen och väl fler.
De sjöngo sin psalm. De kunde den alla.
Och aldrig hörde jag psalmsång skalla
så hel, så viss, så djupt andäktig,
hjärtanas sång mångstämmigt endräktig.

Det kom några kvinnor och barn och män
och satte sig tysta på pörtets bänkar.
Ej hördes ett ord, en viskning än,
men alla förentes av heliga länkar.
Plötsligt stiger ur tystnaden en ton,
i nästa sekund av allas röster
bäres den upp mot den Högstes tron,
som morgonrodnaden stiger i öster.

Det var sång — ack, de sångerna på gamla koraler
och Sions sånger på folkets melodi,
smyckade som konstfulla tempelportaler,
fulla av innerlig och helig harmoni.
Ömt de kalla på syndens trälar,
tungt de sucka i bättringens sorg,
sjunga Guds tröst till försagda själar,
stiga i jubel upp mot himmelens borg.

Var stiger sång som i Finlands kyrka,
hymnernas konstsång och enkla visors ljud?
Var vet man bättre i toner dyrka
världarnas och själarnas väldige Gud?
En makt är den sången. Hur våldets store nysta
sin härva av list och lögn, av blod och barbari,
Gud, låt ej våldsmakt, ej svek den sången tysta!
Himlens barn den stige mot din himmel fri!

"EN ONYTTIG TJÄNARE"

Hans blod var hälsingskt och svenskt.
Men danskt och finskt var blandat däri.
Hans väsen var fosterländskt,
men förnam vart väsens livsmelodi.

Ett lågande snille blev hans.
I hans inre tändes en låga likväl
med högre, med varmare glans
av elden i "Barfotaprästens" själ.

Vad andens siare såg,
vad störst av konst och vetande vanns,
höll han högt, men städs kom ihåg,
var allen den kostbara pärlan fanns.

Zarathustras evighetstro,
och Buddhas väg ur kretsloppets ve
till nirvanas begärfria ro,
och Sokrates daimon, platonsk idé.

Laotses och Konfutses värld,
och djupen av mystikers strid och frid,
och skräckfylld blodsoffergård —
allt genomträngde hans forskande id.

Till ärkebiskop Nathan Söderbloms minne

I allt han kände igen
en trängtan utöver var timlig gräns.
Dess svar fann han blott hos EN,
vars stämma är Guds och tillika en väns.

Han ger det, nej, är det. Ty Han
— en av oss och frestad i allt som vi —
med sitt blod den seger vann,
som gör oss vägen till Fadern fri.

*

Hur vitt gick tanke och tro,
det ställföreträdande lidandet var
det faktum där hjärtat fick ro,
den hörnsten som allt hans tänkande bar.

Där såg han som ung student
re'n ljuset gå upp i sin själanöd.
Det släcktes ej, en gång tänt,
av ödenas mörker, av nattsvart död.

Där levde hans själ. Den bjöd
honom skriva — vad än och hur mycket han skrev —
om Jesu smärta och död.
Och "Kristi pinas historia" blev
en hyllning av tanke och tro
och forskning och kärlek. Förenta de slår
över nitton sekler en bro,
där tjugonde seklet den Korsfäste når.

I Honom är kyrkans skatt,
dess dyraste, dold, de förlorades hopp.
I samvetsångestens natt
en munk den fann och i ljus lyfte opp.

Han tecknade munkens gestalt,
mänsklig, väldig, tröstare, profet,
som för intet aktade allt
mot den korsfästa Kärlekens hemlighet.

*

Kring vetandets vidder gick färden.
Men tidigt kring länder och folk jämväl.
Med Nya och Gamla världen,
med gallisk, germansk och brittisk själ

och Österns förtrogen, fann
han i norr och söder, i väst och öst
de män och kvinnor som brann
av elden som tänts i hans eget bröst —

den eld som den Ende sagt
sig kommen att kasta på jorden ut,
och som ljumhet och söndring bragt
att falna i glöd för att slockna till slut.

*

Så rustad kallades han,
vid krigets och hatets uppflammande brand,
sin Herres korade man,
att leda hans kyrka i Sveriges land.

Och tveklöst grep han sitt värv
i hela dess vidd. Utan mänskligt stöd,
vid småsinnets flin, tog djärv
han de steg som tro och samvete bjöd.

Kring hela Guds kristenhet
gick brev och budskap från Uppsala ut.
Genom murar av bitterhet
de hjärtan och samveten nådde till slut.

Och man började tänka om:
Guds kyrka är mer än folk och stat.
Till Uppsala stilla kom
Guds talesmän från nationer i hat

för att dela förtvivlan, hopp
och erfarenhet, och tillsammans be
att Guds vilja att bygga opp
och försona igenom dem måtte ske.

*

Mer än fyra blodiga år
förgick. Tillända var krigets ve —
men icke dess hat och sår.
Hur skulle de botas? Hur kunde det ske?

För fred och rätt i vår värld,
i folken och mellan dem, brann hans nit.
När rätten blir makt, kan svärd
till plogbillar smidas för fredlig flit.

Men rätten blir icke makt,
förrn i oss, i de många, den makten får,
förrn i hjärtats lönnliga schakt
Guds renande, heliga vilja rår.

Den viljan, i handling och liv,
Guds kyrkas samfällda kall skall bli.
Då viker söndring och kiv:
för ett enda, förenta, kämpar vi.

*

Väl tolv mans börda han bar
av arbete. Motstånd, öppet, förklätt,
därtill tog nätter och dar
av kamp vars kostnad ingen har mätt.

Dock aldrig tillbaka han såg,
men ovän och vän i sitt hjärta tog —
och en dag ett sällsamt tåg
genom Stockholms Storkyrkas portar drog.

Från Öster- och Västerland
och Söderland komna, häpna de fann
att det som dem sammanband
var mer än allt som dem skilt från varann —
ortodox, protestant, allt som
tron skapat i skilda samfund och land.
Rom bidade. Tiden kom:
det räcker åt bröder sin starka hand.

*

Augustiveckornas rad
år nittonhundra och tjugufem
i hävderna skrev ett blad,
likt intet före och efter dem.

Och ett ögonblick lyftes vårt folk
för världen, som än sig i vända vred,
som rättens och kärlekens tolk
utkorat till kamp för försoning och fred.

Oss skänktes ett heligt arv,
ett kall historiens Gud oss gav.
Vart svinnande tidevarv
skall spörja, huru vi fyllt dess krav.

*

Han ägde tankens geni
och vilja av stål — och han visste vad han ville.
Men innersta hemlighet i
hans väsen och verk var hjärtats snille.

Fast han älskade djup och höjd
i tanke, i forskning, i konst och musik,
var enklaste ton hans fröjd,
när äkta, av hjärtats gripenhet rik.

Hos den armaste, visste han, finns de
fördolda pund Gud aktar mest.
"Är du för stor för den minste,
är du för liten att vara präst."

Fast världens vända och väl
hans hjärta bar — när på mödornas färd
han mötte en nödställd själ,
vart fyra väggar hans hela värld.

En fest blev ringaste dag,
var helst han kom, om ock flyktig gäst.
Med anda, frihet, behag
göt han liv i sekeltung kyrkofest.

Blev smärta och sorg hans lott,
sitt anlete tvådde han, fyllde sitt kall
och drack allt djupare blott
ur eviga källsprångs dolda svall.

Sig själv och allt sitt han gav
till sista droppen, till yttersta skärv.
Fri vara är vara slav
i den högste Herrens befallda värv.

Till "Livsförvandlarn"¹⁾ han skrev
— så nämnd för sitt hjärtas enda passion —
att denne hans vän bedrev,
vad ensamt är viktigast i religion
och i liv: att Kristus får
i hjärta och gärning och ord all makt;
ett förvandlat liv förmår
mer säga än mycken predikan sagt.

*

I en högsommarsöndags frid
bär etern ett dödsbud. Och tusenden står
i vördnad kring världen vid
för en svensk — den störste på seklers år.

En ära åtrådde han
och sist — i sin domkyrkas högkors famn
till vila sänkt — också vann:
"en onyttig tjänares" ärenamn.

¹⁾ Dr Frank Buchman.

PRÄST

Präst — det är att tolka
med stapplande mänskoord
Guds under att himlen befolka
med syndare från vår jord.
Dock, Anden vill undret tolka
med egna osägliga ord.

Präst — det är att predika
det Ord, som icke är mitt,
för höga och låga lika
från fruktan och mannamån fritt.
Dock kan jag det rätt predika
först när det ordet blir mitt.

Präst — det är att bära
människors skam och nöd
på en själ, som andras så nära
till fall och så bräcklig och spröd.
Bär Han mig, kan jag det bära —
Han, som bar allas nöd.

Präst — det är att vilja,
glömsk av mig själv, som Gud,
mörker och ljus åtskilja
i kamp för hans syften och bud.
På jorden skall ske Guds vilja,
Guds värld erövrar åt Gud.

Präst — det är att bida,
ingenting se, men tro,
stilla Guds tystnad lida,
dock aldrig slå mig till ro.
Undrens Gud får jag bida,
bida hans under i tro.

"GÖR SOM DU GÖR, FÖR DET ÄR RÄTT!"

Den kände författarn, berömt radikal,
i TV sjöng ut på en sakkunnigs sätt:
"Att människor skall välja, är fåvitskt tal.
Nej, gör som du gör, för det är rätt!"

Och lyssnarskarornas tusental
lade pannan i veck och funderade på
hur man skulle kunna bli så radikal,
att denna visdom man kunde förstå.

Dock fanns kanske någon sällsam tok,
som ännu i denna höga luft
sig trodde få anses normal och klok,
fast han höll på logik och klart förnuft
och tänkte: "Heil Hitler, gör som du gör;
det är rätt! Och Stalin, kamrat, gå på,
likvidera envar som din allmakt stör!
Tyranner, apartheidsmän, hugg och slå!
Barnplågare, skändare, vampar, gör
just det som ni gör, för det är rätt!
Fördärva, pina, förnedra, förför,
envar på sitt eget utsökta sätt!"

Men en tok för sig själv satt och tänkte så:
"Är det rätt vad vi gör, vad än det är,
så görs intet orätt i världen. Och då,
varför gör sig författarn så stort besvär
att förklara i TV vad som är rätt
med en översakkunnigs kraftfulla tal?
Eller är det att kraften behövs rätt och slätt
för att höras skall att man är — radikal?"

Men en tredje tok satt och tänkte så:
"Kanhända någon sitt yttersta gör
för att finna ut och kunna förstå,
vad är rätt, vad som mänska han göra bör.
Gör han så, gör han rätt, ty han 'gör som han gör'.
Om det sökta han finner och alltså vet
vad är rätt, men se'n icke gör vad han bör,
månne orätt blir rätt?" — Denna hemlighet
ej röjdes för lyssnarnas tusental,
som undrar: är kanske logik och förnuft
något "reaktionärt", som en sant radikal
sakkunnig därför behandlar som — luft?

EN STUDENT

Han kom som vi. Septembersolens glans
sin gyllne klarhet över staden tänt.
Han hyrde sig ett vindsrum någonstans
och sökte ge sig min av van student.
Till hälften yngling och till hälften man
med hjärta, huvud sprängfullt utav allt
som brusar i de åren och ej kan
för all sin rikedom än få gestalt —
så kom han hit, som vi, en blek student
och såg behärskad ut och röjde ej,
vad tanken brottats, vad i hågen bränt,
all stormen mellan livets ja och nej.

Som vi han stod en dag och gläntade
på Alma Maters höga portar skyggt
och visste väl knappt, vad han väntade,
förrn portarna sig bakom honom lyckt.
Snart satt han bänkad i en lärosal
och lyssnade med tankarna på spänn
och fördes sakta av de lärda tal
i vida riken in, ej kända än.

Nationen upplät som för oss sin dörr
och granskade hans unga grönska grant.
Och om sin ringhet han ej vetat förr,
så blev den honom nu dess mer bekant.
Men han som vi fann efter provets stund
snart där en vänskap kärv och hälsosam
med skämt och allvar i kamraters rund,
till hjälp beredd och icke blott till glam.

Vid Gästrike-Hälsinge Nations grav i Uppsala, 1946.

Och tiden flög, av möda fylld och lust
och tysta strider, dem ej vittne såg.
Hans tanke for likt vår mot okänd kust,
som bortom alla horisonter låg.
Hans håg blev varm av nya syners brand,
han ville veta mer än vetas kan
och sökte djärvt de oupptäckta land,
som ännu intet forskaröga fann. —
Kanhända fick han från sin stolta färd
till sist av äkta fynd blott handen full.
Och dock var resan sina mödor värd
och smulorna mer värda än allt gull.

Som vi han drömde här i denna stad
en framtidsdröm om lycka och om plikt
och stundom liksom vi väl också kvad
om vad han drömde någon hemlig bikt.
Mot kallet såg han, som han skulle ge
sin mandoms kraft, sin själ, sin tankes ljus.
Vad bäst han mäktade, det skulle ske,
om också i en vrå av Sveriges hus. —
Och lyckan log mot honom någon gång
liksom mot oss uti en trolsk minut,
och rymden fylldes utav sol och sång,
och fastare togs sedan steget ut.

Här var hans strid, och här var honom väl —
hans tysta strävans stad, hans lusts och dröms.
Slottsklockan göt i hans som i vår själ
den klang som rätt förnummen aldrig glöms.

Vad blev det av hans dröm, hans värv, hans kall,
hans tankes mödor och dess djärva flykt? —
För länge sedan är hans saga all,
här slöts den, där han länge sovit tryggt,
här eller på en stilla kyrkogård
vid Storsjöns, Ljusunns, Dellens, havets strand.
Snart kommer ingen mera till hans vård,
och sällan höres steg på gångens sand.
Han var student som vi. Och som student
han plötsligt stod vid livets gräns och slut,
och här hans unga andes instrument
förbrukat och förmulnat vilar ut.

Var allt förspilt? — Hur fåvitskt frågar vi
och tror oss pejla livets hemlighet.
Han var som vi. Men vi som han skall bli,
förrän vi skönjer vad han redan vet.
Han ville veta vad ej vetas kan
och styrde djärvt mot oupptäckta land,
han sökte vad ej jordiskt öga fann,
och fann det bortom jordelivets rand. —

Hur skumt är vårt begrepp! Vad är väl smått,
och vad är stort, vad viktigt här till slut?
En mänskass verk mäts ej med årens mått.
Mera än år är stundom en minut.
Av allt vårt verk vad är till sist väl kvar?
Det sköljes bort med tidens strida ström.
Av vikt är blott vad själv jag blev och var.
Allt annat sist är mindre än en dröm.
Det som är värt att leva skall ej dö.
Det skall stå upp på livets Herres ord
— som blomman spirar ur förmulnat frö —
när våren jublar på en nyfödd jord.

Därför beklagar vi ej nu hans lott
— den var som vår, och vår är snart som den —
men tackar honom för vad bäst vi fått
av vad han var, vad han förbliver än.
Till alla dem som vandrat före oss,
blev deras vandringsdag kort eller lång,
ett tack för allt som lyser oss likt bloss
ur deras väsen, deras verk och sång.

T A J M A H A L

Taj Mahal strålar i dagens glans,
drömmer i månens skimmer.
Seklers och ödens förvirrade dans
drömmerskan ej förnimmer.

Rymden viskar: "För evigt tryggt
är blott, är allt, vad Kärlek byggt."

Stundom stillnar historiens brus,
snart åter larmar och stormar.
Vem bygger kommande släktens hus,
vem deras öden formar?
Obegränsad tycks människans makt.
Allt har hon själv dock ödelagt.

Fången träl under självisk drift
kan hon sitt verk ej trygga.
Tvivlet tyder historiens skrift:
"Fåfångt är det att bygga."
Tron svarar: "Bygg! Ty fri på Guds bud,
fri från dig själv, kan du tjäna Gud."

Taj Mahal drömmer. En Indiens son
tyder drömmar och kallar
Guds-viljans stridsmän fjärranifrån.
Indiens folkhav svallar
stormigt, mörkt. Igenom dess brus
Guds röst skall bjuda stillhet och ljus.

Kallelsen nådde er. Ni har lyft.
Fjärran går åter färden.
Tryggt gå med Honom som allt gör nytt:
Indien, Asien, världen,
människan främst. — "För evigt tryggt
är blott, är allt, vad Kärlek byggt."

TILL MARTIN

Vid vårens första känning
stack ut mot fjärran kust din stäv.
Ditt liv dock, likt en ränning
av vår i dina käras väv,
skall deras dar förgylla,
hur vår och höst här skiftar om,
och deras hjärtan fylla
med ändlöst tack för att du kom.

Det brusade inom dig
av lust till lek och äventyr,
som våren sjöd utom dig
av livets alla under yr.
När åren böjda gör oss,
gör skum vår blick och gången tung,
skall din gestalt stå för oss,
för evigt gosseaktigt ung.

Dens livsdag blev tillräcklig,
som levde helt, förrän han dog.
Med livslust outsläcklig
du stormade och grät och log.
Du brottades med tingen,
men tyst ditt namn i hjärtan skrev.
Förgäves levde ingen,
som här på jorden älskad blev.

En sällsam vinter flyktat
för trettonårig konfirmand.
Vad icke här blev lyktat
fullbordas skall i livets land.
Vad här begynte spira
skall blomma där i överflöd.
Du påsk och pingst skall fira,
där allt är liv och inte död.

Och de som här du lämnat
vid oförmodad uppbrottsfärd
en gång, när muren rämnat
emellan din och deras värld,
skall se dig, som Gud ser dig,
och speglad se i dag hans glans.
Väl ser de nu ej mer dig.
Men Hans de är, som du är Hans.

PENSIONÄRSSANG

Förr var man gammal vorden
redan vid sextiofem,
färdig att läggas i jorden
eller på ålderdomshem.

Nu är det annorlunda,
nu för en slik person
än många år kan stunda,
sedan han fått pension.

Vad skall jag göra med åren?
Aldras i småbestyr?
Vänta min höst? — Nej, våren
väntar med äventyr,

väntar på mig som pensionen
fått och kan fritt allt ge:
krafterna, tiden, personen
vad jag har lärt och fått se —

allt för att Sverige och världen
styrda må bli av Gud.
Kampen — förgäves ej är den,
styr mig Hans vilja och bud.

Kampen oss alla behöver,
gammal och barn och ung.
Dvala samveten söver,
dårdrömsk och dödligt tung.

Vaknar vi själva, skall vakna
andra med oss och se hopp,
rättas skall vrångt, krökt rakna,
fångna stå fria opp,

bliva Guds legionärer.
Åldern gäller ej där,
tonåringar, pensionärer
kämpar i samma här. —

Stort, att pensionsbrev skrives,
medan man än har spänst.
Större att ej det gives
någon pension i Guds tjänst.

24.8.1967

SEPTEMBER

Nu dala löven fler och fler
för att bli stoft bland stoft,
och blommorna, som vissna ner,
ha mist sin sommarkoft.
Naturen all ett dödens hus —
jag delar samma lott.
Snart stillnar livets heta brus,
mitt liv har målet nått.

Men den som gör mitt liv så kort
är Han som livet gav.
När för min blick allt bleknar bort,
han vet var jag blir av.
Att ge mitt hjärta liv han själv
sitt liv åt döden gav.
Jag vet vi ses vid livets älv
långt bortom död och grav.